ΦΩΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακὴ 14 τοῦ Μάη 1906 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οἰκονόμου ἀριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 198

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΓΕΡ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ. *Στὴν κυρία Εἰρήνη Α. Δενδρινό.*

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ. *Θουκυδίδης* (συνέχεια).

ΕΡΜΟΝΑΣ. *Γράμματα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα.*

Γ. ΑΒΑΖΟΣ. *Τὸ ψυχικὸ τῆς γάτας.*

Μ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ. *Στὴ χώρα τοῦ χάλκινου εἰδώλου.*

ΤΙΜ. ΣΤΑΘ. *Ἀθηναϊκὴ ζωὴ—Περὶ γράμματα.*

Φ. Λ. *Οἱ ἁμαρτωλές.*

ΜΗΤΣΟΣ ΑΝΘΕΜΗΣ. *Τὸ παλάτι.*

Δ. ΚΙΓΚΙΝΑΤΟΣ. *Ἔργα καὶ Ἡμέραι— Τυφλοί...*

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ. *Τὸ συγνεφάκι.*

ΜΙΧ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ. *Εἰκόνες καὶ Σκέψες (Βράχοι - Χλόη).*

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. *Τὰ δημοτικά μας τραγούδια στὸ Δημ. Θέατρο.*

ΣΤΑΘΗΣ ΔΗΜΑΣ. *Τὰ διδαχτικά.*

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. *Λέκας Ἀρβανίτης. Παῦλος Ἀρτέμης. Βαρλέντης. Γ. Σ. Ζουφρές. Ρ. Φιλύρας.*

Δ. Π. Τ. *Φαινόμενα καὶ Πράματα (Ἄσυλο πολιτικῶν ἀνιάτων—Οἱ νευρικοὶ—Γιὰ τὴν ἐκλογή....—Ὁ π ά ν τ ω ς κ. Κρεστενίτης — Βλογιὰ ἀλὴ Πίγκ).*

ΔΑΣΚΑΛΟΠΑΖΑΡΟ—ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΚΗΡΥΓΜΑ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ – ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΟΙ ΑΜΑΡΤΩΛΕΣ

Ἡ Βουλὴ ἐπικύρωσε δυὸ *ἁμαρτωλὲς ἐκλογὲς*, τῆς Τῆνος καὶ τῆς Πάλλης, τοὺς ἔδωσε δηλ. τὸ συχωροχάρτι. Πρώτη φορὰ ποὺ γίνεται αὐτὸ τὸ κακὸ στὸ Ρωμαΐκο, νὰ ἐπικυρωθοῦνε παράνομες, ἁμαρτωλὲς ἐκλογὲς, κι ὁ Θεοτόκης πρέπει νὰ κρεμαστεῖ γιατὶ ἀσέβησε στὴν πολιτικὴ ἱστορία τοῦ τόπου μας, γιατὶ ἔβρισε ἐμᾶς τοὺς δούλους τοῦ Νόμου, ποὺ τὰ θέλουμε ὅλα δίκαια, ὅλα νόμιμα, ὅλα ἁρμονικὰ καὶ ποὺ χαλνοῦμε τὸν κόσμο ὅταν ξαντικρύσουμε καὶ τὴν παραμικρὴ παρανομία νὰ λερώνει τὴ νομιμότατη ζωή μας.

Πρώτη φορὰ ποὺ γίνεται αὐτό!... Δὲ ντρεπόμαστε νὰν τὸ λέμε; Δὲν κοκκινίζουμε; Ὅ,τι κάνει σήμερα ὁ Θεοτόκης, τὄκανε χτὲς ὁ Ράλλης, θὰν τὸ κάνει αὔριο ὁ Ζαΐμης· τὸ ἴδιο κι ἀπαράλλαχτο γίνεται πάντοτε ἀπὸ τότε ποὺ ὑπάρχει Ρωμαΐκο καὶ θὰ γίνεται πάντοτε ὅσο τὸ ξεχαρβαλωμένο αὐτὸ Ρωμαΐκο θὰ βαστιέται στὴ ζωή. Μόνο ποὺ ἀλλάζουνε, ἔτσι γιὰ τὴν ποικιλία, τὰ πρόσωπα. Τὸ ἀκροατήριο ὅμως μένει πάντα τὸ ἴδιο, Ρωμαΐκο, πότε χεροκροτώντας ὅταν τὴν παρανομία τὴν κάνει ὁ πολιτικός του ἀρχηγὸς καὶ πότε ξεσπάζοντας σὲ κωμικώτατο θυμὸ ὅταν ἡ παρανομία γίνεται ἀπὸ τοὺς ἀντίθετους.

Ἡ Ἀντιπολίτευση σκίζει τὰ ροῦχα της γιὰ τὴν παρανομία, ἀλλὰ ποιός τὴν πιστεύει, ἀφοῦ ὅλοι τὸ ξέρουμε πὼς τὰ ἴδια θἄκανε κι αὐτὴ· ἂν τύχαινε νἄχει τὴν πλειονοψηφία καὶ εἶταν ἀναγκασμένη νὰ ὑποστηρίξει ἕνα δυὸ φίλους της βουλευτάδες ποὺ μπαίνανε στὴ Βουλὴ παράνομα; Ὁ Τύπος βγάζει στριγγιὲς φωνὲς, μὰ ποιός τὸν ἀκούει πιὰ τὸν τύπο, ποιός τὸν πιστεύει, ἀφοῦ ὅλοι μας τονὲ βλέπουμε νὰ κυλιέται νυχταμέρα στὸ ψέμα, νὰ θρέφεται μ' αὐτὸ καὶ μ' αὐτὸ νὰ μᾶς θρέφει;

Ἕνα χέρι μοναχὰ μποροῦσε νὰ τὸ σταματήσει τὸ κακὸ, νὰ βάλει τὸ κάθε τι στὴ θέση του. Μιὰ γροθιὰ μᾶς χρειαζότανε ποὺ ἢ νὰ κατεβεῖ ἀπὸ πάνου, ἢ νὰ ὑψωθεῖ ἀπὸ κάτου. Μὰ τὸ χέρι αὐτὸ τὸ δυνατὸ, τὸ δίκιο, τὸ βλογημένο, δὲ φαίνεται καὶ θἀργήσει νὰ φανεῖ. Τὰ χέρια τοῦ λαοῦ εἶναι μουδιασμένα καὶ δὲ γροθιάζουνται. Τὸ ἄλλο χέρι, τὸ ἀπὸ πάνου, εἶναι ἄβρὸ, εὐγενικὸ, καὶ δὲν καταπιάνεται μὲ πρόστυχες γροθιές. Κ' ἔτσι ἡ Βουλή μας ἡ καμαρωμένη τραβάει ἥσυχα κι ἀνεμπόδιστα τὸ δρόμο της.

Ξαφνιαζόμαστε μὲ μιὰ δυὸ ἁμαρτωλὲς ἐκλογές. Τρομάρα μας! Σὰ νὰ εἶναι ποτὲ δυνατὸ νὰ ξεχωρίσεις σ' ἕνα ἁμαρτωλὸ καὶ κολασμένο σύνολο μιὰ ἢ δυὸ μικροαμαρτίες!...

Φ. Λ.

ΣΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΔΡΙΝΟ

Σοβαρὴ πῶς τώρα ἐγίνηκες
Μοῦ τὸ λὲς καὶ τὸ πιστεύω,
Ἂν καὶ τέτοια σοβαρότητα
Μ' ἀπορία σὲ σὲ γυρεύω.
Μοιάζει τάχα στὸ κορμάκι σου,
Στ' ἀλαφρὸ περπάτημά σου,
Στὴν σπιθόβολη ματιά σου
Χαραχτήρισμα ὡς αὐτό;

Σὰν τ' ὡραῖο πουλάκι, πῶπλασε
Γιὰ ψηλὰ ταξείδια ἡ Φύση,
Βόσκει χάμου, ξημερόνοντας,
Δίχως χόρτο νὰ λυγίση,
Ὅλοι, ναί, τὸ κράζουν στόλισμα,
Ζωντανὴ χαρὰ τοῦ τόπου,
Ἀλλ' ἰδέα δὲν ἤρθε ἀνθρώπου
Νὰ τὸ κράξη σοβαρό.

Εἶσαι τέτοια. Μὴ φαντάζεσαι,
Πῶς μορφὴ λαβαίνεις ἄλλη
Κάθε τόσο ἀνασηκόνοντας
Τὸ διπλό σου ματογυάλι;
Παντελῶς· ἐκεῖθε ξάστερα
Τὰ ματάκια σου γελοῦνε.
Τύφλαις νἄχουν ὅσοι ποῦνε,
Πῶς τὰ βλέπουν σκυθρωπά.

Γιατὶ ξάφνου σὰν παιδόπουλο,
Ποῦ βαρέθηκε νὰ παίζῃ,
Φλογισμένη πᾶς καὶ καθεσαι
Στοῦ γραφείου σου τὸ τραπέζι;
Νὰ μοῦ δώσῃς ἄλλη ἀπόδειξη
Τώρα πειὰ δὲν εἶναι χρεία·
Ναί, τὸ βλέπω: μ' εὐκολία
Γράφεις ἔργα σοβαρά.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Ἀγαπητή μου Σοζόγκα,

Βρέχει ἀπόψε. Τῆς βροχῆς ἡ δροσερὴ χλωμάδα ἔχει σιγαλιάσει τὴν Ἀθήνα. Καὶ σοῦ γράφω καθισμένος κοντὰ στὸ παραθύρι τ' ἀνοιχτὸ γιὰ νὰ μοῦ ἔρχεται ὅλη τῆς βρεμένης γῆς ἡ μυρωδιὰ καὶ γιὰ νὰ κουβεντιάζω ἔτσι πότε μὲ σένα καὶ πότε μὲ τὴ φίλη μου τὴ βροχή. Καὶ δὲν ξέρω γιατὶ κάποτε κάποτε τῆς βροχῆς τὸ γλυκοστάλαγμα μοῦ θυμίζει τὴ φωνή σου κι ἄλλοτε πάλι μοῦ φαίνεται νὰ καταλαβαίνω ἀπόψε καλήτερα τὴ φιλία σου ποὺ διάβηκε σὰ βρόχινη δροσολαλιὰ πάνω ἀπὸ τῆς ζωῆς μου τὰ ἐρημοτόπια.

Καὶ βρίσκω πὼς ἔχω πολλὰ ν' ἀκούσω μὲς τῆς βροχῆς τὸ ψιλοδάκρυσμα. Μιλᾷ γιὰ τὶς θλιμένες ὧρες καὶ τὶς χειμωνιάτικες λιγοψυχιὲς τῆς ζωῆς, μιλᾷ γιὰ τὶς πάλιες ἱστορίες ποὺ ἀγάλια ἀγάλια ξεθωριάζανε μέσα μου, γιὰ τὰ παραμύθια τὰ ξωτικὰ ποὺ τ' ἀκούγαμε παιδιὰ στὴν πυροστιὰ περίγυρα, γιὰ τοὺς μεγάλους ἐνθουσιασμοὺς ποὺ μ' ἀντρειεύαν ἄλλοτε, γιὰ τοὺς θεοὺς ποὺ πέθαναν καὶ τὶς θάλασσες ποὺ ποτὲ δὲ θ' ἀρμενίσουμε, κι ἀκόμα πιὸ βαθιὰ γιὰ τὸν καιρὸ ποὺ ζοῦσε σὰν ἀγρίμι ὁ ἄνθρωπος μὲς τὰ δάση τὰ τιτάνεια καὶ παράδερνε μισόγυμνος μὲ θεριὰ κι ἀνεμοβρόχια.

Ἄκου τώρα, — σὰ μάγισσα πηδηχτὴ κοντοχορεύει πάνω στὰ κεραμίδια τὰ γυαλιστερὰ κι ἀπαλὰ στὶς σταλαμίδες στάζουν ἀναφυλλητά. Τὴ νοιώθω τὴ βροχὴ νὰ μὲ γητεύει σὰ νεράϊδα καὶ μὲ καινούριους ρυθμοὺς νὰ μοῦ ξηγᾷ τὴ ζωή—θὲς ρύση θὲς ἱστορία θὲς δικές μου θύμησες γιὰ φαντασιές. Καὶ μοῦ ἔτυχε νὰ καταλάβω τὴν κλεφτοπατούσα μουσικὴ τῆς βροχῆς—καὶ κάποτε τοὺς ξαγριωμένους θυμοὺς της—στὰ πιὸ ἀπόμακρα μέρη τοῦ κόσμου. Στάσου νὰ θυμηθῶ—στὴν Ἰτιὰ μιὰ Μεγάλη Παρα-

σκευὴ βράδυ μὲς τὸ ρημοκκλήσι ὅπου ψέλνανε σιγαλινὰ οἱ χωριανὲς σωριασμένες σταυροπόδι πάνω στὶς πλάκες τὶς χοντροπελεκητὲς—στὶς κλεισούρες τοῦ Ὀζιὰ τότε ποὺ ξαπλωμένος σὲ κανένα ἔλατο ἀπὸ κάτω ἄκουγα τὴν ἀντάρα νὰ σαϊτεύῃ τὶς φυλλωσιὲς—στὰ κορφοβούνια τοῦ Κασμιριοῦ ὅπου σκαρφαλώνοντας στὰ χιονοτόπια κοίταζα κάτω στὰ μισὰ τοῦ βουνοῦ νὰ μελανιαζῇ καὶ νὰ φυσομανᾷ πλαγιάζοντας οὐρανομέτωπα δέντρα τῆς βροχῆς ὁ κατακλυσμὸς—στὴ χώρα τοῦ Oxford ἕνα δείλι ποὺ καθόμουνα στὴν ἄκρη τοῦ κλασικοῦ ποταμιοῦ καὶ τὸ θάμπωνε ἡ ψυχάλα κ' οἱ γλυκὲς καμπάνες ἀπὸ τὰ γοθικὰ καμπαναριὰ μὲ συνταράζανε σὰν τὸ μίλημα γυναίκας κάποιας ποὺ ἄλλοτες ἀγαποῦσα γιὰ τὴν «θεᾶς περικαλλέα δειρὴν στήθεα θ' ἱμερόεντα καὶ ὄμματα ϑμαρμαίροντα» καὶ ποὺ σὰν ἀντίλαλος πάντα κάπου μέσα μου ξανανιώνει στὶς ὧρες τοῦ ὀνειρασμοῦ—στὴν Πεντέλη μιὰ χειμωνιάτικη ἀπογεματινὴ ποὺ μᾶς εἶχε πιάσει (τὸ θυμᾶσαι;) δρολάπι ξαφνικὸ καὶ τρυπώσαμε μαζὶ κάτω ἀπὸ τὸ γερμένο κοκκινότοιχο κάποιας ἔρημης μάντρας καὶ κουβεντιάζαμε γιὰ τὰ σύννεφα τὰ μυθολογικὰ καὶ γελούσαμε γιὰ τὸ σταλοβόλημα ποὺ μᾶς πιτσίλιζε ἀνέλεα.

Θ' ἄρχισες, καημένη Σοζόγκα, νὰ τήνε βαριέσαι τὴ φιλενάδα μου τὴ βροχή. Μὰ εἶμαι ἀπόψε γεμάτος λογισμούς. Σὰν τὰ φύκια ποὺ πάνε πλέχοντας μὲς τὴ θάλασσα πηγαινοέρχουνται μέσα μου οἱ ἄμορφες χλωροσιὲς τῆς ψυχῆς.

Κάτι σαλεύει, κάτι μέσα μου προσπαθεῖ νὰ μιλήσῃ καὶ νὰ βρεθῇ. Ἀόριστες παλεύουνε μορφὲς σὰ ν' ἀποζητούσανε τὸν τεχνίτη ποὺ θὰ τὶς ἔσφιγγε πλαστικά. Κάπου λέει κι ὁ Πλάτωνας πὼς ἂ σπάσῃ κανεὶς τὸ σῶμα μαρμαρένιου Σειληνοῦ θὰ βρῇ ἀπὸ μέσα θεοῦ γαλήνιο ἄγαλμα. Ἔτσι νοιώθω καὶ γὼ ἕνα θεῖο ἄγαλμα χωμένο στὰ βάθια τῆς ψυχῆς μου καὶ τὸ νοιώθω ποὺ θέλει νὰ λευτερωθῇ καὶ νὰ ζήσῃ. Καὶ σκάφτω σκάφτω τὰ παλιὰ καὶ χαλῶ καὶ σκίζω ὅ,τι βρίσκω μέσα μου παχὺ κι ἄτολμο κι ἁμαρτημένο καὶ δὲ φοβοῦμαι τὸ σπάραγμα τὸ διονυσιακό. Τοῦ θεοῦ τὴν αὐγὴ περιμένω. Αὐτὸς θὰ ξανασηκώσῃ τὸν πεσμένο ναὸ καὶ θὰ στήσῃ τοὺς χρυσοὺς κανόνες καὶ θὰ ὀρθώσῃ ρυθμητὴς τὴν ἀπλάνετη θέληση, τὴ δραματικὴ ὀμορφιά.

Δὲ φταίω ἐγὼ ἂν παραμιλῶ. Φταίει πάντα ἡ βροχή. Καὶ δὲς πόσο μακριὰ πρέπει νὰ βρίσκεται ὁ Θεὸς ἀφοῦ καὶ γιὰ τὰ παραμιλήματά μου ἀκόμα τὸ γύρο κόσμο κατηγορῶ. Δὲ θὰ εἴτανε πιὸ γενναῖο νὰ σοῦ ἔλεγα πὼς κάποιος ἄνθρωπος μικρὸς ὀνειρεύεται δόξες ποὺ δὲν τοῦ ταιριάζουνε; Δὲν εἴμαστε κὰν ἄξιοι λοιπὸν νὰ φανοῦμε σκληροὶ καὶ νὰ νικηθοῦμε μὲ τὴ δική μας τὴ Νέμεση;

Μιὰ φορὰ ποὺ ξεφυλλίζαμμε μαζὶ τὸν πολυλογᾶ τὸν Παυσανία εἴχαμε διαβάσει κάπου γιὰ τὸ μάρμαρο ποὺ φέρανε οἱ Πέρσοι στὸ Μαραθώνα ἐλπίζοντας νὰ στήσουνε μ' αὐτὸ ἄγαλμα τῆς Νίκης. Μὰ ἡ Νίκη-Ἀθηναία τότε θεὰ—τοὺς ἔδιωξε πίσω πάλι στὴν ὀργιακή τους Ἀσία. Τὸ μάρμαρο ἔμεινε. Κι ὁ Φειδίας τὸ χτύπησε μὲ τὸ σμιλάρι του καὶ τῆς Νέμεσης σκάλιξε ἄγαλμα μὲς τὸ Πάριο τὸ ἡρωϊκό.

Μὲ τὴ Νέμεση παραστεκάμενη ὁδηγήτρα πρέπει νὰ νικοῦμε τῆς Μοίρας τὶς βαρβαροσύνες. Κάποια μεγαλοφροσύνη ἐπικὴ, κάποιος ἡρωϊσμὸς παρνασσένιος—σπαρτιατικὸς κ' αἱμοβόρος κάποτε—χρειάζεται νὰ μελωδῇ μέσα μας καὶ νὰ μᾶς σηκώνῃ τὴν ὥρα ποὺ πάμε νὰ γονατίσουμε. Καὶ σὲ πόσα εἴδωλα δὲ γονατίζουμε μπροστὰ, σὲ πόσους βωμοὺς πετραδοστόλιστους καὶ λιβανωτοὺς δὲ θυσιάζουμε τὴ ζωή μας ἀπὸ ἀσυνείδητη συνήθεια γιὰ λιγοψυχίᾳ καμαρωτή; Καινούρια θέλουμε ἠθικὴ—ἁπλὴ καὶ μεγάλη, στέρια καὶ κανονικὴ σὰν τῆς φύσης τὴν ἀλύγιστη νομοθεσία.

Φερμένος ἀπὸ μιὰ δίψα τέτοια σκάλιζα τὰ σοφὰ βιβλία καὶ ξεσκόνιζα φιλοσοφίες ξεθυμασμένες καὶ τώρα ποὺ ἀπόστασα στὸ δρόμο οὔτε μιὰ τελειωτικὴ βρίσκοντας ἀλήθεια γι' ἀνακκούμπι, γυρίζω πίσω στὴ ζωὴ γυρεύοντας ἀπὸ κείνη τὸν ἀπολλώνειο χρησμό. Καὶ δὲ θ' ἀρνηθῶ πὼς παθαίνοντας καὶ μελετώντας κάτι μάθαμε καὶ κάτι κυβερνοῦμε. Μὰ τὸ φῶς εἶναι ἀκόμα χλωμὸ στὸν ὁρίζοντα σὰ λευκὸ γλυκοχάραμα ποὺ ἀνεβαίνει πίσω ἀπὸ τὰ σκοτεινὰ βουνοτόπια. Καὶ πρέπει νὰ μάθουμε τὴ μεγάλη τὴν ἀρετὴ τῆς ὑπομονῆς. Μὲ ἀλήθειες μερικιὲς καὶ πολύτροπες πρέπει νὰ ζοῦμε. Καὶ δὲν ὑπάρχει τελεσιδικία τῆς γνώσης.

Μὰ λιγοψύχησε ἀπ' ὄξω ἡ βροχὴ καὶ τ' ἀγέρι μοῦ ρίχνει ξερόφυλλα στὸ πεζούλι τοῦ παραθυριοῦ. Καὶ νὰ ποὺ τ' ἀνεμόφερτα τοῦτα πρυναρόφυλλα μοῦ θυμίζουνε τὸ καλοκαίρι ποὺ καθόμαστε μαζὶ στὸ χωριὸ—πόσα χρόνια νὰ πέρασαν ἀπὸ τότε; Καὶ τώρα τολμῶ νὰ σὲ ρωτήσω γιατὶ τὶς βραδιὲς ποὺ καθίζαμε στὶς πρυναριὲς ἀπὸ κάτω ποὺ σκιάζανε τὸ ρημοκλήσι, γιατὶ γέρνοντας πίσω τὸ κεφάλι μοῦ ἔβαζες μὲς τὸ πρόσωπο τῶ μαλλιῶ σου ὁλόκληρη τὴν τρελλὴ εὐωδιά. Δὲν ἤξερες τίποτε; Κι ἀκόμα νοιώθω στὸ μάγουλό μου τὴ δροσιὰ ποὺ ἔβαζε κάποτε κεῖ τὸ αὐτί σου ἅμα ξεχνιόσουνε κι' ἀκκουμποῦσες τὸ κεφάλι σου στὸ δικό μου. Τί παιδιά!

Ξαναπῆγα στὸ χωριό. Τὸ βρῆκα ἥσυχο ἥσυχο μὲ τοὺς ἴδιους πράσινους βασιλικούς, τοὺς χορτοστιβασμένους ἀχυρώνες καὶ τὸ ἀσπροκόκκινο καμπαναριὸ ψηλά. Τὸ χινοτωριάτικο δειλινὸ χρυσάπλωνε πάνω του μεστωμένη φωτόχυμη γλύκα.

Τράβηξα κατὰ τὸ σπίτι καὶ μὲ τὴν ἴδια περιέργεια ποὺ θὰ σερνόμουνα βρουκάλακας στὸν τάφο τὸ δικό μου. Καὶ πηγαίνοντας ζωντανεύανε μέσα μου ἕνα σωρὸ παλιὲς εἰκόνες θαμπωμένες ἀπὸ τὸν καιρὸ μὰ ποὺ περνώντας ἡ θύμηση τὶς ξαναγυάλιζε μὲ παράξενη ὀμορφάδα. Σὲ ξανάβλεπα στὰ κάτασπρα ντυμένη νὰ μελετᾷς στὸ πιάνο καμιὰ σοννάτα τοῦ Μπετόβεν ἐνῷ στριγλίζαν ὄξω στὴν ἀντηλιὰ τὰ τζιτζίκια τοῦ θεριστῆ. Τὰ παραθυρόφυλλα ξέχυναν πρασινόχρυσες ἀντιφεγγιὲς καὶ γὼ καθισμένος σταυροπόδι στὸ σοφὰ ἔκανα πὼς διάβαζα—μὰ πολὺ συχνὰ ξεχνοῦσα τὸ βιβλίο μου δίχως νὰ καταλαβαίνω τί μ' ἔσερνε νὰ ξεχνῶ. Μὴ χαμογελᾷς.

Κ' ὕστερα νὰ τες οἱ νύχτες μὲ τ' ἀνοιχτὰ παράθυρα καὶ τὸ τρεχάμενο νερὸ ποὺ κελαϊδοῦσε ὁλοβραδὶς μέσα στοὺς κισσοὺς τῆς στέρνας. Καὶ τὸ πρωὶ τὸ πότισμα καὶ τὸ πιτσίλισμα καὶ τῆς τσάπας τῆς γυαλιστερῆς τὸ χτύπημα. Καὶ πάλι τὶς ἄλλες κεῖνες βραδιὲς στὸ πευκοστεφάνωτο δῶμα τότε ποὺ ὁ πατέρας μοῦ ξηγοῦσε κάτι λατινικὰ ποὺ θυμότανε καὶ σὺ μοῦ σιγομιλοῦσες κουβαριασμένη κοντά μου γιὰ τὰ καλοκαίρια ποὺ εἶχες ζήσει μιὰ φορὰ—πέρα κεῖ—ἀνάμεσα σὲ τσάμια τυρολέζικης λίμνης.

Μὰ φτάσαμε. Ἂς μποῦμε στὸ παλιό μας σπίτι ξανά. Πολὺ ἄλλαξε. Δὲς, ὁ καινούριος νοικοκύρης τὸ χάλασε ἀνοίγοντας στὸ πλάϊ μπακάλικο ποὺ μαζεύει ὅλνα τοῦ χωριοῦ τὴν ἀγωγιάτικη χλαλοή. Κάτι βάρβαρο κι ἀταίριαστο μὲ λύπησε ἀντικρύζοντας τὸν ἱερόσυλο ξεπεσμό του. Μὰ κάτι χειρότερο μὲ περίμενε μέσα. Λίγο ἔλειψε νὰ κουτουλήσω τοὺς τοίχους· τόσο μοῦ ἐρχότανε τώρα τὸ σπίτι στενό. Γυμνὸ κι ἀκατοίκητο κι ὡς τόσο οἱ κάμαρες χάσκανε σὰ νἄτανε δίχως ἀγέρα. Γύρευα νὰ ζωντανέψω τὶς θύμησές μου καὶ δὲν ἤξερα ποῦ νὰ τὶς ἀπιθώσω, πῶς νὰ τὶς χωρέσω στὴν ἄμορφη ἐρημοσύνη ποὺ ἔβλεπα γύρω. Ποῦ νὰ πῆγε τόση ζωὴ—ἀποροῦσα. Κι ἀνέβηκα στὴ σοφίτα πάνω—κεῖ ποὺ φυλάγαμε τὰ κουκούλια μας καὶ τ' ἀχόρταγα σκουλήκια πάνω στὰ μουρόφυλλα—καὶ μοῦ φάνηκε περιστερώνας. Αὐλὴ καὶ τεράτσα καὶ πεῦκα καὶ φραγκοσυκιὲς—ὅλα νάνοι μαγεμένοι ἀπὸ ποιός ξέρει ποιά στρίγλα ζηλιάρα.

Δὲ βάσταξα κι ἄρχισα νὰ κοροϊδεύω τὸν ἑαυτό μου. Κι ἀντὶ νὰ κάθουμαι ν' ἀναδεύω τὰ μνημονεμένα συντρίμια τῆς παιδιάτικης ζωῆς μας, ξετίναξα τὴ λυπητερὴ ποίηση ποὺ μὲ κυνηγοῦσε κεῖ μέσα κ' ἔφυγα μισοχαμογελώντας. Καὶ γιὰ νὰ ρίξω κάτι σαρκαστικὸ στὰ περασμένα ποὺ ἀπλώνανε γύρω μου σὰ χέρια παρακλητικὰ, μπῆκα καὶ γὼ στὸ πλαϊνὸ μπακάλικο κι ἀγόρασα δυὸ σαρδέλες μυρωδάτες καὶ πενήντα δράμια τουλουμοτύρι. Κ' ἡ πεινασμένη ἔτσι χόρτασε μοῦσα μου.

Σὲ λυποῦμαι ἀπόψε, Σοζόγκα. Σὰ φάντασμα σκλαβωμένο σὲ σέρνω κάτω κεῖ στὰ ξεχασμένα κοιμητήρια τῆς ζωῆς μας. Καὶ τὸ ξέρω πὼς δὲν εἶσαι ἀρκετὰ ἡρωϊκὴ γιὰ τέτοια ταξίδια. Ἐμένα μ' ἀρέσουνε γιατὶ δὲν ξεχωρίζω ποτὲ τὴ λύπη ἀπὸ τὴ χαρά. Φτάνει νὰ ὑπάρχῃ ζωὴ—ὅσο γίνεται πιὸ γεμάτη καὶ πιὸ ρυθμική—καὶ δὲ μὲ νοιάζει ἂ γιὰ μένα αὐτὸ φέρνει πόνο γιὰ ἡδονή. Κάποιος εἶπε πὼς εὐτυχία θὰ πῇ συνείδηση τῆς ἀληθινῆς ἔννοιας τῆς ζωῆς. Ἔχει ὅμως τόσες καὶ τόσες ἔννοιες μέσα της ποὺ μόνο μὲ τὴν ἀγάπη τὴν ποιητικὴ καὶ μὲ τὴν κριτικὴ τοῦ ἀνώτερου λογισμοῦ στέκεται νὰ τὴν ἀγκαλιάζουμε στοχαστικὰ καὶ νὰ τήνε δουλεύουμε μὲ τέχνη ξεδιαλύτρα. Καὶ δὲ θέλω νὰ πῶ πὼς πρέπει νὰ ὁδηγούμαστε ἀπὸ μουσολάτρη ἐκλεχτισμὸ καὶ νὰ διαλέγουμε μόνο τῆς ὀμορφιᾶς τὰ ψιλοδουλέματα καὶ νὰ ζυγίζουμε τὴ ζωὴ μὲ τὸν κίρκειο κανόνα τοῦ κυρηναϊσμοῦ. Κάθε ἄλλο. Ἴσια ἴσια θέλω νὰ βλέπω κάποιο στοχασμὸ δυνάστη, κάποιο ρυθμὸ καταχτητὴ νὰ δίνῃ χαραχτήρα στὸ ἄτομο καὶ νὰ στερεώνῃ τὴν πράξη του καὶ νὰ συνοργανίζῃ τὴ συνείδησή του σὲ τρόπο ποὺ νὰ γίνεται ὁ ἴδιος ὁλόκληρος νομοθέτης κόσμος. Καὶ γι' αὐτὸ κεῖνα τὰ ἔθνη σταθήκαν ἀληθινὰ μεγάλα ποὺ ἂν καὶ γενναιόκαρδα κι ἀψηλοφάντασταν ἤξεραν ὅμως τὴν ἀξία τῆς θελληματικῆς στενοκεφαλιᾶς καὶ τοῦ λογικοῦ περιορισμοῦ. Κι ἀλλιώτικα θὰ μποροῦσε ἴσως νὰ εἰπωθῇ πὼς σκέψη δυσανάλογη ἡ ὑπερτροφικὴ καλλιέργεια τῆς αἰστητικῆς μικραίνει καὶ θρυμματιάζει τὴ δύναμη καὶ χαλαρώνει τῆς πρωτότυπης ἀντίληψης τὴ συνακόλουθη ἀντενέργεια. Δὲν εἶχε κι ἄδικο λοιπὸν ὁ Πλάτωνας ἅμα ζόριζε τοὺς ποιητάδες ἀπὸ τὴν πολιτεία του. Ἔπρεπε μάλιστα νὰ διώξῃ ἀλύπητα καὶ τοὺς μουσικοὺς καὶ τοὺς ἀγαλματάδες κι ὅλους τοὺς ἄλλους τεχνίτες ποὺ σὰ λουλούδια παράσιτα ναρκώνουν τῆς κοινωνικῆς ρώμης τὴ φιλοδοξία καὶ ἀποκλείνουν τὴ φυλὴ στῶν περασμένων τὰ μαγικὰ περιβόλια.

Ἴσως καὶ νὰ λέω παραδοξολογίες, μὰ ἔτσι τουλάχιστο συλλογιέμαι ἀπόψε. Τὸ πρόβλημα εἶναι δύστροπο. Δὲν εἶναι ἕτοιμη ἀκόμα ἡ κοινωνία γιὰ πιὸ μεγάλη συνείδηση καὶ πιὸ γενναία ἠθική. Κ' εἶναι βέβαια δύσκολο ν' ἀποφασιστῇ ποιός τύπος κοινωνικὸς φαίνεται καταλληλος καὶ ποιός πρέπει νὰ παραγκωνιστῇ. Λαχαίνει μάλιστα καὶ τοῦτο: πὼς μερικοὶ τύποι—κ' ἐννοῶ μ' αὐτὸ ἠθικὰ δόγματα, θρησκεῖες, πολιτικὰ συστήματα, κοινωνικὲς συνήθειες κάθε λογῆς—ἂν καὶ περιττοὶ (βλαβεροὶ μάλιστα κάποτε) στὸ ἀντρωμένο ἄτομο καὶ στὶς ὧριμες κοινωνικὲς τάξες, εἶναι πάντα χρήσιμοι γιὰ τὴν ἀναθροφὴ τοῦ παιδιοῦ καὶ γιὰ τὸν ἄμαθο ἀκόμα λαό. Παρόμοιο φαινόμενο ἀπαντιέται καὶ στὴ μορφολογία. Τὸ ἔμβρυο προτοῦ φτάσει στὴν τελειωτική του μορφὴ περνᾷ ὁλόκληρο τὸ ξετύλιγμα τῶ μορφῶνε ποὺ ἀκολούθησε τὸ γένος του γιὰ αἰώνες. Ἔτσι κι ὁ ἄνθρωπος πρὶ γεννηθῇ ἔχει ἄλλοτε σβάραχνα κι ἄλλοτε πάλι ἔχει τρίχες πάνω σ' ὅλο τὸ

κορμί του γιατί ξαναπερνᾷ στὴν ξετύλιξή του ἀπὸ τὴ φυσιολογικὴ ἐποχὴ ποὺ εἶχε ἀκόμα τὴν κυκλοφορία τοῦ ψαριοῦ κι ἀργότερα γιατὶ θυμᾶται τὸν καιρὸ ποὺ χοροπηδοῦσε στὰ δάση σὰ μαϊμοῦ μαλλιαρή.

Αὐτὰ εἶναι παραδείγματα. Κάτι ἀνάλογο βρίσκω πάλι σὲ μερικὲς χριστιανικὲς ἰδέες καὶ συνήθειες φιλάνθρωπες ποὺ σὲ ὡρισμένη ἐποχὴ χρησιμεύουνε στὴν παιδαγωγία καθὼς εἶναι ἀπαραίτητες ἀκόμα γιὰ τὶς χαμηλὲς κοινωνίες.

Μὰ κοντεύω, Σοζόγκα, νὰ σοῦ δώσω φιλοσοφικὸ μάθημα στὰ καλὰ καθούμενα. Καὶ γιὰ νὰ τελειώσω θὰ σοῦ θυμίσω πάλι —μὲ τὰ περασμένα τὰ ἔχω βάλει ἀπόψε — θὰ σοῦ θυμίσω τὸ ἀθηναϊκὸ κεῖνο παρεκκλήσι ποὺ μεῖς οἱ τωρινοὶ ἄθρησκοι πηγαίναμε μαζὶ τὸν παλιὸ καιρό. Θὰ σοῦ θυμίσω τὰ δειλινὰ τῆς Μεγάλης Βδομάδας καὶ τὸν ἐπιτάφιο στὴν αὐλὴ τῆς ἐκκλησούλας ἀνάμεσα στὶς ἀνθισμένες πασκαλιὲς καὶ τὰ χρυσοπράσινα πευκάκια. Τὸ γέρμα ξάπλωνε μεσοούρανα τὴ θωριά του — χειμωνιάτικη ἀκόμα καὶ σπαραγμένη ἀπὸ μεγαλόπρεπη λύπη. Καὶ μεῖς σκυμένοι καὶ σιγαλοί, μὲ τὰ κεράκια στὸ χέρι, ἀκολουθούσαμε τὴ μονότονη καὶ παθητικὴ μελωδία τῶ Στασίμω. Καὶ δὲν κλαίγαμε ἂν καὶ νοιώθαμε τὰ δάκρυα μέσα μας. Κ' ὕστερα σ' ἄκουγα νὰ ψέλνῃς καὶ σὺ τὰ λυρικὰ στιχερὰ μὲ φωνὴ ψιλὴ ψιλὴ καὶ ἀχνότρεμη σὰ θαμένη σὲ κρυστάλλινα βάθια. Τ' ἀγέρι κουνοῦσε κάποτε τοῦ κεριοῦ σου τὴ φλόγα καὶ τόσο μοῦ ἄρεζε ἡ θρησκευτική σου φυσιογνωμία ποὺ χρόνια ἔπειτα τήνε ξαναβρῆκα μὲ τὸ ἴδιο πάντα θάμπωμα στοῦ Giotto καὶ τοῦ Boticelli τοὺς σοβαρόματους ἀγγέλους.

Μὰ νὰ τώρα νοιώθω πὼς σταμάτησε ὁλότελα ἡ βροχή. Θαρρῶ σὰ ν' ἀκούω μιὰ φωνὴ χαμηλὴ ν' ἀνεβαίνῃ ἀπὸ τὸ χῶμα καὶ νὰ χύνεται ἀπὸ τὰ δέντρα καὶ νὰ λέῃ πάλι τὴν ἀρχαία προσευκὴ τῆς Ἀττικῆς :

«Ὕσον ὕσον, ὦ φίλε Ζεῦ, κατὰ τῆς ἀρούρας »τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν πεδίων».

Πάω στὸ παράθυρο. Σὰ ρόκας ἀνθισμένης φτερουγίζει μυρωδιά.

Μ' ἀγάπη πάντα.

ΕΡΜΟΝΑΣ.

Ἀθήνα 16 τοῦ Μάρτη 1906.

Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ

Σὰ βασιλιᾶ ποὺ κάθεται σὲ θρόνο καὶ δικάζει
μὲ κρίση ἀλάθεφτη καὶ νοῦ,
σὰν τέτιου, εἶπε ὁ Κύριος, μὲ βασιλιᾶ πὼς μιάζει
κι' ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανοῦ.

Σὰν ὅτα φέρνει του ὁ ζαφτιὲς χρεώστη ἀλυσσωμένο
ποὺ ὡς χίλια τοῦ χρωστάει φλουριά,
καὶ ποὺ στὸ θρόνο στέκει ὀμπρὸς μὲ τὸ μιαλὸ χαμένο
μὲ νεκροκίτρινη θωριά.

Καὶ τὸ κιουτάπι ὁ βασιλιᾶς τοῦ Νόμου ξεδιπλώνει
καὶ λέει μ' ἀτάραχη φωνὴ
«Τὴ μάννα ἀφοῦ καθυστερᾶ, τὸν τόκο ἃ δὲν πληρώνει,
» εἶναι πολὺ βαριὰ ἡ ποινή.

» Χωράφια ἀμπέλια σπίτια του πουλῆστε καὶ δεντρά του,
» ὅ,τι κι' ἂν ἔχει ἂς πουληθεῖ·
» χριὰ ἂν κάνει, ἂς πουληθοῦν μαζὶ τὰ γυναικόπαιδά του.
» Τὸ λέει τοῦ Νόμου ἐδῶ ἡ γραφή.

Καὶ κλαίει ἐκεῖνος δέρνεται καὶ προθεσμιὰ γυρέβει,
ἔλεος ἔλεος ζητᾷ·
μὲ πάγους κάψες, βράδυ ἀβγή, θὰ σκάβει θὰ δουλέβει,
ὅλα ὡς νὰ βγάλει ὅσα χρωστᾶ.

Καὶ κάνει μέσα τοῦ Ρηγὸς τὰ σπλάχνα διὸ κομάτια
ἡ καρδοφλόγιστη φωνή,
καὶ φέβγοντας μὴν τοῦ φανοῦν θολόδακρα τὰ μάτια
τοῦ λέει «χαλάλι ἂς τοῦ γενεῖ !»

.....

Κι' ὁ χρεώστης φέβγει τότες,
πιλαλάει γοργὸς,
μὲ κρυφὴ χαρὰ καὶ γέλια
σπίτια πούσωσε κι' ἀμπέλια
ἀπ' τὰ νύχια τοῦ Ρηγός.

Κι' ὅτι ἐκεῖ γυρνάει τὴν ἄκρη,
νά ! θωράει μπροστά
βλάμη του παλιὸ σακάτη
ποὺ τοῦ χρώσταε ὁ δόλιος κάτι
γροσουδάκια λιγοστά.

Καὶ χοιμῶντας μ' ἕναν πῆδο
καὶ θεριοῦ θυμὸ,
τὸ λαρύγγι τοῦ νυχιάζει
Κι' «Ἢ πληρώνεις» τοῦ φωνάζει
«ἢ σοῦ ἀνοίγω τὸ λαιμό».

Καὶ τὸ γέρο δὲν ἀφίνει
λέξη νὰν τοῦ πεῖ,
παρὰ βλαστημάει καὶ βρίζει,
μήτε ἂν κόσμος γιουχαρίζει
τόνε μέλει νὰ ντραπεῖ.

Μὰ σὰν τὸ μαθαίνει ὁ Ρήγας,
πίσω τὸν καλεῖ,
κι' ἐνῶ ἀπὸ τὸ πάθος βράζει
τρεμολάλητα τοῦ κράζει
«Ἄπιστο ἄπιστο σκυλί,

» δίχως νὰ σὲ ξέρω πλῆθος
» σ' ἄφισα πουγγιά·
» πῶς ἐσὺ ἔτσι γιά 'να γρόσι
» βλάμη γέρου δείχνεις τόση
» ἄγρια ἀνήμερη ἄτσιγγιά ;

» Ὦ τοῦ Σατανᾶ κοπέλλι,
» ὦ ψυχὴ κακή,
» τώρα ἀλήθια θὰ πληρώσεις·
» σῦρε ζωντανὸς νὰ λιώσεις
» μέσ' σὲ μούχλια φυλακή».

.....

Σὰ βασιλιᾶ ποὺ κάθεται σὲ θρόνο καὶ δικάζει
μὲ κρίση ἀλάθεφτη καὶ νοῦ,
σὰν τέτιου, εἶπε ὁ Κύριος, μὲ βασιλιᾶ πὼς μιάζει
κι' ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανοῦ.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΦΥΛΛΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙ ΜΟΥ

ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΧΑΛΚΙΝΟΥ ΕΙΔΩΛΟΥ

Μακριὰ, μίλια μακριὰ, στὴ θάλασσα ρήχτει τὸ φῶς του τὸ πελώριο εἴδωλο τῆς Λευτεριᾶς... Καὶ μόλις φανεῖ ἡ λάψη του, κάπια μεγάλη ὀνειρεμένη χώρα ξυπνᾶ στὶς βασανισμένες καρδιὲς τῶν κουρασμένων ἀθρώπων ποὺ ἀφίσανε πατρίδα, σπίτι, δικοὺς καὶ φίλους νἀρθοῦνε νἀναπνέψουνε λίγη λευτεριὰ στὴ φωτισμένη λεύτερη χώρα.

Καὶ μὲ τέτια λαχτάρα ζύγωσε τἀκρογιάλι τοῦ Νέου Κόσμου ἕνας ἄθρωπος ποὺ, ὅσα ψεγάδια κι ἂν ἔχει πάλεψε καὶ παλεύει παληκαρίσια γιὰ τὴν Ἀλήθεια καὶ γιὰ τὴ Λευτεριά. Ὁ ἄθρωπος αὐτὸς εἶτανε ὁ Μάξιμος Γκόρκη. Ἐγὼ οὔτε φίλος του, οὔτε μαθητής του, οὔτε θαμαστής του εἶμαι. Πιστεύω πὼς τἀπόδειξα μὲ τὴ συνεργασία μου στὴ «Ζυγαριὰ» τῆς Μόσκας ποὺ θεωρεῖται ὄργανο μιᾶς διαλεχτῆς μερίδας Ρούσσω λογοτεχνῶνε ποὺ προσπαθοῦνε νἀπο-

---

ΤΟ ΠΑΛΑΤΙ

(Σὰν τραγούδι.)

Καὶ εἶδεν ὅτι καλὸν καὶ ἐγένετο ἑσπέρα. [Γένεση].

Τὸ παιδὶ μὲ τὰ μαῦρα μάτια, τὰ χρυσόξανθα μαλλιά, ἀκκουμπῶντας τὸ κεφάλι στῆς γιαγιᾶς τὰ γόνατα ὀνειρεύεται, δίπλα στὸ τζάκι μὲ τὴν κόκκινη φωτιὰ, τὸ πανώριο παλάτι τοῦ παραμυθιοῦ.

— Γιαγιὰ, πές μου τὸ παραμῦθι γιὰ τὸ κρουσταλένιο παλάτι.

Κ' ἡ γιαγιὰ μὲ τὴ σβυσμένη φωνὴ, ποὺ φαίνεται νὰ φτάνῃ ἀπὸ βάθη μακρυνὰ, λέει σιγαλά.

— Μιὰ φορὰ κι' ἕναν καιρὸ πῆρε ἡ Νεράϊδα ἡ Καλόγνωμη τὸ ξανθὸ τὸ Βασιλόπουλο νὰ τὸ πάῃ στὴ μαγεμένη χώρα ἀπάνω στὴν κορφὴ ψηλοῦ βουνοῦ. Τοῦταξε πὼς θὰ βροῦν ἐκεῖ τὸ κρουσταλένιο παλάτι, μὲ τὴ μαλαματένια σκεπὴ, τὶς ἀσημένιες πόρτες. Πέρασαν χῶρες καὶ χωριὰ μὰ ὁ δρόμος μάκραινε ὁλοένα. Κι' ὁ δρόμος ἤτανε βατόσπαρτος κι' οἱ τραχειὲς πέτρες τοῦ αἱμάτωναν τὰ πόδια. Πολλὲς φορὲς ἡ στρίγγλα ἡ Μάγισσα στένευε τὸ δρόμο κι' ἐφύτευεν ἀγκάθια κι' ἄνοιγε βάλτους, μπρὸς στὰ πόδια τους. Χίλιες φορὲς λύγισαν τὰ γόνατά του καὶ καταμεσῆς τοῦ δρόμου τὸ ξανθὸ τὸ Βασιλόπουλο λιγοψύχησε. Μὰ ἡ Νεράϊδα ἡ Καλόγνωμη τοῦ ρίλησε τὰ ξεραμένα χείλη του καὶ σκύβοντας τοῦ σιγομίλησε γιὰ τὸ κρουσταλένιο παλάτι, μὲ τὴ μαλαματένια σκεπὴ, τὶς ἀσημένιες πόρτες. Κι' ὁ νιὸς ἔπαιρνε ἀνάσα καὶ τραβοῦσε τὸ δρόμο τὸ βατόσπαρτο ποὺ καρτεροῦσαν φίδια κι' ἡ Στρίγγλα ἡ Μάγισσα φύτευεν ἀγκάθια. Πέρασαν χῶρες καὶ χωριὰ γιὰ νὰ φτάσουνε στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ. Θάμπωσαν τὰ μάτια του σὰν εἶδε τὸ πανώριο τὸ παλάτι μὲ τὴ μαλαματένια σκεπὴ, τὶς ἀσημένιες πόρτες. Μὰ τὸν καρτεροῦσε ἐκεῖ γλυκειὰ βασιλοπούλα καὶ τὸ ξανθὸ τὸ παλληκάρι γέρνωντας στὴν ἀγκαλιά της ἀποκοιμήθηκε γλυκά.

—Ἄχ ! πῶς ἤθελα, γιαγιὰ, νὰ ἰδῶ κι' ἐγὼ τ' ὄμορφο παλάτι !

Ὁ ἀσπρομάλλης ὁ παπποῦς π'ἄκουγε τὸν πόθο τοῦ ἀθώου τοῦ παιδιοῦ χαμογελοῦσε. Μιὰ μέρα ὅμως τὸ πῆρε κι' ἀνέβηκαν στὸ ξακουσμένο κάστρο τῆς Ἀθήνας κι' ἐκεῖ, χωρὶς χαμόγελο, μὲ σιγαλὴ φωνὴ, σὰ νὰ πρόσμενε νὰ βγοῦν τ' ἅγια, τοῦ δειξε τὸν Παρθενῶνα καὶ τοῦ εἶπε.

— Νὰ παλάτι ξακουσμένο στὴ γῆ, τὴν οἰκουμένη. Σκύψε καὶ φίλησε τὰ μάρμαρά του.

Μὰ τὸ παιδὶ δὲ σκλεψε. Ἄνοιξε μόνο μεγάλα μάτια καὶ κοίταξε ὥρα πολλὴ, βουβό, ἄλαλο. Κι' ἀμίλητο γύρισε στὸ τζάκι μὲ τὴν κόκκινη φωτιά. Καὶ γέρνοντας στῆς γιαγιᾶς τὰ γόνατα ἔκλεισε τὰ μάτια κ' ὀνειρεύονταν.

— Αἴ, εἶδες τὸ παλάτι;
τοῦ εἶπε ὁ παπποῦς φιλικὰ χαμογελῶντας.

—Ὄμορφο πκλάτι, στ' ἀλήθεια. Μὰ ἐγὼ ἤθελα τὸ παλάτι τοῦ παραμυθιοῦ νὰ ἰδῶ.

Κι'ἀκκουμπῶντας στῆς γιαγιᾶς τὰ γόνατα λέει καὶ ξαναλέει.

— Πές μου, γιαγιὰ, τὸ παραμῦθι . . . .

*

Πέρασαν χρόνια, τὸ παιδὶ μεγάλωσε. Ὁ κόσμος κι' ἡ σπουδὴ τὸν ἔκαμαν σοφὸ καὶ δὲν πιστεύει πιὰ στὰ παραμύθια. Μὰ τῆς γιαγιᾶς τὸ παραμῦθι κρα-

δείξουν (κοντὰ σὲ τόσα ἄλλα) καὶ πὼς ὁ Γκόρκη εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ κι αἰώνια Τέχνη· πὼς εἶναι δηλ. ἁπλούστατα ἕνας δημοσιογράφος—κοινωνιολόγος μὲ ἀρκετὴ μεγαλοφυΐα. Κανεὶς ὅμως, κι ὁ πιὸ δύσκολος, δὲν μπορεῖ νὰν τοῦ ἀρνηθεῖ πὼς πολεμαει θαρρετὰ κι ἀποτελεσματικὰ τὸν τυραννισμὸ τῆς ἀπολυταρχίας καὶ πλουτοκρατίας ποὺ καταδυναστέψανε ὄχι μοναχὰ τὴ Ρουσσία μὰ καὶ τὸν κόσμο ἁλάκαιρο.

Διωγμένος ἀπὸ τὴν πατρίδα ποὺ τίποτα ἄλλο, ἐξὸν ἀπὸ φυλακὲς καὶ κνοῦτο, δὲν εἶχε νὰν τοῦ δώσει, ἀποφάσισε νὰ πατήσει γιὰ λίγες μέρες λεύτερο χῶμα, γιὰ νὰ γιατρέψει τὶς πληγές του τὶς ψυχικὲς καὶ σωματικὲς ποὺ τὶς χρωστάει στὴ στερνή του φυλάκιση, μέσα σ' ἐκείνη στὴ φοβερὴ ἀτμοσφαίρα ποὺ ἀκόμα καὶ τώρα βασιλεύει στὴ Ρουσσία.

Καὶ μπορεῖ νὰ βάλει πιὰ κανεὶς μὲ τὸ νοῦ του μὲ ποιὰ λαχτάρα ζύγωσε τὸ πελώριο χάλκινο εἴδωλο ποὺ φυλάει τὴ μπασιὰ τῆς χώρας τῆς Λευτεριᾶς καὶ τὸ προσκύνησε.

Μὰ ξέχασε κάτι σπουδαῖο· πὼς τὸ εἴδωλο εἶτανε χάλκινο καὶ χάλκινες οἱ καρδιὲς κ' οἱ ψυχὲς ἐκεινῶνε ποὺ τὸ στήσανε.

Ξέχασε πὼς στὴ χώρα τῆς Λευτεριᾶς (ὦ εἰρωνεία!) ὑπάρχουνε νόμοι χάλκινοι,νόμοι ποὺ τοὺς γράψανε Φαρισαῖοι καὶ Φιλισταῖοι· ξέχασε πὼς ἐκεῖ τὸ Σύνταγμα σὲ ἀναγνωρίζει ἴσο μπροστὰ στὸ νόμο μόνο ἂν τὸ τομάρι σου εἶναι ἄσπρο, μὰ ἂν τύχει καὶ γεννηθεῖς μὲ τομάρι λίγο πιὸ σκοῦρο ἀπὸ τὸ συνηθισμένο σοῦ παίρνουν τἀθρώπινα δικαιώματα καὶ σὲ μεταχειρίζουνται σὰν εἶδο σκυλί.

Εἰκοσιτέσσερεις ὧρες δὲν περάσανε κι ὁ Γκόρκη μάθαινε τί θὰ πεῖ λευτεριὰ ποὺ τὴ συβολίζει χάλκινο εἴδωλο. Καθὼς θάμαθαν ἀπὸ τὶς ἡμερίδες οἱ ἀναγνῶστες τοῦ «Νουμᾶ», ὁ Γκόρκη χώρισε μὲ τὴν πρώτη γυναίκα του, μὰ ἐπειδὴ στὴ Ρουσσία γιὰ νὰ πάρεις διαζύγιο (ἂν καὶ εἶταν πρόθυμη νὰ τοῦ τὸ δώσει ἡ γυναίκα του) χρειάζουνται βουνὰ χαρτὶ καὶ ὠκεανὸς μελάνι, ἐπίσημο διαζύγιο δὲν μπόρεσε νὰ πάρει, καὶ ἡ δεύτερη γυναίκα του, ἡ κ. Μαρία Θεοδωρόβνα Ἀντρεγέβα, μιὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες θεατρῖνες τοῦ φημισμένου καλλιτεχνικοῦ θεάτρου τῆς Μόσκας, στὰ ἐπίσημα χαρτιὰ δὲ σημειώνεται γιὰ νόμιμη γυναίκα του, ἂν καὶ τρία χρόνια τώρα ὅλη ἡ Ρουσσία, ὅλος ὁ κόσμος γιὰ τέτια τὴν ἀναγωρίζει. Κι ἂ δὲν εἶναι γυναίκα του μπροστὰ στοὺς Ρουσσικους νόμους, παύει νἄναι γυναίκα του μπροστὰ στοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ, τῆς Φύσης καὶ τῆς ἀνθρωπότης;

Τέτια σκέψη θὰ κάνει κάθε ἄθρωπος φρόνιμος καὶ λογικός. Μὰ ἀλλιώτικα σκεφτήκανε οἱ πιστοὶ δοῦλοι τοῦ χάλκινου εἰδώλου τῆς Λευτεριᾶς. Καὶ βγάλανε τὸ Γκόρκη ἀπὸ τὰ σπίτια τους καὶ τοῦ κλείσανε τὶς πόρτες τους κατάμουτρα καὶ κρύψανε τὰ χέρια τους μ' ἕνα «shocking» στὶς τσέπες τους καὶ φάγανε μοναχοὶ τους τὰ τραπέζια ποὺ τοῦ εἶχαν ἑτοιμάσει —οἱ φιλελεύτεροι, οἱ πολιτισμένοι Γιάνγκηδες.

Ἀλλοίμονο! Ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ ἠλεχτρικὰ σύρματα, ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σπίτια μὲ τὰ εἴκοσι πατώματα, ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν «τελευταία λέξη» τοῦ πολιτισμοῦ, ξαναφάνηκε ο ἄγριος ἀταβισμός, ἔδειξε τὴ βλακώδικη μούρη του ὁ Φιλισταῖος.

Δόξα καὶ τιμὴ στὸ Χάλκινο Εἴδωλο! Δόξα στὸ «Νέο Κόσμο» ποὺ ἐπιτέλους κατέβασε τὴ μάσκα του καὶ μᾶς ἔδειξε τὴν ἀληθινή του μούρη. Δόξα στὴν Ψευτιά!...

Δὲν ξέρω (μολονότι τὸ ἐλπίζω πὼς θὰν τὸ δείξουν ἑνώνοντας τὴ φωνή τους μὲ τὴ δική μου) ἂν εἶναι σύφωνοι μὲ ὅσα ἔγραψα οἱ ἀγαπητοί μου συνάδερφοι, συνεργάτες καὶ ἀναγνῶστες τοῦ «Νουμᾶ».Μὰ ἐγὼ τουλάχιστο, ἂν καὶ εἶμαι ἀντίθετός του στὸ φιλολογικὸ καὶ αἰστητικὸ ἀγώνα, σφίγγω θερμὰ τὸ χέρι του καὶ τὸ χέρι τῆς σεβαστῆς γυναίκας του, τῆς κ. Μαρίας Θεοδωρόβνα Ἀντρεγέβα, ποὺ τόσες φορὲς ἐδῶ στὴ Μόσκα ἀπόλαψα τὴν τιμὴ καὶ τὴν εὐκαρίστηση νὰ φιλοξενηθῶ σπίτι της.

Μόσκα, 15. 4. 906.

Μ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ω Δ Η

Στὴ Φ. Κ.

Τὸ στερνὸ φῶς ἐστάλαξε στὸ ἀγριεμένο κῦμα
κ' Ἐσὺ σὰν ὅραμα ἀπὸ φῶς ρυθμίζοντας τὸ βῆμα
στὸν ἦχό του τρικύμιζες τὸ φωτεινὸ ἀκρογιάλι
κ' ἔλεγα πὼς στὸ τόσο φῶς νύχτα δὲ θὰ προβάλλῃ.
Κι ὁ θεῖος Ρυθμὸς ἐσκλάβωνε τὸ κῦμα τῆς σαρκός σου,
κ' ἡ Ἀγάπη μ' ἔδενε μ' Ἐσὲ ποὺ κι ἡ Ἀρετὴ ρυθμός [σου,
καὶ μιᾶς βαρκούλας τὰ κουπιὰ θριαμβικὰ ὑψωμένα
ἔλεγα κάτι ἀγέρωχο πὼς πῆραν ἀπὸ Σένα !

Ρ. ΦΙΛΥΡΑΣ.

ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΖΩΗ

ΠΕΡΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Δημοσιεύτηκε στὴν «Ἀκρόπολη» τῆς περασμένης Τετράδης 10 τοῦ Μάη, σελ. 2, στήλ. 2).

Προχθὲς ἔλαβα ἕνα γράμμα ἀνυπόγραφο. Ἀπὸ ἄντρα εἶνε ; Ἀπὸ γυναῖκα ; Δὲν ξέρω. Τὸ γράψιμο εἶνε ὡραῖο. Ἀλλὰ ἀπὸ τί χέρι εἶνε γραμμένο, δὲν μπορῶ νὰ διακρίνω. Εἶνε ἕνα γράψιμο κάπως ἀρσενικοθήλυκο. Ἀπὸ κάτω ἔχει τρία γράμματα. Ν.Γ.Γ. Κι' ὕστερα ; Δὲν ἐκατάλαβα τίποτα κι' ἀπ' αὐτό. Καὶ τὸ περιεργότερο εἶνε, ὅτι δὲν ὑπῆρχε καὶ λόγος νὰ μείνῃ ἀνυπόγραφο τὸ γράμμα. Γιατὶ ἐκεῖνος ποὺ τὸ ἔγραψεν, ἁπλούστατα, μοῦ γράφει ὅτι πρέπει νὰ γράψω κι' ἕνα ἄρθρο γιὰ τὰ κοριτσάκια τὰ καημένα ποὺ πᾶνε κάθε ἡμέρα «ὡς μάρτυρες εἰς τὸ σχολεῖον μὲ τὴν σάκκα στὸ χέρι, διὰ νὰ γίνουν μίαν φορὰν ἄξιαι μητέρες, ὅπως τὰς χρειάζεται ἡ σημερινὴ πατρίς μας».

Ἐδιάβασα τὸ γράμμα αὐτὸ μὲ μεγάλη προσοχή. Κι' ἐστάθηκε στὸ τέλος συλλογισμένος :

— Νὰ μὲ κοροϊδεύῃ, ἆρά γε, ὅποιος γράφει ; Νὰ εἶνε κάνένας κατεργάρος ποὺ πέρνει ὕφος τρυφερῆς μητερούλας ; Χμ ! Ἐτούτη μάλιστα ἡ περίοδος τοῦ γράμματος : «Σεῖς ἐπαινέσατε, ἐμψυχώσατε, διδάξατε, νουθετήσατε τὰς κορασίδας !» Ὡρισμένως μὲ κοροϊδεύει ! Γιατὶ βέβαια αἱ «κορασίδες» δὲν διαβάζουν χρονογραφήματα, διάβολε ! Κάποιος ἀστεῖος φίλος μου θὰ μοῦ ἔχῃ γράψει τὸ γράμμα, μὲ αὐτὸ τὸ χαραχτῆρα ποῦ φαίνεται χρωματιστός, γιὰ νὰ μὴ γνωρίσω ἴσως τὸ γράψιμο !

*

Ἐν τούτοις ! Προχθὲς ἐκεῖ ποὺ ἐδιάβαζα μία ἐπιστημονικὴ πραγματεία, ἐκοίταζα λοξὰ μιὰ μικρούλα ἀνιψιά μου νὰ ἰδρώνῃ προσπαθοῦσα νὰ μάθῃ νὰ συλλαβίζῃ στὸ ἀλφαβητάριό της :

—Ρὸ - γῳῶτα - σῖγμα : Ρίς !

Ἐσήκωσα τὸ κεφάλι μου κι' ἐρώτησα :

— Τί θὰ εἰπῇ «Ρίς», Τοῦλα ;

Ἡ μικρὴ μὲ ἐκοίταξε σὰν νὰ ἐρωτοῦσε ἂν πρέπει κάτι νὰ σημαίνῃ ἡ «Ρίς» !

—Ἐμπρός, εἶπα, διάβαζε τὴν Ἀλφαβῆτά σου. Καὶ ἡ μικρὴ ἐξακολούθησε :

—Γιῶτα - ὄμικρον - νῖ : Ἴον ! Γιῶτα - ὄμικρον -

τεῖ κρυμμένο στῆς καρδιᾶς τὰ βάθη κι' ὅταν κλείνεται στὸ μικρὸ τὸ καμαράκι του θαρρεῖ πὼς εἶναι δίπλα στὸ τζάκι μὲ τὴν κόκκινη φωτιά. Πόθος καὶ λαχτάρα του τὸ πανώριο τὸ παλάτι—μὰ δικό του τώρα,ὁ νοῦς κι' ἡ φαντασία κι' ἡ καρδιά του νὰ τὸ πλάσουν καὶ τὰ χέρια τὰ δικά του νὰ τὸ στήσουν. Ἀγνάντια στὸ ξακουσμένο κάστρο, καινούργιο νὰ στήσῃ παλάτι ποὺ νὰ διαλαλήσῃ τ' ὄνομά του ἀνατολὴ καὶ δύση.

Μὰ νά ἡ Στρίγγλα ἡ Μάγισσα, ποὺ λέει τὸ παραμῦθι. Ἡ Στρίγγλα ποὺ φυτεύει ἀγκάθια καὶ στενεύει τὸ δρόμο κι' ἀνοίγει λάκκους. Χίλιες φορὲς τὸν ξεπλάνεψε σὲ μονοπάτια βατόσπαρτα γιομάτα φίδια, καὶ χίλιες φορὲς πόνος ἀμολόγητος τὸν δάγκωσε στὴν καρδιά, βάρυνε τὰ ματόφυλλά του. Κάποτε λιοπῦρι τὸν ἔκαιγε κι' ἔγυρε καταμεσῆς τοῦ δρόμου. Κάποτε βορριᾶς τὸν πάγωνε καὶ τὸν ἔζωνε σκοτάδι τοῦ θανάτου. Μὰ κάποιος τραγουδεῖ μὲς στὴν καρδιά του καὶ μὲ τῆς ψυχῆς τὰ μάτια βλέπει τὸ ὀνειρεμένο παλάτι.Καὶ παίρνει τὸ κοντύλι. Στὸ μικρὸ τὸ καμαράκι μερόνυχτα πασκίζει νὰ παραστήσῃ μὲ γραμμὲς τ' ὄνειρό του. Καὶ στὰ δειλινὰ κάποτε ἀγναντεύει ἀπ' τὸ μικρὸ παράθυρο τὸν Παρθενῶνα.

— Παλάτι μου περήφανο, ἀγνάντια σου θὰ στήσω τὸ παλάτι μου, ἀδέρφι σου στὴν ἐμορφιὰ καὶ τοῦ ὀνείρου μου σάρκα.

Κάποιο χασκόγελο, πικρόγελο, φτάνει ὡς τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς του καὶ κάτι λόγια φαρμάκι καὶ χολὴ γιομᾶτα.

— Εἶμαι ἡ Στρίγγλα. Καρτέρι σοῦστησα. Στοῦ βουνοῦ τὴν κορυφὴ ν' ἀνέβῃς βολετὸ δὲν εἶναι. Θὰ γονατίσῃς ἀποσταμένος σιμὰ στὴ βίζα. Ἄδικα χάνεις τῆς νιότης τὰ λουλούδια ποὺ καρτεροῦνέ τα κοπέλλες λυγερές.

Λιγοψυχοῦσε. Βουλήθηκε χίλιες φορὲς νὰ σπάσῃ τὸ κοντύλι καὶ νὰ φύγῃ στὸ μεγάλο δρόμο νὰ χορτάσῃ τὰ φιλιὰ ποὺ δὲ γεύτηκεν ἀκόμα.

Μὰ ἡ Νεράϊδα ποὺ εἶχε κλεισμένη στὴν καρδιά, τοῦ μιλεῖ χρυσόλογα.

— Ξύπνα καὶ σήκω. Λίγο ἀκόμα κι' ἡ αὐγὴ προβαίνει. Ὄξω τριγύρω σου σκοτάδι, μὰ κάποιο θαμποχάραμα φαίνεται κεῖ κάτω. Μὴ σοῦ πνίξῃ τὴν ψυχὴ ὁ βαρὺς τοῦ βάλτου ἀγέρας. Ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ κι' ἕνα φιλί μου σ'ἀνασταίνει. Ξύπνα, ἐκλεχτέ μου. Ὁ δρόμος ὅσο στενεύει τώρα, σ' ἀνθότοπο σὲ φέρνει. Μὴ σὲ φοβίζῃ τὸ σκοτάδι κι' ὁ ἥλιος θὰ φανῇ. Βλέπεις ; Νά τ' ὄμορφο παλάτι.

Καὶ δούλευε σκυφτά, ἀκούραστα. Τὰ σφυροχτυπήματα τῆς μοίρας ἔπεφταν στὴν καρδιά του σὰ σὲ ἀμόνι. Μὰ ἡ καρδιά του δὲ λύγιζε. Σπίθες πετοῦσε. Ἀτσάλι ἔγινε καὶ σὲ κάθε χτύπο φωνὴ ἔβγαζε. Καὶ νά, ἔβλεπε τὸ παλάτι μὲ χρώματα βαθειά, ζωντανά. Μὰ τώρα ἡ Στρίγγλα τοὔπλεκε πιὸ σφιχτὰ τὰ δίχτυα. Πεῖνα τοῦ ξέσκιζε τὰ σωθικά, τοὔκαιγε δίψα τὸ λαιμό. Ἀχάμνηνε, χλώμιανε, μὰ πῆραν ὅλη τὴ δύναμη τὰ νεῦρα του, τὴ φωτιὰ τὰ μαῦρα μάτια. Νυχτόμερα ἔσκυβε στ' ἄσπρο χαρτί.

*

Μὰ τὄστησε τὸ παλάτι τὸ πανέμορφο. Τ'ὄνειρο ποὔκρυβε στὴν ψυχή του, ποὺ τοῦ νανούρισε τὰ παιδιακίσια χρόνια, τὸ εἶδε ζωντανεμένο, ἀκέριο, νὰ κλεῖ μέσα του ὅλους τοὺς πόθους, ὅλη τὴν ψυχή του, ὅλα τὰ τραγούδια ποὺ πλημμυροῦσαν τὴν καρδιά του. Πέρα, στὸ μικρὸ τὸ βουναλάκι ἀπάνω, στημένο τῆς Δικαιοσύνης τὸ παλάτι, σιδεροθέμελο, φαντάζει ἄσπρο καὶ διαλαλεῖ τὴ δόξα του. Κόσμος ἔρχεται καὶ κόσμος φεύγει μὲ θάμπωμα στὸ νοῦ, στὰ μάτια. Ὁ Παρθενώνας ποὺ στέκει ἀγνάντια σὰ νὰ ζουλεύῃ, σὰ νὰ στέλνῃ μὲ τὶς χρυσὲς τοῦ ἥλιου ἀχτίδες φιλιὰ στ' ἀδέρφι του.

Μὰ ὁ τεχνίτης ἔγινε ξανὰ παιδί, μὲ τὰ χρυσόξανθα μαλλιά, τὰ μαῦρα μάτια. Ἀπ' τὴν ψυχή του λείπει τ' ὄνειρο κι' ὁ νοῦς μοιάζει σὰν φευγά-

σῖγμα : Ἰός! Ὑψιλον-γιῶτα-ὄμικρον-σῖγμα: Υἱός!...

ἐνῷ ἐγὼ κουνῶντας μὲ ἀπελπισίαν τὸ κεφάλι μου ἔσκυψα πάλιν εἰς τὴν μελέτην τῆς ἐπιστημονικῆς πραγματείας περὶ ἐπιλοχίου πυρετοῦ. Ἐκεῖ ποῦ διάβαζα ἐσταμάτησα ἄξαφνα σὲ μία λέξι : «Ριπτασμοί»! Τώρα ἦρθε ἡ σειρὰ νὰ ρωτήσω τὸν ἑαυτό μου :

—Τί θὰ εἰπῇ, Τιμολέων, ριπτασμοί ;

Ἔκλεισα τὸ βιβλίο κι' ἔπιασα τὸ λεξικό. Ἀπάνου-κάτου εὑρῆκα τὴν ἐξήγησι· Ἔπειτα ἄρησα τὴ γιατρικὴ κι' ἐπῆρα τὸ «Νουμᾶ». Ἐκεῖ ποῦ διάβαζα, εἶδα ἄξαφνα γυρίζοντας τὴ δεύτερη σελίδα μία κρίσι εἰς ἕνα διαγωνισμὸ περὶ συγγραφῆς «Νεοελληνικοῦ Ἀναγνωσματαρίου». Ἐδιάβασα ὅλην αὐτὴν τὴν κρίσιν μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ διαγωνισμὸ περὶ συγγραφῆς ἀναγνωσματαρίου «μὲ λέξες ποῦ νὰ τὶς ἀκούῃ τὸ παιδὶ κάθε ὥρα σπίτι του, ἀφοῦ σήμερα μὲ κεῖνα ποὺχουνε στὰ σκολειά μας, τὸ Ρωμιόπουλο, παίρνοντας τὸ πρῶτο βιβλίο στὰ χέριά του, θὰ πρωτοσυλλαβίσῃ μιὰ ψεύτικη λέξη ποῦ δὲ θὰ τὴν μεταχειριστεῖ ποτὲ στὴν κουβέντα του». Αἰσθάνομαι μεγάλην εὐχαρίστησιν διαβάζων αὐτὰ τὰ διακοπτόμενα ἀπὸ τὸ μονότονον συλλάβισμα τῆς μικρῆς, ἡ ὁποία ἀνοίγουσα ὑπερμέτρως τὸ στόμα της φωνάζει :

— Ἄ-ρο-τρον ! Τέτ-τιξ ! Γρύλ-λος ! Πό-α ! Φθεῖ-ρο !

*

Δὲν εἶμαι ὀπαδὸς τῶν δημοτικιστῶν. Εἶμαι ὅμως ἐχθρὸς ἄσπονδος τῶν καθαρευουσιάνων ! Τί εἶμαι; Δὲν ξέρω οὔτε ἐγώ. Ἄλλως τε δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ εἶμαι κάτι καὶ ὁ κὺρ-Στέφανος, ὁ διορθωτὴς τῆς «Ἀκροπόλεως», ὁ ὁποῖος φαίνεται ἔχει ἄλλας ἰδέας εἰς τὰς ὁποίας ὑποτάσσει καὶ ἐμὲ διορθώνων ἀναλόγως τὰ χειρόγραφά μου. Ἀκόμη γελῶ μὲ ἐκεῖνο ποῦ ἔγινε σ' ἕνα ἄρθρο προχθές. Ἔγραφα ἐγώ : «Μία γιορτὴ σύμφωνη . . .» Καὶ βλέπω στὴ διόρθωσι : «Ἑορτή...σύμφωνος» ! Ξαναδιορθώνω ἐγώ : «Γιορτὴ σύμφωνη» ! Ἐπιμένει ὁ κὺρ-Στέφανος καὶ τὴν ἄλλη μέρα διαβάζω : «Ἑορτή..., σύμφωνος»! κλπ.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως τῆς κυριαρχίας τοῦ κὺρ-Στεφάνου, δὲν συμφωνῶ εἰς μερικὰ πράγματα μὲ τοὺς δημοτικιστάς. Γνώμη μου ἀτομική, ἐννοεῖται, τὴν ὁποίαν δὲν ἐκθέτω, διότι θὰ ἔπρεπε νὰ πάρω κι' ἐγὼ ὕφος δασκάλου, ποῦ δὲ μ' ἀρέσει.

Μ' ἀρέσει ὅμως ἡ προσπάθεια αὕτη τῶν δημοτικιστῶν, ἐφόσον βλέπω ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ μωρέλι νὰ ἀποκουτιένεται μὲ τὰ «τέττιξ» καὶ «φθεῖρα». Καὶ αὐτὸ μοῦ φέρει εἰς τὸ νοῦ τὸ γράμμα τοῦ ἀστείου ἢ σοβαροῦ ἐπιστολογράφου περὶ τῶν «κορασίων μας».

Τί μητέρα θὰ γίνῃ αὐτὴ ἡ κοῦκλα ; Τί Ἕλληνας θὰ φτειάσῃ ὅταν καὶ ἀφοῦ μεγαλώσῃ θὰ μιλᾷ αὐτὰ τὰ φτειασιδωμένα παρδαλὰ Ἑλληνικά ; Θὰ ἐγίνετο δὲ πιθανὸν ἀλλοιώτικη, ἂν ἀντὶ ἀπὸ αὐτὰ ἐδιάβαζε: «τζίτζικας», «μύτη», «ψεῖρα» ; Ἐπιτρέψατέ μου νὰ τὸ πιστεύω . . .

ΤΙΜ. ΣΤΑΘ.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΣ

ΒΡΑΧΟΙ

Φύσηξε ὁ πουνέντης ἀνάλαφρα καὶ μᾶς περέλουσε μὲ μυρωμένες δροσιές.

Στέκομαι σ' ἕνα βράχο ἀπάνω καὶ σεργιανίζω τὰ βουνάκια τοῦ νησιοῦ μας.

Βράχοι, βράχοι, ὅλο βράχοι σκεπασμένοι ἀπὸ φουντωτὰ χαμόκλαδα φυτεμένα γύρω-τριγύρω τους. Οἱ φτωχοί! Πῶς μὲ γητεύουν μὲ τὴν παραπονιάρικη τους ὀμορφιά!

Τώρα ποὺ φύσηξε ὁ πουνέντης ἀνάλαφρα, ἡ καρδιά μου φτερωτὴ γοργανεβαίνει τὶς ἀντικρυνὲς κορφοῦλες ποὺ ἡ θέα τους τόσο μὲ μαγνητίζει.

Συλλογισμένος στέκομαι κάθε μέρα στὸ βράχο μου ἀπάνω. Καὶ σεργιανῶ τὰ βουνάκια τοῦ νησιοῦ μας ποὺ δὲν εἶναι ἄλλο τίποτα παρὰ βράχοι, βράχοι, ὅλο βράχοι σκεπασμένοι ἀπὸ φουντωτὰ χαμόκλαδα φυτεμένα γύρω τριγύρω τους.

Οἱ βράχοι! Πόσες φορὲς τοὺς πλήγωσαν οἱ ἀντάρες, τὰ χαλάζια, οἱ βροχὲς καὶ τὰστροπελέκια! Μὰ καὶ πόσες φορὲς τοὺς γλυκοχάϊδεψε τόλόχρυσο τοῦ ἥλιου φῶς, πόσες φορὲς τοὺς νανούρισαν μ' ἀπόκοσμα τραγούδια οἱ ταξιδιάρικες τῆς ἀνοίξης αὔρες!

Μοιάζει τοῦ βράχου κ' ἡ ψυχή μου. Τὴν ἐδειραν ἀνήκουστοι πόνοι, τὴν περέχυσαν λιγοθυμιᾶς δακρυα, τήνε συνέφιασαν τῆς θλίψης μαυρίλες. Μ' ἀντίκρυσε κ' ἡ ψυχή μου χαρᾶς κύματα, εἶδε στοῦ κόσμου μέσα τὴν ἀνεμόδαρτη ζωὴ γιορτὲς ἀγάπης κ' ἐκελάδησε μ' ἀναγάλλιασης γέλοια τὸ τραγοῦδι ἑνὸς νέου κόσμου ἁρμονικοῦ κ' ἐφταπλουμισμένου.

ΧΛΟΗ

Κάποιο ἐφιαλτικὸ σύννεφο μοῦ σκοτεινιάζει τὴν ψυχή.

Ἂς πάω νὰ καθίσω στὴ φτωχικὴ χλόη, ποὺ τόσο νόστιμα καὶ μὲ τόσην ὀμορφιὰ ντύνει τὸ μικρὸ ἐκεῖνο λαγγάδι.

Οἱ μαρτιάτικες μαργαρίτες κ' οἱ ἀπριλιάτικες παπαροῦνες τρέμουν ἀπὸ χαρᾶς φρικίασι στοῦ μπάτη τὰ χάδια μέσα στοῦ Φοίβου τὸ φωτόλουστο πέλαγο.

Πόσα δὲ μοῦ λένε τὰ ἔντομα ποὺ κρυμμένα μέσα στὴν ἀγκαλιὰ τῆς χλόης ψάλλουν μὲ χίλια στόματα τὸν ἀθάνατον παιᾶνα τῆς ζωῆς!

Καὶ τὰ πουλιὰ τὰ χαρωπά; Τώρα μόλις μᾶς ἦρθαν ἀπ' τοῦ χειμῶνα τὸ ταξίδι. Ἄχ! πόσο νοσταλγοῦσα τὸ πανέμορφο τραγοῦδι τους; Τὰ ἀλαφρό τους πέταγμα μοῦ θυμίζει τὰ πρῶτα φτερουγίσματα τοῦ νοῦ μου, ποὺ ἀνήσυχος νύχτες καὶ μέρες γύρευε τὴν ὀμορφιὰ τῆς ζηλεμένης Ἁρμονίας,

Χόρτασε τὸ μάτι μου ἀπ' τὰ γέλοια ποὺ ἀφίνει ἡ καταπράσινη ἄνθισι τοῦ λαγγαδιοῦ. Γέμισε ἡ ψυχή μου ἀπὸ τρανὲς εἰκόνες.

Φυσᾷ ὁ μπάτης πιὸ γερὰ κ' ἡ χλόη στὸ φύσημά του φαίνεται πῶς ἀνασαίνει μ' εὐχαρίστησι.

Γιατί τώρα ἡ ψυχή μου πλημμύρισε ἀπὸ χαρά;

Καστελλόριζο. Μ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

τος. Τριγυρνᾶ τώρα χωρὶς σκοπὸ γύρω στὸ παλάτι καὶ πότε τὸ χαϊδεύει μ' ἁπαλὸ χάδι, πότε τὸ κοιτάζει χαμογελώντας. Χαρὰ γεμίζει τὰ στήθη του, μὰ σκύβοντας νὰ ἰδῇ στὰ βάθη τῆς ψυχῆς του βλέπει τ' ἄδειο ποὺ εἶναι μέσα. Τοὔκλεψε τ' ὄνειρο, ποὔτρεφε τὴ νιότη του, ὄχι ἡ Στρίγγλα μὰ τὸ παλάτι. Μέσα του δὲν ἔχει πιὰ πνοὴ ζωῆς. Καὶ τριγυρνᾶ ἡμερόνυχτα γύρω στὸ παλάτι. Ὕπνος δὲ βάρυνε τὰ μάτια του. Ὡς κι' ἡ Νεράϊδα ἡ Καλόγνωμη τὸν ἀπαρνήθηκε. Ὅταν κοιτάζει τὸ παλάτι ἀκούει στὴν καρδιά του κάτι σὰν ξεψύχισμα φωνῆς. Τραγούδι τάχα νὰ εἶναι ἢ παραμύθι ; Κάτι περνάει ἀπ' ὀμπρός του. Μιὰ ἀσπρόμαλλη γιαγιὰ ἢ τὸ τζάκι μὲ τὴν κόκκινη φωτιά ; Δὲν μπορεῖ νὰ ξεδιαλύνῃ. Καθάριο στέκει μόνο τὸ πανέμορφο παλάτι. Ἐκεῖνο ἤτανε τ' ὄνειρο. Τώρα ;

—Ἄχ ! πῶς ἤθελα νὰ κοιμηθῶ, εἶπε.

Πῆρε τὸ δρόμο γιὰ τὸ μικρό του σπίτι. Ἡλιοβασίλεμμα. Ἡ καμπάνα γλυκὰ σημαίνει σπερινό. Πῶς ἤθελε νὰ κοιμηθῇ ! Ἀποσταμένος. Νοιώθει πῶς κάτι ἔσβυσε μέσα του. Κάτι ζήτησε ἀπ' τὴ γριούλα ποὺ τὸν συντρόφευεν. Ἔγειρε λίγο στὸ κρεββάτι. Κάποιος γλυκόὕπνος τοῦ σφάλησε τὰ μάτια. Νόμισε πῶς μιὰ χρυσόμαλλη κορασιὰ τόνε φιλοῦσε στὸ μέτωπο. Τὸ πρόσωπό του σούρωσε, πῆρε μιὰ γαλήνη ἄλλου κόσμου.

Ἀργοσάλεψε. Μιὰ στιγμὴ ἄνοιξε τὰ μάτια. Κοίταξε πέρα. Μὲ μιᾶς ἔλαμψαν ἀπὸ θεία φεγγοβολή.

—Ἀ ! τὸ παλάτι.

Εἶπε καὶ χαμογέλασε. Σιγὰ-σιγὰ ἡ λάμψη τῶν ματιῶν ἔσβυσε, καὶ σὰ νὰ τὰ χαϊδεψε κάποιο ἁπαλώτατο χέρι ἔκλεισαν ἀγάλι. Μὲ τὸ γλυκὸ χαμόγελο ἔμεινε στὰ χείλη του.

Ἡ γριὰ δὲν πρόφτασε. Ὅταν γύρισε τὸν κοίταξε, ἔσκυψε, φίλησε τὰ χείλη του κι' ἕνα δάκρυ ξέφυγε ἀπ' τὰ στεγνὰ γεροντικά της μάτια.

Κι' ὁ ἥλιος ποὺ βασίλευε φώτισε μὲ μιά του ἀχτίδα τὸ χρυσόξανθο κεφάλι.

Μάρτης 1906.

ΜΗΤΣΟΣ ΑΝΘΕΜΗΣ.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10. — **Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ** φρ. χρ. 10.

20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου (Ὀφθαλμιατρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεῖα Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλή).

Ἡ συντρομὴ πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἑνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΓΙΑ

νᾶναι σάπια ἡ Βουλή μας θὰ πεῖ πὼς εἶναι σάπιο ἀλάκαιρο τὸ Ἔθνος, ἀφοῦ ἡ Βουλή μας ἀπὸ τὸ Ἔθνος ἐκπορεύεται κι ἀφοῦ τὸ Ἔθνος διευτύνεται ἀπὸ τὴ Βουλή. Ἀλήθεια παλιὰ αὐτὴ ποὺ ὅσο πάει καὶ δυναμώνει, γίνεται, νὰ ποῦμε, ἀτσάλι ποὺ νὰ μὴν μπορέσει νὰ σπάσει ποτὲς παρὰ νὰ μᾶς σπάσει τὰ κεφάλια μας ὅτα θαρθεῖ ἡ ὥρα νὰ σβήσει τὸ Ρωμαίϊκο ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς.

Ἡ Βουλή μας λοιπὸν ἀποδείχτηκε σάπια μὲ τὶς ἐκλογὲς Τῆνος καὶ Πάλλης καὶ σάπιο τὸ Ἔθνος ποὺ τὶς ἔκανε αὐτὲς τὶς ἐκλογὲς καὶ ποὺ δέχτηκε μὲ τέτια πτωματικὴ ἀπάθεια τὴν ἐπικύρωσή τους. Καλὰ τὰ εἶπε κι ὁ Σταθόπουλος σ' ἕνα τελευταῖο του ἄρθρο, πολὺ δυνατὸ καὶ πολὺ ἀληθινὸ, στὴν «Ἀκρόπολη» τὸ Ἔθνος εἶναι ἄρρωστο καὶ γιὰ νὰ βρεθεῖ ἡ ἀρρώστεια του δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰν τὸ ξετάσουμε ἀλάκαιρο· παίρνουμ' ἕνα κοματάκι του, ἕνα μόριό του, καθὼς κάνουν οἱ γιατροὶ, καὶ τὸ βάζουμε κάτου ἀπὸ τὸ μικροσκόπι· παίρνουμε τὴ Βουλὴ, τὴν ἐξετάζουμε μικροσκοπικῶς καὶ βρίσκουμε τὴν ἀρρώστεια μας. Καὶ ἡ ἀρρώστεια μας εἶναι ἡ σπειροχαίτη ἡ πολιτική. Ὅσοι νιώθετε ἀπὸ μικροβιολογία θὰ βρῆτε ἀμέσως σὲ ποιὰ ἀκατονόμαστη καὶ φοβερὴ ἀρρώστεια ἀπαντιέται αὐτὸ τὸ μικρόβιο. Καὶ τέτια στ' ἀλήθεια εἶναι ἡ πολιτικὴ ἀρρώστεια μας.

Γιὰ νὰ γιατρευτεῖ ἡ ἀρρώστεια αὐτὴ χρειάζεται ὑδράργυρος μὲ τὸ καντάρι· μὰ ποῦ ὑδράργυρος καὶ ποῦ γιατρὸς νᾶ μᾶς κάνει τὴ σωτήρια ἔνεση καὶ νὰ μᾶς τρίψει τὸ σαπισμένο κορμί; Μᾶς ἀφίσανε στὴν τύχη μας, σὰν τοὺς ἀπελπισμένους ἀπὸ τὴν Ἐπιστήμη ἀρρώστους, κ' ἔτσι σιγὰ σιγὰ ἡ Ἑλλάδα κατάντησε ἕνα ἀπέραντο «Ἄσυλο πολιτικῶν ἀνιάτων» ὅπου ἑκατομμύρια ἀπελπισμένοι ἄρρωστοι κάθουνται καὶ ξιοῦνε μερανύχτα, σὰν τὸν Ἰὼβ, τὶς πληγές τους, ἀναμένοντας ἀπὸ ὥρα σὲ ὥρα τὸ μεγάλο τους σωτήρα, τὸ θάνατο.

ΟΙ ΝΕΥΡΙΚΟΙ

δώσανε καὶ πήρανε μέσα στὴ Βουλὴ τὴ μέρα ποὺ ἐκλεγότανε ὁ Πρόεδρος. Νευρικοὶ μὲ τὴ ντουζίνα καὶ ποῦ νὰ θυμᾶται κανεὶς ὅσους μᾶς ἀραδιάσανε οἱ φημερίδες! Ὁ κ. Ροῦφος, λένε, πῆγε καὶ πῆρε τὸ ψηφοδέλτιο *νευρικός*· ὁ κ. Χατζηπέτρος τὸ ἴδιο· ὁ κ. δὲ θυμόμαστε ποιός, νευρικώτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους δυό· ὁ κ. τέταρτος νευρικώτατος· καὶ τράβα κορδέλλα.

Κρῖμα νὰ μὴν εἶναι βουλευτὴς κι ὁ κ. Μιταυτσῆς νὰ περνάει στοὺς συναδέρφους του τὸ ζουρλομαντύα ἢ νὰν τοὺς δίνει μιὰ γερὴ διάλυση βρωμοῦχο κάλ ὅταν τοὺς πιάνουν τὰ νεῦρα τους.

Βουλὴ εἶναι αὐτὴ ἢ Φρενοκομεῖο; ρώτησε κάποιος διαβάζοντας τὰ νευροκαμώματα τῶ βουλευτάδω μας.

ΜΙΑ

παρατήρηση πολὺ ὀρθὴ καὶ γι' αὐτὸ ἴσια ἴσια δὲν εἶναι κανένας φόβος νὰν τὴν παραδεχτεῖ ἡ Κυβέρνηση.

Ὁ λόγος καὶ πάλι γιὰ γὶς κολασμένες ἐκλογὲς Τῆνος καὶ Πάλλης. Ἡ Βουλὴ μὲ τὴν ἐπικύρωσή τους μᾶς εἶπε φανερὰ—ἴσως καὶ λίγο *ἰδιάντροπα*—πὼς οἱ ἐκλογὲς ἐνεργηθήκανε νόμιμα. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ οἱ ἔκθεσες τῶ δικαστικῶνε ἀντιπροσώπων ποὺ μᾶς βεβαιώνουν πὼς οἱ ἐκλογὲς καὶ στὶς δυὸ αὐτὲς ἐπαρχίες ἐνεργηθήκανε παρανομώτατα. Ποιός λέει ψέματα; Οἱ δικ. ἀντιπρόσωποι ποὺ τὰ βεβαιώνουν αὐτά, ἢ ἡ Βουλὴ ποὺ δὲν τὰ παραδέχεται γι' ἀληθινά;

Κι ἀφοῦ δὲν τὰ παραδέχτηκε γι' ἀληθινά, πῶς δὲ ζήτησε νὰ δεθοῦνε χεροπόδαρα οἱ δικ. ἀντιπρόσωποι καὶ νὰ ὁδηγηθοῦνε στὶς φυλακὲς γιὰ ψεῦτες; Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅμως μεριά, ἂν οἱ δικ. ἀντιπρόσωποι νιώθουν πὼς ἔχουνε δίκιο, γιατὶ δὲν καταγγέλνουνε τοὺς βουλευτάδες τῆς πλειονοψηφίας γιὰ συκοφάντες;

Εἴπαμε, ἡ παρατήρηση αὐτὴ εἶναι πολὺ ὀρθὴ καὶ γι' αὐτὸ δὲν τῆς ἀξίζει νὰν τὴν πάρει κανεὶς στὰ σοβαρά.

ΑΡΧΙΝΗΣΑΝΕ

τὰ σύρε κ' ἔλα τῶ βουλευτάδω μας ἀπὸ κόμμα σὲ κόμμα, πάντα γιὰ λόγους πατριωτικούς. Τὸ νόστιμο εἶναι ποὺ νομίζει καθῆκο του ὁ καθένας ἀπ' αὐτοὺς ἅμα ἀλλάζει κόμμα νὰ μᾶς λέει καὶ τοὺς λόγους ποὺ τονὲ σπρώξανε στὴν τέτια ἀλλαγή. Καὶ οἱ λόγοι εἶναι πάντα νόστιμοι καὶ πάντα ψεύτικοι.

Νοστιμώτερα ὅμως ἀπ' ὅλους τὰ εἶπε ὁ κ. Κρεστενίτης·

— Πάντοτε εἴμουνα Ντεληγιαννικὸς (κι ὅταν ἀκόμα βάφτιζε *Γεγὲ* τὸ μακαρίτη Ντεληγιάννη) εἶπε, καὶ *πάντως* ἡ θέση μου εἶναι σιμὰ στὸν κ. Ράλλη.

Μόνο στὶς ἐκλογὲς ξέχασε αὐτὸ τὸ περίφημο *πάντως*, μὰ τότε... κιντύνευε ἡ πατρίδα κ' ἔπρεπε νὰ ξεγελαστοῦν οἱ συμπολῖτες του καὶ νὰ τὸν ψηφίσουνε γιὰ ἀντιραλλικό. Ὁρίστε;

ΤΡΟΜΑΖΟΥΝ

κάθε τόσο τὸν κόσμο οἱ φημερίδες μὲ τὴ Βλογιά· καὶ ξέρετε γιατί; Γιὰ νὰ ρεκλαμάρουν τὰ διάφορα *δαμαλιδοκομεῖα* (ποὺ ὁ Θεὸς νὰ δώσει νὰ πέσει γλήγορη βλογιὰ σ' αὐτὴ τὴ φοβερὴ λέξη καὶ νὰν τὴ βγάλει ἀπὸ τὴ μέση).

Διαβάζεις λοιπὸν ἕνα τραγικώτατο ἄρθρο ποὺ ἀρχίζει ἔτσι· «Καὶ πάλιν ἡ Εὐλογία κρούει τὰς πύλας τῆς πόλεως», κι ἅμα προχωρήσεις πέντε δέκα ἀράδες θὰ σκοντάψεις σὲ μιὰ πελώρια ρεκλάμα γιὰ τὸ καλὸ μπόλι ποὺ πουλιέται ἀπὸ τὸν ἕναν ἢ ἀπὸ τὸν ἄλλο κύριο. Ἀπαράλλαχτα ὅ,τι γίνεται καὶ μὲ τὰ χάπια τοῦ Πίγκ. Αὐτό, θαρροῦμε, εἶναι λίγο ἀσυνείδητο καὶ καιρὸς νὰν τὸ νιώσουν οἱ κκ. φημεριδογράφοι.

ΤΟ ΨΥΧΙΚΟ ΤΗΣ ΓΑΤΑΣ

Σὲ μιὰ γωνιὰ τῆς κρεββατοκάμαρας, ξαπλωμένο στὴν κούνια του, παλεύει τὸ κοριτσάκι μὲ τὸ χάρο. Τριῶ χρονῶνε παιδὶ φαίνεται σὰ χρονιάρικο ἀπ' τὴν ἐλεεινὴ καταντιά του, μὲ τὸ σουφρωμένο, γεροντίστικο, προσωπάκι του, τὰ σβυμένα μάτια καὶ τὰ καλαμένια χέρια του, ποὺ σπασμωδικὰ ποὺ καὶ ποὺ ξεπετιοῦνται στὸν πυρετό. Τὰ μαλλάκια του ἀχτένιστα, μπερδεμένα, πέφτουνε μπρὸς στὴν ὄψη του, ἐπίτηδες, θαρρεῖς, γιὰ νὰ κρύψουνε τὴν ἀσκημιά του. Τὸ πουκαμισάκι του λερωμένο, ἀπὸ μέρες ἄβγαλτο, ἀφίνει γδυμνὸ τὸ μικρό του λαιμό, ποὺ λιανὸς λιανός, μὲ δέρμα ξερὸ καὶ ζαρωμένο, μοιάζει σὰν κλωναράκι μαραμένου λουλουδιοῦ· τὸν τριγυρίζει λεφτὸ γαλάζιο κορδελάκι κι' ἀφίνει νὰ κρεμιέται στὰ στήθεια του ἕνα φύλαχτό, στερνὸ χάρισμα τῆς μάννας του ποὺ φυγε ξετρελλαμένη μὲ τὸν ἀγαπητικό της. Πλῆθος μύγες πετοῦνε τριγύρω γύρω του καὶ τὸ βασανίζουν. Εἶναι μεσημέρι τοῦ Μαγιοῦ. Ἀπ' τὸ παράθυρο λεύτερα μπαίνει ὁ ἥλιος καὶ κατάμουτρα χτυπᾷ τὸ παδάκι, ἀναγκάζοντάς το νὰ γυρίζῃ ἀνήσυχο τὸ κεράλι του, νὰ κλείνῃ τὰ θολά του ματάκια, νὰ σουφρώνῃ πιότερο στὸν ἀγῶνά του τὸ ζαρωμένο πρόσωπο. Ποὺ καὶ ποὺ βγάζει μιὰ φωνούλα κλαψιάρικη, ἀδύνατη, ποὺ μποροῦσες νὰ τὴν πάρῃς γιὰ νιαούρισμα:

— Βαβά! μπαμπᾶ, νελό!

Δύστυχο μικρό! Ἡ φωνή σου εἶναι φωνὴ στὴν ἔρημο. Ὁ μπαμπᾶς κάθεται δίπλα του ἄγριος καὶ παγωμένος, σὰν τὸ βορριᾶ τὸ χειμωνιάτικο· δὲν ἔχει αὐτιὰ γιὰ τοῦ παιδιοῦ του τὰ παράπονα, δὲν ἔχει καρδιὰ νὰ πονέσῃ στοῦ παιδιοῦ του τὸν πόνο, οὔτε στόμα, νὰ τοῦ χύσῃ βάλσαμο μὲ τὸ φιλί του, μὲ δυὸ γλυκὰ λογάκια του. Ξέχασε τ' εἶναι τοῦ παιδιοῦ τὸ χάδι, τ' εἶναι τὸ χαμόγελο. Ἕνα μόνο θυμᾶται: πὼς εἶναι κλήρα τῆς Στρίγγλας ποὺ τὸν ἄφισε! Μὴν τάχα ξέρει κι' ἂν εἶναι δικό του; Ὅλα τοῦ μαρτυρᾶνε τὴν ἄνομη κείνη μάννα του, τὴ σκύλα ποὺ τὸ παράτησε ξέγνιαστη, νὰ τραβᾷ αὐτὸς τὰ βάσανα κ' ἐκείνη νὰ γλεντάῃ. Τίποτις δὲ βρίσκει τὸ δικό του, οὔτε στὰ μαλλιά, οὔτε στὰ μάτια, σέ τίποτε! Ποιός ξέρει ποιανοῦ εἶναι γέννημα. Ἡ ἄθλια κείνη γυναίκα, ἡ ἀλόγιαστη, σύρριζα τοῦ τράνταξε τὸ μυαλό, τοῦ φαρμάκωσε τὴν ψυχή, τοῦ σκλήρυνε γιὰ πάντα τὴν καρδιά του. Δὲν ἔχει πιὰ τὴ δύναμη νὰ σκεφτῇ, οὔτε νὰ λυπηθῇ, οὔτε ν' ἀγαπήσῃ! Καὶ ὅμως ἤξερ' ἄλλοτες ν' ἀγαπᾷ σὰν τρελλός, νὰ τρέμῃ μὴν πάθῃ τίποτε ἡ δική του. Ἀνέβαινε στὰ οὐράνια μὲ τὸ χαμογέλοιο της καὶ βυθιζότανε στὸν Ἅδη μὲ τὸ δάκρυ. Εἴτανε ὅλος ἕνα χάδι, ἕνα φίλημα . . . Δυστυχιά του! πέρασε ἡ χαρὰ σὰν ὄνειρο. Τὰ μάτια τὰ γλαρὰ ποὺ λάτρευε ἄλλον τώρα φωτίζουνε κι ἄλλον δροσίζουνε τὰ χείλη της τὰ κοραλλένια. Δὲ χαίρεται μονάχον του τὴν εὐωδιά της, οὔτε μονάχος του τὸ τρυφερὸ βλαστάρι του. Κι' ἄλλος τρύγησε στ' ἀμπέλι του! Ἔρμος τώρα, ἄκαρδος, ἄχαρος, τυραγνιέται μερόνυχτα μὲ τὴν κλήρα της. Ἄλλος μυρίζει τὸ τριαντάφυλλο· σ' αὐτόνε μένει τ' ἀγκάθι. Κατάρα στὴν ἄπιστη.

— Μπαμπᾶ νελό!

— Σκασμός, κακῆς ὥρας γέννημα! — Κουνάει

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

94. Κι' ὁ Παψανίας τοῦ Κλεομπρότου στάλθηκε ὀχ τὴ Σπάρτη στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων μὲ 20 καράβια Πελοποννησιώτικα· μαζί του ἁρμένιζαν κι' οἱ Ἀθηναῖοι μὲ 30 καράβια, καθὼς κι' ἀπὸ τοὺς ἄλλους συμμάχους πλῆθος. Καὶ τράβηξαν πρὸς τὴν Κύπρο καὶ τῆς κυρίεψαν τὰ περισσότερά της μέρη. Κατόπι τράβηξαν πρὸς τὸ Βυζάντιο ποὺ τὸ κρατοῦσαν οἱ Μῆδοι καὶ τὸ πήρανε μὲ πολιορκία ἐνῶ στρατηγοῦσε ἀκόμα ὁ Παψανίας.

95. Καταντῶντας ὅμως ἀφτὸς πιὰ τυραννικός, ἀνυπομονοῦσαν ὅλοι οἱ Ἕλληνες, μάλιστα οἱ Ἴωνες ὅσοι εἶχαν τώρα ὕστερα λεφτερωθεῖ ἀπὸ τὸν Πέρση βασιλιᾶ, ποὺ πήγαιναν στοὺς Ἀθηναίους καὶ σὰν ὁμόφυλους τοὺς συχνοπαρακαλούσανε νὰ γίνουν κεφαλή τους καὶ περιορίσουν τὸν Παψανία ὅταν ἴσως τυραννεῖ. Κι' οἱ Ἀθηναῖοι παραδέχτηκαν τὴν πρόταση κι' εἶχαν τὸ μάτι τους μ' ἀπόφαση νὰ μὴ σταθοῦν ἀδιάφοροι καὶ καθόλου νὰ κανονίσουν τὰ πάντα ὅπως φρονοῦν καλύτερα. Στὸ μεταξὺ στείλανε οἱ Σπαρτιᾶτες ν' ἀνακαλέσουν κι' ἀνακρίνουν τὸν Παψανία ὡς πρὸς ὅσα μάθαιναν· γιατὶ οἱ Ἕλληνες ὅσοι γύριζαν τοῦ κατηγορούσανε μεγάλη κατάχρηση, κι' εἶταν ἡ περιγραφὴ σὰ δυναστείας λὲς συνομιασμὸς παρὰ στρατηγία. Κι' ὅτι τὸν ἀνακαλοῦσαν ἔτυχε ἴσα ἴσα τότες ἀπὸ μῖσος του νὰ ἀλλαξοταχτοῦν οἱ συμμάχοι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὅλοι ἑξὸν (64) οἱ Πελοποννησιῶτες. Σὰν πῆγε λοιπὸν στὴ Σπάρτη, τοῦ τιμώρησαν τὰ φταιξίματά του τὰ πρὸς (65) κανέναν ἴσως ἰδιώτη, κι' ὡς πρὸς τὰ πιὸ βαρύτερα ἀθωώθηκε ὡς μὴ ἔνοχος, ἂν καὶ τοῦ κατάγγελναν πρῶτα μηδισμό, κι' ἡ κοινὴ γνώμη τόνε θεωροῦσε ξάστερα ἀποδειγμένο. Ὡς τόσο ἀφτόνε δὲν τὸν ἔστειλαν πιὰ ἀρχηγὸ, παρὰ τὸ Δόρκη καὶ μερικοὺς ἄλλους μαζί του μ' ἕνα μικρὸ στρατό, ποὺ ὅμως οἱ συμμάχοι δὲ θέλησαν πιὰ νὰν τοὺς δειχτοῦν ἀρχηγούς. Ἀφτὸ ἅμα τὸ εἶδαν ἐκεῖνοι, ἔφυγαν, κι' ἄλλους πιὰ δὲν ἔστειλαν οἱ Λάκωνες κατόπι, ἀπὸ φόβο μήπως χειροτερέβουν οἱ ἀθρῶποι τους στὰ ξένα, ὅπως τὸ παρατήρησαν καὶ στὸν Παψανία· ἔπειτα εἶχανε βαρεθεῖ κιόλας τὸ Μηδικὸ πόλεμο καὶ νόμιζαν τοὺς Ἀθηναίους ἀρκετοὺς ὡς ἀρχηγοὺς, καθὼς καὶ φίλους τους στὰ τότες χρόνια.

96. Σὰν κέρδισαν ἔτσι λοιπὸν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἀρχηγία μὲ στέρξιμο τῶν συμμάχων ἀπὸ μῖσος τοῦ Παψανία, ὁρισαν πιές πολιτεῖες θὰ χορηγοῦνε χρήματα ἐνάντια τοῦ βαρβάρου καὶ πιές καράβια· γιατὶ ἀφτὴ εἶταν ἡ πρόφαση, ὅσα πάθανε νὰν τὰ ξεδικηθοῦν τάχα κουρσέβοντας τοὺς τόπους τοῦ Πέρση βασιλιᾶ. Τότες πρώτη φορὰ στὴν Ἀθήνα διορίστηκαν οἱ Ἑλληνοταμίες οἱ ὑπάλληλοι, ποὺ εἴσπρατταν τὸ φόρο· γιατὶ ἔτσι ὀνομάστηκε ἡ χρηματικιὰ συνεισφορά. Ὁ πρῶτος ὁ φόρος ὁρίστηκε 460 τάλαντα· ταμεῖο ἔκαναν τὴ Δῆλο, ὅπου καὶ συντύχαιναν μέσα στὸ ναό.

97. Τώρα ἔρχουμαι σ' ὅσα ὡς κεφαλὴ τῶν συμμάχων — ἀνεξάρτητων στὴν ἀρχὴ καὶ συναποφασιστάδων σὲ συντροφικὲς συντυχιὲς — κατορθώσανε μὲ πόλεμο καὶ πολιτικὴ στὰ χρόνια τὰ μεταξὺ τοῦ Μηδικοῦ καὶ τούτου τοῦ πολέμου, εἴτε πολεμῶντας τὸ βάρβαρο εἴτε τοὺς δικούς τους συμμάχους σὰ

---

(64) **στρατιωτῶν.** Τὸ ξοβελίζει ὁ Κώβετος.

(65) **πρός τινα.** Ὁ Classen τρός τινας. Ἴσως **πρὸς εἴ τινα.**

μὲ βιὰ τὴν κούνια του, μπᾶς καὶ τὸ ζαλίση γιὰ ὕπνο. Βδομάδες παιδεύεται τὸ μικρὸ μὲ πυρετὸ καὶ διάρροια ὡς ποὺ κατάντησε σ' αὐτὸ τὸ χάλι τῆς σούφρας του. Στὴν ἀρχὴ τοῦ πῆρε δυὸ τρεῖς φορὲς γιατρὸ κι' ἀκολούθησε τὶς παραγγελιές του· μὰ τὸ μικρὸ βάραινε χωρὶς γιατρὸ καὶ γιατρικὸ κι αὐτὸς τἄφισε πιὰ στὴν τύχη του.

— Μπαμπᾶ, νελό . . .

— Σκασμός . . .

Πνίγετ' ἡ βλαστημιὰ στὰ χείλη του. Ἡ ματιά του θολερή, σαστισμένη, καρφώθηκε σὲ μιὰ γωνιὰ τῆς κάμαρας, ποὺ κάτι ἀπίστευτο, παράξενο γενότανε, δίχως πρὶν στὴν ἀφαιρημάδα του νὰ προσέξη: Ἡ γάτα τοῦ σπιτιοῦ, ἡ Μορφούλα, μαζὶ μὲ τὸ παιδί της βύζαινε κ' ἕνα μικρὸ σκυλάκι, τὸ παιδὶ τῆς Λόλας, ποὺ τὴν πλάκωσε τὸ κάρο καὶ ψόφησε! Ἀπὸ χτὲς ἔκλαιγε τ' ὀρφανὸ σκυλάκι θεονήστικο, γυρεύοντας τὴ μάννα του, καὶ θὰ τὸ ρίχνανε, βέβαια, στὸ δρόμο, ναῦρη τ' ἀδέρφια του, ἂν ἡ πονετικὴ Μορφούλα δὲν τὸ προστάτευε. Πολλὲς φορὲς στὴν ἀρχὴ τὸ ζύγωνε, τὸ μύριζε κ' ἔφευγε πάλι μακρυά του, ἀπ' τὴ φυσική της ἔχτρα γιὰ κάθε σκύλο. Κάθε φορὰ ποὺ τὸ ζύγωνε, σώπαινε τὸ σκυλὶ καὶ πρόσχαρα τῆς κουνοῦσε τὴν οὐρά του, σὰ νὰ παρηγοριότανε σ' τὴν ἀρφάνια του. Σὰν τ' ἄφινε μοναχό, ξανάρχιζε τὸ κλάμα, ποὖταν λυπημὸς νὰ τ'ἀκοῦς... Στὸ τέλος πῆρε πιὰ ἡ γάτα τὴν ἀπόφαση! Ζύγωσε μ' ἕνα χαδιάρικο νιαούρισμα τὸ σκυλάκι, τὸ κράτησε ἁπαλὰ στὰ δόντια της καὶ σιγὰ σιγὰ τὄσυρε ὅπου βρισκότανε καὶ τὸ γατί της, πάνω σ' ἕνα παλιόπανο, κάτ' ἀπ' τὸ τραπέζι. Ἔγινε πιὰ ψυχομάννα του. Ξαπλωμένη τώρα διάπλατα μὲ τὸν ἴδιο πόνο ἀγκαλιάζει καὶ γλείφει καὶ τὰ δυὸ παιδιά της, π' ἀδερφικὰ τραβοῦνε τὰ μαστάρια της. Μὲ τὰ μισόκλειστα μάτια της καὶ τὸ συνειθισμένο κεῖνο τῆς γάτας ροχάλισμα δείχνει πόσο εἶναι χαρούμενη μὲ τὴ φαμελλιά της! Τ' ἀρφανὸ κεῖνο σκυλὶ ἔχει καλύτερη τύχη ἀπὸ τὸ παιδάκι! Συμπόνεσε ἡ γάτα τὸ ἔρμο τὸ σκυλὶ καὶ τὄκανε παιδί της καὶ τοὔδωσε τὸ γάλα της, τὸ χάδι, τὴ ζεστασιά της. Τὸ παιδάκι, ὄχι χάδι, ὄχι φιλί, ἀλλ' οὔτε νερὸ δὲ βρίσκει στὴ λαύρα του . . . Ἀλλοίμονο! Ἄλλαξε λοιπὸν ἡ φύση καὶ γίνανε τὰ ζῶα πιὸ πονετικά, πιὸ ἀγαθά, πιὸ φιλάνθρωπα; Ξένο ἢ δικό του δὲν εἶχε χρέος νὰ κοιτάξη τὸ παιδάκι στὴν ἀρρώστια του, νὰ τὸ συμπονέση στὴ δυστυχιά του; Μαύρη ἀπελπισιὰ τὸν ἔζωσε στὴ σκέψη αὐτὴ τῆς ἀπονιᾶς του, τῆς κακίας του, καὶ ξεπετάχτηκε ἄξαφνα, σὰ νὰ τὸν κεντήσανε ἀγκάθια, καὶ χύμησε στὸ παιδὶ καὶ τὸ σφιχταγκάλιασε . . . Τοῦ γλύκανε τὰ χείλη μὲ μύρια φιλιά, τοῦ θέρμανε τὸ παγωμένο κορμάκι μὲ χάδια. Εἶτανε παιδί του! τώρα πρώτη φορὰ τὄνοιωσε στὸν πόνο του . . .

Γ. ΑΒΑΖΟΣ

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΚΗΡΥΓΜΑ

Ὁ Θεὸς εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων.
Λουκ. 18.

Ὅποιος ψηλώνει τὸν ἑαυτό του θὰ ταπεινωθῆ· κι' ὅποιος ταπεινώνει τὸν ἑαυτό του θὰ ψηλώση· θεϊκὴ παραγγελιά, ποὺ μέσα της ἔχει τὴν κρίση γιὰ τὸ δρόμο τῆς προκοπῆς τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἔθνου, τοῦ κόσμου. Καὶ ἡ παραγγελιὰ εἶναι βγαλμένη ἀπ' τὸ περίφημο κομμάτι τοῦ Βαγγελιοῦ, τὴν παραβολὴ τοῦ Τελώνη καὶ τοῦ Φαρισαίου, ποὺ στὰ λίγα της λόγια διδάσκει τόσα πολλὰ κι' ὄμορφα πράματα.

Ἀνεβήκανε, λέει, μιὰ φορὰ δυὸ ἀνθρῶποι ἀπάνω στὸ ναὸ νὰ προσευκηθοῦνε, ὁ ἕνας Φαρισαῖος, ἄνθρωπος μή μου ἄπτου, κι' ὁ ἄλλος Τελώνης, πομπὴ καὶ καταφρόνια τοῦ κόσμου. Ὁ Φαρισαῖος ἐστάθηκε ξέχωρα μονάχος του κι' ἔκανε τέτια προσευκή· Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου, ὅπου δὲν εἶμαι σὰν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ποὺ εἶναι ἅρπαγοι, ἄδικοι, γυναικάδες, ἢ καὶ σὰν τοῦτον τὸν Τελώνη. Δυὸ φορὲς τὴ βδομάδα νηστεύω, κι' ἀπ' ὅλα ποὺ ἀποτάζω βγάζω τὸ δέκατο. Ὁ Τελώνης ἐστάθηκε ἀπόμακρα καὶ δὲν ἤθελε μηδὲ τὰ μάτια του νὰ σηκώση στὸν οὐρανὸ παρὰ χτυποῦσε τὰ στήθια του κι' ἔλεγε: Θεέ μου, συχώρεσέ με τὸν ἁμαρτωλό. Νὰ σᾶς πῶ· Ὁ Τελώνης κατέβηκε στὸ σπίτι του πιὸ ξαλαφωμένος μπρὸς στὸ Θεό, παρὰ ὁ Φαρισαῖος, γιατὶ ὅποιος ψηλώνει τὸν ἑαυτό του θὰ ταπεινωθῆ κι' ὅποιος ταπεινώνει τὸν ἑαυτό του θὰ ψηλώση.

Αὐτὴ εἶναι ἡ περίφημη παραβολὴ τοῦ Τελώνη καὶ τοῦ Φαρισαίου. Αὐτὰ ποὺ εἶπε ὁ Χριστὸς μὲ τὰ λίγα κι' ἁπλᾶ του λόγια, ἡ παλιὰ τῶν Ἑλλήνων φιλοσοφία τὰ εἶχε ξεψαχνίσει μὲ τὰ σωστά της. Ὁ Σωκράτης, ὁ πιὸ πραχτικὸς φιλόσοφος τοῦ παλιοῦ καιροῦ, ἐγνώρισε πὼς τὸ πιὸ μεγάλο σαράκι, ποὺ ἔτρωγε τὴν κοινωνία τοῦ καιροῦ του εἶτανε ὁ ἀγέρας ποὺ εἶχε γεμίσει τὸ κεφάλι ὅλων τῶν ἀνθρώπων τοῦ καιροῦ του. Ὅλοι οἱ συγκαιρῖτες του θαρούσανε πὼς ὅλα τὰ σπουδαῖα πράματα τὰ ξέρανε, ἐνῶ ἡ ἀλήθεια εἶτανε πὼς τίποτα ἀπ' αὐτὰ δὲν ἐνοιώθανε, μεγάλη δὲ παλληκαριὰ τοῦ Σωκράτη ἐλογίστηκε ποὺ εἶχε τὸ θάρρος νὰ εἰπῆ, πὼς κεῖνο ποὺ ἤξερε πιὸ καλὰ εἶτανε τὸ πὼς δὲν ἤξερε τίποτα. Ὅλην αὐτὴν τὴν ἱστορία τῆς φιλοσοφίας τοῦ Σωκράτη τὴν κλείει μέσα της ἡ μικρὴ παραβολὴ τοῦ Τελώνη καὶ τοῦ Φαρισαίου μὲ μιὰ νοστιμάδα ξέχωρη. Ἀκοῦστε τί ὄμορφα τὰ λέει: Ὁ Φαρισαῖος ἅμα ἀνέβηκε ἀπάνω στὸ ναὸ στάθηκε παράμερα μονάχος του νὰ κάμη τὴν προσευκή του. Μ' αὐτὰ τὰ λιγουλάκια, μονοκοντυλιᾶς μᾶς τὸν ἐζωγράφισε πέρα καὶ πέρα τὸ Φαρισαῖο καὶ τὸ Φαρίσεμμα. Δὲν ἀνακατώνεται ὁ Φαρισαῖος μὲ τὸν ἄλλο κόσμο μηδὲ τὴν ὥρα τῆς προσευκῆς του· θαρρεῖ πὼς ὁ Θεὸς ἔχει ξέχωρα κατάστιχα καὶ λογαριασμοὺς μαζί του καὶ στέκει παράμερα νὰ τοῦ μιλήση, νὰ τοῦ εἰπῆ σταυτὶ τὴν προσευκή του. Ἡ ψωροπερηφάνεια σαρκωμένη σ'ἕναν ἄνθρωπο, σὲ τέτοιο μέτρο ποὺ μπορεῖ ὁ κόσμος νὰ γελάση μὲ τὰ σωστά του καὶ νὰ κλάψη ὁ φιλόσοφος ποὺ παρατηρᾶ τὶς ἀδυναμίες τοῦ ἀνθρώπου. Ξέχωρα· τάχα λέει· Νά, ἕνας ὁ Θεὸς στὰ οὐράνια κι' ἕνας ἐγὼ ὁ Φαρισαῖος στὴ γῆ. Τί εἶσαι σὺ καὶ τί εἶμαι ἐγώ. Κι' ὅταν πλειὰ ἡ ψωροπερηφάνεια πάρη τὸν κατήφορο, τότε δὲν βλέπει μπρός της· πελαγώνει ἄψε σβῦσε. Ἀκοῦστε· Ἀφοῦ σταθῆκε ἀρχινᾶ τὴν προσευκή του. Κι' εἶναι προσευκὴ κεῖνα ποὺ λέγει; Καθόλου· εἶναι ἀπόφασῆ καὶ δικαίωση γιὰ τὸν ἑαυτό του· δὲν παίρνει συχώρεση ἀπ' τὸ Θεὸ παρὰ σὰν νὰ τἄχουνε ἴσα ἴσα ἀρχινᾶ νὰ τοῦ λέγη, πὼς αὐτὸς εἶναι κι' ὄχι ἄλλος· ὅλα του σωστά, ὅλα του μετρημένα, ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος εἶναι πρόστυχος, τιποτένιος· ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀνθρῶποι εἶναι ἅρπαγοι, ἄδικοι, γυναικάδες ἢ τελώνηδες. Κοιτάξτε μυαλά· μονάχα ὁ Θεὸς ἐλογήθηκε πὼς εἶναι «ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς» πὼς εἶναι καρδιογνώστης τοῦ κόσμου, κι' ὅμως ἔρχεται ἕνας ψευτοδάσκαλος, ἕνας Φαρισαῖος καὶ μονοκοντυλιᾶς κρίνει τὸν κόσμο· ὄξω ἀπὸ μένα, οἱ ἄλλοι εἶναι κλέφτες, ἄδικοι, τιποτένιοι. Καὶ πάνω πάνω γιὰ στολίδι τέτοιας ζευζεκιᾶς ἀφήνει τὰ δυὸ ξεχωριστά του παινέματα· νηστεύω δυὸ φορὲς τὴ

ζητοῦσαν ἀλλαγές, εἴτε τοὺς Πελοποννησιῶτες ὅσους τύχαινε κάθε φορά. Καὶ τοῦτο μ' ἔπεισε νὰν τὰ γράψω καὶ νὰ βγῶ ἀπὸ τὴν ὑπόθεσή μου, τὸ πὼς ὅλοι οἱ προτυτερινοί μου τὴν παράτρεξαν (66) ἀφτὴ τὴν ἐποχὴ κι' ἱστοροῦσαν ἢ τὰ Ἑλληνικὰ τὰ ἀρχύτερα τῶν Μηδικῶν ἢ τὰ Μηδικὰ τὰ ἴδια, κι' ὁ μόνος ποὺ ἄγγιξε ἀφτὰ τὰ περιστατικὰ στὴν Ἀττικὴ του ἱστορία, ὁ Ἑλλάνικος, τὰ πέρασε ἔτσι σύντομα κι' ἀφτὶς καὶ στραβοχρονολόγητα. Ἔπειτα ἀφτὰ ρήχνουν καὶ φῶς στῶν Ἀθηναίων τὸ κράτος μὲ τί τρόπο στήθηκε.

98. Πρῶτα τὴν Ἠόνα τὴν κοντὰ στὸ Στρυμόνα ποὺ τὴν κρατοῦσαν οἱ Μῆδοι τὴν πολιόρκησαν καὶ κυρίεψαν (67) μὲ στρατηγὸ τὸν Κίμωνα τοῦ Μιλτιάδη· ἔπειτα τὴ Σκῦρο, τὸ νησὶ τοῦ Αἰγαίου, ποὺ τὴν κατοικοῦσανε Δόλοπες, τῆς πούλησαν τοὺς κάτοικους καὶ στείλανε δικούς τους. Μὲ τοὺς Καρυστινοὺς πάλι ἔκαναν πόλεμο δίχως ν' ἀνακατεφτοῦν οἱ ἄλλοι οἱ Ἐβοιάτες, κι' ἀργότερα τοὺς παραδόθηκαν οἱ Καρυστινοὶ μὲ ὅρους. Κατόπι πολέμησαν τοὺς Ναξιῶτες ἀποστατημένους, καὶ τοὺς ὑποτάξανε μὲ πολιορκία. Ἀφτὴ πρώτη συμμαχικιὰ πολιτεία σκλαβώθηκε στανικὰ τῶν παραδεγμένων· ἔπειτα ὅμως μιὰ μιὰ κι' ἄλλες μὲ τὴ σειρά τους.

99. Καὶ τοὺς σηκωμοὺς τοὺς γεννοῦσαν κι' ἄλλες ἀφορμές, τὸ περισσότερο ὅμως ὁ παρακρατημὸς τῶν φόρων καὶ καραβιῶν, καθὼς καὶ μερικῶν ἴσως ἡ μὴ ἀποστολὴ στρατοῦ. Γιατὶ οἱ Ἀθηναῖοι δὲ χάριζαν τὸ παραμικρό, καὶ καταντοῦσανε βάσανο μὲ τὸ σαΐρνε κάθε φορὰ τοὺς συμμάχους, ἀθρώπους ἀσυνείθιστους σὲ κόπους καὶ βαρετούς. Μήτε (68) τοὺς εἶτανε δύσκολο νὰ καταπονοῦν τοὺς ἀποστάτες. Ἐδῶ ὅμως ἔφταιξαν οἱ ἴδιοι οἱ συμμάχοι. Γιατὶ μ' ἀφτὴ τους τὴ βαρετοσύνη τῶν πολέμων οἱ πιὸ πολλοί, μὴ θέλοντας ν' ἀφίνουν τὸν τόπο τους, ἀναδέχτηκαν ἀντὶς καράβια νὰ καταβάλουν τὸ μέρος τους σὲ ἰσότιμο χρηματικό, κι' ἔτσι ὄχι μονάχα πλήθαινε τῶν Ἀθηναίων τὸ ναφτικὸ μ' ἔξοδά τους, παρὰ σὰν ἀποστατοῦσαν ἔμπαιναν κιόλας στὸν πόλεμο ἀνοργάνιστοι κι' ἄπειροι.

100. Κατόπι ἔγινε κοντὰ στὸν Ἐβρυμέδο ποταμὸ τῆς Παμφυλίας ἡ διπλὴ μάχη, στεριανὴ καὶ θαλασσινή, τῶν Ἀθηναίων καὶ συμμάχων μὲ τοὺς Μήδους, καὶ νίκησαν τὴν ἴδια μέρα καὶ τὶς διὸ οἱ Ἀθηναῖοι μὲ στρατηγὸ τὸν Κίμωνα τοῦ Μιλτιάδη, καὶ πῆραν ἢ κατάστρεψαν Φοινικικὰ τρίκροτα ὡς ἴσως διακόσα. Ἀργότερα ἔτυχε νὰν τοὺς ἀποστατήσουν οἱ Θασινοί, φιλονεικῶντες μαζί τους γιὰ τὰ Θρακικὰ λιμάνια ἀντίπερα καὶ γιὰ τὶς μίνες ποὺ καρπονόντουσαν. Τότες ἀρμένισαν οἱ Ἀθηναῖοι στὴ Θάσο καὶ νικῶντας στὴ θαλασσα πάτησαν τὸ νησί. Στὴν ἴδια ἐποχὴ ἔστειλαν ἀπάνου στὸ Στρυμόνα 10,000 κατοικιστάδες, πολίτες δικούς τους καὶ τῶν συμμάχων, μὲ σκοπὸ νὰ θεμελιώσουν τοὺς Ἐννιὰ Δρόμους, καθὼς τοὺς λέγανε τότες, ἢ τὴν Ἀμφίπολη ποὺ λένε σήμερα. Καὶ μιὰ στιγμὴ στὴν ἀρχὴ (69) κυρίεψαν τοὺς Ἐννιὰ Δρόμους· ὅμως προχωρῶντας ἔπειτα ὡς στὰ μεσόγεια τῆς Θρακκης χαλαστήκανε στὴ Δραβήσκο τῆς Ἠδωνικῆς ἀπὸ τοὺς Θρᾶκες συνασπισμένους ὅλους (70), ποὺ δὲν

---

(66) ἐκλιπές. Νομίζω ἐλλιπές.

(67) ἠνδραπόδισαν. Μοῦ φαίνεται ξένο.

(68) Τὰ λόγια ἦσαν δὲ ὡς τὸ ἴσου μοῦ φαίνουνται ξένα.

(69) αὐτοί. Γράψε αὐτίκα ἢ τὸ αὐτίκα = ἀμέσως μὰ πρόσκαιρα. Πρβ. 6, 57 τὸ αὐτίκα διαφεύγει—ὕστερον ληφθεὶς οὐ ῥᾳδίως διετέθη. Σ' ἀφτὴ τὴ σημασία πιὸ συνειθισμένο εἶναι τὸ παραυτίκα, ὅπως αἱ παραυτίκα ἡδοναί κτλ.

(70) ξυμπάντων. Ὁ Heilmann ξυστάντων. Νομίζω ξυμβοηθησάντων.

βδομάδα, κι' ἀπ' ὅλα μου τὰ κέρδη βγάζω τὰ δέκατα γιὰ τὶς λειτουργιές μου. Τοῦτο δὰ εἶναι κι' ἂν εἶναι· ἀφοῦ καταλάλησε ὅλον τὸν κόσμο μαζωμένον καὶ τὸν φτωχὸ τὸν Τελώνη, ποὺ τὸν ἔβλεπε μπρός του νὰ στέκη μὲ τότη ταπεινοσύνη, καυκιέται ὕστερα πώς νηστεύει τὰ τετραδοπαράσκευα.

Κοιτάξτε ὁλόγυρά σας, Χριστιανοί μου, νὰ ἰδῆτε τοὺς Φαρισαίους τοῦ καιροῦ σας· ἀλλαγὴ ὀνομάτου, ἀλλαγὴ φορεσιᾶς, τρόπου, λόγου, μὰ ψυχή, μὰ καρδιὰ, μὰ μυαλὸ τὰ ἴδια κι' ἀπαράλλαχτα. Ἄκαρδοι, σκληροί, ψηλομύτες, νὰ τὰ γνωρίσματα τῆς κοινωνίας μας. Σκοντάφτει ἕνας μας καὶ πέφτει καταγῆς· τύφλα, ὅλοι ἀπὸ παντοῦ φωνάζουμε καὶ κανένας μας δὲν τοῦ δίνει χέρι νὰ σηκωθῆ. Ἡ ἀπονιά μας γεννᾷ τὴ δυστυχία τοῦ ἀδερφοῦ μας, καὶ ἡ δυστυχία του γεννᾷ τὸ μῖσος. Μὰς μισεῖ μὲ τὴν καρδιά του, κι' ἂν μπορεῖ μᾶς βγάζει καὶ τὸ μάτι, γιὰ κεῖνο τὸ ἄκαρδο «τύφλα» ποὺ τοῦ φωνάξαμε τὴν ἡμέρα ποὺ γλίστρησε. Διαβάζετε τὸ φονοπάζαρο κάθε μέρα κι' ἀνατριχιάζετε γιὰ τὸ αἷμα ποὺ βλέπετε νὰ χύνεται στὴν κακομοίρα τὴν Ἑλλάδα. Ἐπήρατε ὅμως τὸ λυχνάρι νὰ ἰδῆτε παραμέσα τί θὰ βρῆτε; Τὸ σαρίκι τοῦ Φαρισαίου, τὰ φαρδομάνικά του, τὸ φυλαχτό του, τὰ ψηλωμένα του φρύδια, τὰ σφιγμένα του χεῖλια, τὴν ἀσπλαχνιά του. Φαρισαῖος καὶ μάλιστα Ἀρχιφαρισαῖος αὐτὸ τὸ Κράτος ποὺ λέγει: Ἐγὼ εἶμαι τὸ Κράτος· ἐγὼ ἀντιπροσωπεύω τὴν ἠθική, τὴν δύναμη, τὸ νόμο. Ἔχω φυλακὲς γιὰ τοὺς κλέφτες, λαιμοτόμο γιὰ τοὺς φονιάδες· ἔχω χωροφυλάκους, κλητῆρες, εἰσαγγελῆδες, κριτάδες, ἐνόρκους, ἔχω ἁλυσίδες, μπουτρούμια, ἔχω ἀνήλιαστα ὑπόγεια, χτικιό, ἀρρώστειες, βρῶμες· ἔχω, καὶ τί δὲν ἔχω; Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου, ποὺ μ' ἔκαμες δυνατό. Ἂν τονε πιάσης αὐτὸν τὸ Φαρισαῖο καὶ τὸν ἀρωτήσης: Γιατί νἄχης κλέφτες καὶ φονιάδες; γιατί νἄχης ἄτιμους; Κι' ἂν ἔχης τί ἔκαμες ὡς τὰ τώρα γιὰ νὰ μὴν ἔχης; Τί θὰ σοῦ ἀποκριθῆ; Δὲν εἶναι δική μου δουλεια. Καὶ τότε ποιὰ εἶναι ἡ δική σου δουλειά; Νὰ φυλακώνω, νὰ κόβω κεφάλια. Ποὺ θὰ πῆ: κακὸ στὸ κακό. Μὰ τὸ κακὸ ἢ ὑηλὰ ἢ χαμπηλὰ, ἢ ἐπίσημο ἢ ἰδιωτικό, εἶναι τὸ ἴδιο. Αὐτὸ δὲν εἶναι ἠθικοποίηση, εἶναι ἐγδίκηση. Κοίταξες ποτέ σου, ἔ Πολιτεία, νὰ δώσης χέρι στὶς κακομοιριὲς τοῦ λαοῦ σου, νὰ τὸν προφτάσης νὰ μὴ γένη κλέφτης, φονιᾶς, ἄτιμος, ψεύτης; Ὄχι, παρὰ λές: Ἐγκληματίσες; Σὲ παίδεψα. Αὐτὸ ἔκαμες, αὐτὸ κάνεις. Ξεχαρβαλώνεις τὸν ἑαυτό σου καὶ θαρρεῖς πὼς τονὲ στερεώνεις. Ὅταν αὐτὴ ἡ λασπουριὰ εἶναι λαός σου, τί προκοπὴ ἔχεις ἐσὺ καὶ μοῦ ψηλώνεις τὰ φρύδια καὶ μοῦ τρίζεις τὰ δόντια; Τί στέκεις ξέχωρα, Φαρισαῖε, καὶ φωνάζεις τὸν κόσμον τύφλα; Αὐτὴ ἡ τύφλα εἶναι δική σου, εἶναι δική σου ντροπὴ, δική σου πομπή.

Νά ποὺ ηὕραμε ἕνα μεγάλο καὶ τρανὸ Φαρισαῖο· θέλετε κι' ἄλλονε; Κλεῖστε τὰ μάτια σας κι' ὅποιον πιάστε, εἶναι τέτιος ἀλάθευτα. Ἐμπᾶτε στὸ πρῶτο σκολειό· πιάστε τὸν πρῶτο ἀγράμματο δάσκαλο, μιλῆστε του γιὰ τὴν ἀγραμματοσύνη τοῦ λαοῦ· θαρρεῖτε πὼς θὰ ντροπιαστῆ ἢ πὼς θὰ λυπηθῆ τὴν ἀφώτιστη φτωχολογιά; Ὄχι· καθόλου· θὰ βρίση πατώκορφα «τοὺς ἀγραμμάτους, τοὺς ἀγελαίους, τοὺς βαρβάρους καὶ χυδαίους» καὶ θὰ σφογγίση τὰ χείλια του ἀπ' τὴ γλύκα τῆς καταλαλιᾶς. Θέλετε χειρότερο Φαρισαῖο; Ἀφοῦ στράβωσε τὸ ἔθνος, τώρα καὶ τὸ βρίζει γιὰ τὴν ἀγραμματοσύνη ποὺ τοὔρριξε στὸ κεφάλι, περεσία ποὺ ὁ ἄλλος Ἀρχιφαρισαῖος τὸ Κράτος μὲ πολλὰ μιλλιούνια ἐπλέρωσε καὶ πλερώνει. Νά λοιπὸν τὸ Φαρίσεμμα τὸ συχαμερό, τὸ ἀληθινὰ ταπεινωμένο. Αὐτὸς εἶναι τριγύρω μας ὁ κόσμος. Κι' ὁ φτωχὸς ὁ Τελώνης; Σωστὸς ἄνθρωπος ποὺ νοιώθει τὶς λειψάδες του καὶ γυρεύει τὴ γιατρειά τους. Θεέ μου, συχώρεσέ με τὸν ἁμαρτωλό. Ὄμορφη ἡ ταπεινοσύνη του, γλυκὸ τὸ συμπάθειο της. Κεῖνος ποὺ δὲν κοτᾷ νὰ σηκώση τὰ μάτια του στὸν οὐρανὸ, διορτώνεται, κι' ὅποιος διορτώνει τὸν ἑαυτό του διορτώνει καὶ τοὺς ἄλλους· εἶναι ὁ χρησιμος ἄνθρωπος τῆς κοινωνίας. Ἡ ταπεινοσύνη του γεννᾷ πάντα ἀγάπη, σβύνει τὰ μίση κι' ἀδερφώνει ὅλον τὸν κόσμο.

Μακριὰ ἀπ' τοῦ Φαρισαίου τὸ ψήλωμα, ἀδέρφια μου· ζουλέψετε τὴ μετάνοια τοῦ τελώνη· αὐτὴ σώνει καὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ἔθνη. Κεῖνος ποὺ κοιτάζει τὰ οὐράνια δὲ βλέπει μπρός του· σκοντάφτει μέσα στὸ ἴσωμα. Μόνο ὅποιος κοιτάζει μπρός του καὶ παραδέχεται τὶς ἀδυναμίες του διορτώνεται, προκόφτει καὶ μεγαλώνει. Πάντα σωστὸς βγαίνει τοῦ Κυρίου ὁ λόγος: Ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

Ο ΚΗΡΥΚΑΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ

1.

Ζαλώθηκε τὰ ξύλα της
Κ' ἡ κόρη ἔννοια δὲ βάζει
Γιὰ τὸ βοσκὸ ποῦναι σιμὰ
Καὶ τὴ γλυκοκοιτάζει.

Μὰ ὁ πιστικὸς μὲ πονηριὰ
Τῆς βγαίνει μπρὸς στὸ δρόμο
—Τὰ ξύλα θὰ σοῦ πέσουνε—
Τῆς λέει μὲ κάπιον τρόμο.

Κάνει νὰ σφίξει τὸ σκοινὶ
Ποὺ τὴ ζαλιὰ εἶχε δέσει
Καὶ πιάνοντας γλυκοφιλεῖ
Τὴν κόρη ἀπὸ τὴ μέση.

2.

Σὰν παπαρούνα ἀπ' τὴ ντροπὴ
Μὲ κίνημα γοργὸ
Σκούπισε ἡ κόρη τὸ φιλὶ,
Φρενιάζει ἀπ' τὸ θυμό.

Καὶ λέει νὰ ρίξη τὴ ζαλιὰ
Καὶ νὰ τὸν κυνηγήσει,
Μ' ὅσες κι ἂν ἔχει τὸ βουνὸ
Πέτρες νὰ τὸν χτυπήση.

Μὰ μὲ τὴν κλίτσα του ὁ βοσκὸς
Γελῶντας, πάει, πάει.
Ὠϊμὲ, τἀπόσκια πήρανε,
Κάλλιο νὰ ροβολάη.

3.

—Ὀχοῦ, μπροστά μου μὴν ἐβγεῖς
Κ' ἡ τύχη μὴ σὲ βγάλη,
Τὶ θὰ σοῦ σπάσω τὸ ξερὸ,
Μπαμπέση, τὸ κεφάλι.—

Κι' ἄλλες βλαστήμιες καὶ φωνὲς
Κι' ἄλλες τρανὲς φοβέρες
Ἡ κόρη στέλνει τοῦ βοσκοῦ
Τώρα δυὸ τρεῖς ἡμέρες.

Κι' ἀπὸ τὸν κοκκινόβραχο
Ψηλὰ ὁ βοσκὸς τῆς κρένει.
—Σὰ δὲ μὲ φίλησες καὶ σύ,
Γι' ἀφτὸ εἶσαι πεισμωμένη.—

4.

Μυγιάστηκαν καὶ φύγανε
Τὰ βώδια, ὀχοῦ, τρεμούλα!

καλόβλεπαν τὸ θεμέλιωμα τῆς θέσης.

101. Κι' οἱ Θασινοί, ὅτα νικηθήκανε στὴ μάχη κι' εἶταν πολιορκημένοι, ἔκραζαν τοὺς Λάκωνες καὶ τοὺς παρακαλούσανε νὰ βοηθήσουν πατῶντας τὴν Ἀττική. Κι' ἀφτοὶ τοὺς τόταξαν κρυφὰ καὶ σκόπεβαν, μὰ στὸ μεταξὺ τοὺς ἀμπόδισε ὁ σεισμὸς ποὺ ἔγινε, ὅταν κιόλας ἀποστατῶντας οἱ Εἵλωτες, καθὼς κι' ἀπὸ τοὺς γυροχωρίτες οἱ Θουριᾶτες κι' οἱ Αἰθαιᾶτες, ἔπιασαν τὴν Ἰθώμη. Εἵλωτες οἱ πεισσότεροι εἶταν οἱ ἀπόγονοι τῶν Μεσσηνιῶνε τῶν παλιῶν ποὺ σκλαβώθηκαν ἄλλοτες· γιὰ τοῦτο ὀνομάστηκαν κι' ὅλοι τους Μεσσηνιοί. Ἔτσι λοιπὸν οἱ Λάκωνες εἴχανε στὰ χέρια ἀφτὸν τὸν πόλεμο μὲ τοὺς μέσα στὴν Ἰθώμη· κι' οἱ Θασινοὶ ὕστερα ἀπὸ τριῶν χρονῶν πολιορκία προσκυνήσανε μὲ τὸν ὅρο νὰ γκρεμίσουν τὸ τειχί τους καὶ νὰ παραδώσουν τὰ καράβια, ὁρίζοντας καὶ τί χρήματα θὰ πλερώσουν ἀμέσως ἢ θὰ συνεισφέρνουν τοῦ λοιποῦ· καὶ τραβήχτηκαν ἀπὸ τὴ στεριὰ καὶ τὶς μίνες.

102. Κι' οἱ Λάκωνες, καθὼς ὁ πόλεμος μὲ τοὺς μέσα στὴν Ἰθώμη τραβοῦσε σὲ μάκρος, προσκαλέσανε βοηθοὺς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα κι' ἄλλα μέρη. Κι' ἦρθαν οἱ Ἀθηναῖοι μ' ἀρκετὸ στρατὸ κάὶ μὲ τὸ στρατηγὸ Κίμωνα. Καὶ τοὺς προσκάλεσαν ἀφτοὺς καθαφτὸ σὰ φημισμένους δυνατοὺς τειχομάχους, ἐπειδὴς καθὼς βάσταε καιρὸ ἡ πολιορκία τειχομάχοι εἶταν ἡ ἰδέα πὼς λείπουν· γιατὶ ἂν ἤθελε δύναμη, θὰν τόπαιρναν τὸ κάστρο. Ἀπὸ τοῦτον τὸν πόλεμο ξέσπασε πρώτη φορὰ φανερὴ δυσαρέσκεια τῶν Λακώνων καὶ τῶν Ἀθηναίων. Σὰν εἴδανε δηλαδὴ οἱ Λάκωνες τὸ κάστρο πὼς ἔστεκε ἄπαρτο (71), φοβήθηκαν τῶν Ἀθηναίων τὴν ἀποκοτιὰ καὶ σκανταλωσύνη, μήπως —καθὼς μάλιστα τοὺς εἶταν ἀλλόφυλοι —πειστοῦν ἀπὸ τοὺς μέσα στὴν Ἰθώμη καὶ ταράξουν, κι' ἔτσι ἀφτοὺς μονάχα ἀπ' ὅλους τοὺς συμμάχους τοὺς ἔστειλαν πίσω, χωρὶς νὰ δείξουν ὑποψιασμό, παρὰ εἰπόντας ἔτσι πὼς πιὰ δὲν τοὺς χρειάζουνται τίποτα. Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως ἔνιωσαν πὼς δὲν τοὺς ξαπόστελναν ἀπὸ καλοσύνη παρὰ γιατὶ τοὺς συνεμπῆκε κάπιος ὑποψιασμὸς, καὶ καταγαναχτισμένοι μὲ τὸ προσβλητικὸ φέρσιμο τῶν Λακώνων, ἐφτὺς μόλις ἔφυγαν, ἔκοψαν τὴ συμμαχία τὴν κανωμένη μαζί τους ἐνάντια τοῦ Μήδου, καὶ συμμαχήσανε μὲ τοὺς Ἀργῖτες, τοὺς ὀχτροὺς τῶν Λακώνων. Ἀντάμα ἔκλεισαν κι' οἱ διό τους τοὺς ἴδιους ὅρκους καὶ συμμαχία μὲ τοὺς Θεσσαλούς.

103. Κι' οἱ μέσα στὴν Ἰθώμη, σὰν πέρασαν τέσσερα χρόνια (72), ἐπειδὴς δὲ μπορούσανε πιὰ νὰ βαστάξουν, ἔβαλαν κάτου τ' ἄρματα μὲ τὸν ὅρο νὰ μὴν πάθουν, ὅμως ν' ἀποσυρθοῦν ὀχ τὴν Πελοπόννησο δίχως νὰ ξαναπατήσουν πιά· εἰδεμὴ, ὅπιος τσακώνεται νὰ μένει σκλάβος τοῦ πιάστη. Καὶ πέτυχαν τέτιους ὅρους ἐπειδὴς εἶχε ἄλλοτες δοθεῖ κι' ἕνας Πυθικὸς χρησμὸς στους Λάκωνες, πὼς ν' ἀφίσουν τὸν πρόσπερτο τοῦ Δία τοῦ Ἰθωμάτη (73). Ἔτσι ἀποσύρθηκαν μὲ τὰ γυναικόπαιδά τους, κι' οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς συμάζωσαν ἀπὸ ἔχτρα τότες πιὰ τῶν Λακώνων καὶ τοὺς κατοικίσανε στὴ Νάφπακτο ποὺ ὅτι ἔτυχε τότες νὰν τὴν πάρουν ἀπὸ τοὺς Λοκροὺς τοὺς Ὀζόλες. Μὲ τοὺς Ἀθηναίους πῆγαν κι' οἱ Μεγαρῖτες ἀποστατῶντας ἀπὸ τὴ Λακωνικὴ συμμαχία, ἐπειδὴς οἱ Κορθινοὶ γιὰ κάπιο ζήτημα συνόρων τοὺς βασανίζανε (74) μὲ πολέμους. Ἔτσι οἱ Ἀθηναῖοι ἔπιασαν τὰ Μέγαρα καὶ τὶς Πηγὲς, καὶ τῶν Μεγαριτῶνε τοὺς ἔχτισαν τὰ μακροτείχια τὰ ἀπὸ τὴ χώρα ὡς τὴ Νίσαια, καὶ τὰ φρουροῦσαν οἱ ἴδιοι. Ἀπὸ τότες καθαφτὸ πρωτάρχισαν οἱ Κορθινοὶ νὰ θρέφουν τὸ σφοδρὸ ἐκεῖνο μῖσος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.

(71) βιβ. Τὸ ἔβγαλε ὁ Krueger.

(72) δεκάτῳ. Ὁ ἴδιος τετάρτῳ.

(73) Ἰθωμήτα. Ὁ Κώδετος Ἰθωμάτα.

(74) πολέμῳ κατεῖχον. Γράψε πολέμῳ ἔτρυχον ἢ κατέτρυχον. Πρβ, 1, 126 τρυχόμενοι τῷ πολέμῳ. 7, 28 τῷ πολέμῳ κατὰ πάντα τετρυχωμένοι. Πρβ. καὶ 4, 60.

Φωνάζει, τρέχει ἀπόκοντα
Κ' ἡ νιὰ χωριατοπούλα.

Νά, πάλι βρέθηκα ὁ βοσκὸς
Τὰ βώδια νὰ γυρίση,
Τὴν πεισματάρα κοπελλιὰ
Γιὰ νὰ καλοκαρδίση·

Κι' ὅταν, τῆς κόρης εἶδε πῶς
Ματώσανε τὰ πόδια
Στὸ τρέξιμο, πονεῖ ὁ βοσκὸς
Καὶ βλαστημάει τὰ βώδια.

5.

Φτέρη στὴν κόρη μαλακὴ
Στρώνει νὰ ξαποστάση,
Κι' ἀπ' τὴν πηγὴ τῆς ἔφερε
Νερὸ νὰ ξεδιψάση.

Μ' ἕνα γιδάκι παίζει ἡ νιὰ
Ποὺ γλύψει της τὰ πόδια
Κι ἀπ' τὴ χαρά της ἂς χαθοῦν
Τοῦ κόσμου ὅλα τὰ βώδια.

Μὲ γέλια σκύβει στοῦ βοσκοῦ
Καὶ κάτι λέει στάφτι
Κι ὅλο τοῦ τάζει πῶς ξανὰ
Θὰ σμίξουν τὸ ταχύ.

ΒΑΡΛΕΝΤΗΣ

ΤΑ ΔΙΔΑΧΤΙΚΑ

Κουβέντιασα μὲ κάπιον ἀνώτερο ὑπάλληλο τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας γιὰ τὰ *διδαχτικὰ βιβλία* ποὺ «ἐγκριθήκανε» φέτος ἀπὸ τὴν περίφημη Ἐπιτροπὴ πρὸς ἔγκρισιν κτλ. ποὺ θὰ μποροῦσε κανεὶς σωστότερα νὰν τὴν πεῖ «Ἐπιτροπὴ ποὺ διορίζεται γιὰ νὰποκουτιαίνει τὰ παιδιὰ καὶ γιὰ νὰ ληστεύει τοὺς γονιούς τους».

— Ἑκατὸν εἴκοσι ἕξη βιβλία ἐγκριθήκανε φέτος μόνο γιὰ τὴ Δημοτικὴ ἐκπαίδεψη! μοῦ εἶπε.

— Καὶ εἶναι πολλά;

— Πολλά; Νὰ ξέρεις πῶς μόνο δέκα φτάνουνε καὶ περισσεύουνε. Βάλε εἴκοσι, βάλε πενήντα, ἃ θέλεις. Μὰ ἑκατὸν εἴκοσι ἕξη! Αὐτὸ πιὰ περνάει καὶ τὴ ληστεία!

— Ἐγκριθήκανε βιβλία καὶ τοῦ περίφημου Καλότυχου;

— Καὶ μπορούσανε νὰ μὴν ἐγκριθοῦνε; Μόνο ποὺ ἐγκριθήκανε ὡς βιβλία ὄχι τοῦ **Δ** ἀλλὰ τοῦ **Κ** Καλότυχου, γιατὶ ὁ κ. Καλότυχος εἶχε τὴν τσαχπινιὰ καὶ φέτος νὰν τὰ ὑποβάλει στὴν Ἐπιτροπὴ μὲ ἄλλο ὄνομα κι ὄχι μὲ τὸ δικό του. Τὸ ἴδιο ἔκανε καὶ κάπιος ἄλλος ὑπάλληλος τοῦ Ὑπουργείου ποὺ ἐγκριθήκανε τὰ βιβλία του ὄχι στ' ὄνομα τὸ δικό του, μὰ στ' ὄνομα τοῦ πατέρα του πούναι.... μουζικάντης!

— Καὶ δὲ θὰ βρεθεῖ τρόπος νὰ σταματήσει αὐτὸ τὸ κακό;

— Πφ! Εἶσαι βλάκας καὶ νὰν τὸ φαντάζεσαι ἀκόμα πῶς ἂν ὑπάρχει κανένας τέτιος τρόπος θὰν τὸν ἀφίσουνε ποτὲ οἱ *ἐνδιαφερόμενοι* νὰ ἐφαρμοστεῖ! Κάθε τόσο ἑτοιμάζουνται νομοσκέδια νὰ ξεριζώσουν τὸ κακὸ αὐτό, μὰ τὰ νομοσκέδια μένουν πάντα νομοσκέδια γιατὶ θὰ σηκωθοῦν ὅλ' οἱ ἐκδότες, οἱ βιβλιοκάπηλοι κ' οἱ παντοδύναμοι προστάτες τους νὰ μὴν τἀφίσουνε νὰ ψηφιστοῦν. Μέσα στὴ γενικὴ σαπίλα ποὺ κυλιόμαστε ἕνα θὰ μᾶς σώσει καὶ σ' αὐτὸ ὁλόϊσα τραβᾶμε....

— Κι ὁ σωτήρας μας;

— Νά τον κ' ἔφτασε! Ὁ Κυβερνητικὸς Ἔλεγχος ποὺ θἀρθεῖ νὰ θρονιαστεῖ πλάϊ στ' ἀδερφάκι του, τὸν Οἰκονομικὸ Ἔλεγχο! Ἔχεις ἄλλη γνώμη ἡ ἀφεντιά σου;

ΣΤΑΘΗΣ ΔΗΜΑΣ

ΜΥΘΟΙ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Η ΑΕΠΟΥ

Μιὰ ἀλεποῦ ποὺ εἶχε περάσει τὴ ζωή της μὲ κλεψιὲς
Κ' εἶχε κάμει στὸν καιρό της κάθε εἶδος μπιρμπαντιὲς,
Βλέποντας πῶς δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ ζήση μάρπαγή,
Ἀποφάσισε νὰ κάμη τὴ δουλειὰ τοῦ δικαστή.
Ἔστησε στὸ σταυροδρόμι μιὰ μεγάλη ζυγαριὰ
Κι' ἔστειλε διαλαλητάδες νὰ τὸ σκούξουν στὰ χωριά.
Ἤρθανε λοιπὸν δυὸ ἀρκοῦδες κ' εἶπε ἡ μιὰ στὸ δικαστή:
Πῶς παγαίναμε στὸ δρόμο εἶδα κάτου ἕνα τυρί.
Τούτη ὅμως τρέχει ἀμέσως καὶ τἀρπάζει· τί θὰ γίνει;
Δικαιοκρίτη ἤρθαμε σὲ σὲ γιὰ δικαιοσύνη.
Πῆρε ἡ Ἀλεποῦ στὸ χέρι τὸ τυρὶ καὶ μὲ τὸ ἄλλο
Παίρνει ἀμέσως καὶ διαβάζει σένα κώντηκα μεγάλο,
Ὅτι τὸ τυρὶ ποὺ βρῆκαν νὰ τοὺς γίνει μοιρασιά.
Καὶ τοὺς εἶπε πῶς ὁ νόμος τὸ προστάζει καθαρά.
Τὄκοψε σὲ δυὸ κομμάτια ὁ δικαστὴς καὶ τὸ καθένα
Εἰς τὰ πιάτα τῆς μπαλάντζας τἀπιθώνει. Μὰ ὠϊμέναι
Εἶχε κόψει κατὰ λάθος λίγο τόνα πιὸ μεγάλο
Καὶ δαγκώνει τὸ κομμάτι γιὰ νἀρθῆ σωστὸ μὲ τἄλλο.
Καὶ γιὰ νὰ τὰ φέρη ἴσα, λίγο ἐδῶ καὶ λίγο ἐκεῖ,
Καὶ ἰνὰ μὴν τοὺς ἀδικήση, ἔφαγε ὅλο τὸ τυρί.
Ἄλλοι λένε πῶς οἱ ἀρκοῦδες φύγανε φχαριστημένες
Πλερώνοντας τὰ ἔξοδα τῆς δίκης οἱ καημένες.

Γ. Σ. ΖΟΥΦΡΕΣ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΤΥΦΛΟΙ....

Φῶς στοὺς στραβούς! Τοὺς τὸ χαρίζει ὁ «Σύλλογος πρὸς διάδοσιν κτλ.» τοῦ κ. Βικέλα, ὁ βλογημένος ὁ σύλλογος ποὺ καταπλημμύρισε ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τὴ Ρωμιοσύνη μὲ τὰ κεραμιδόχρωμα βιβλιαράκια του, ὁ Σύλλογος ποὺ χάρισε ἴσαμε τώρα τόσα προεδριλίκια στὸν κ. Βικέλα, τόσα γραμματικιλίκια στὸν κ. Δροσίνη καὶ τόσα καραγκιοζλίκια στὸν τόπο μας— ὁ Σύλλογος, μαθὲς, ὁ παντοδύναμος ποὺ κατὰ τὸ δρόμο τῆς ... ρεκλάμας ποὺ τραβάει θὰ προσκληθεῖ καμιὰ μέρα νὰ κυβερνήσει καὶ τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Σύλλογος λοιπὸν αὐτὸς ἀφοῦ ἔκαμε τὸ ἕνα καλό, νὰ φροντίσει δηλ. νὰ δώσει γερὰ κορμιὰ στοὺς νερουλόμυαλους μὲ τὴ δωρεὰ τοῦ Ρόστοβιτς καὶ Τσανακλῆ, ἔρχεται τώρα, συμπληρώνοντας τὸ ἔργο του, νὰ δώσει φῶς καὶ στοὺς στραβοὺς, νὰν τοὺς μάθει δηλ. γράμματα. Δόξα καὶ τιμὴ λοιπὸ στὸ Σύλλογό μας.

Μὰ ὁ Σύλλογος αὐτὸς, μὴν τὸ ξεχνᾶτε, δουλεύει κάτου ἀπὸ ἕνα σύστημα ποὺ λέγεται *Ἐκπαιδευτικὸ* μὰ ποὺ τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ σύστημα *ἀποβλακωτικὸ* ἀφοῦ ἀποδείχτητε πῶς μπορεῖς νὰν τοῦ παραδώσεις ἕνα παιδὶ φορτωμένο ἐξυπνάδα καὶ νὰ σοῦ τὸ γυρίσει ὕστερ' ἀπὸ μερικὰ χρόνια ἠλίθιο μὲ περικεφαλαία. Πῶς λοιπὸ μὲ τέτιο σύστημα ποὺ στραβώνει τοὺς ἀνοιχτομάτηδες θὰ μπορέσουμε νὰ δώσουμε φῶς στοὺς στραβούς;

Ἴσαμε τώρα μακαρίζαμε τοὺς στραβοὺς ποὺ γλυτώνουν ἀπὸ τὰ γράμματα καὶ τοὺς κουφοὺς ποὺ δὲν ἀκοῦνε τοὺς πατριωτικοὺς λόγους. Μὰ νὰ ποὺ ἔρχεται ὁ Σύλλογος τοῦ κ. Βικέλα νὰ κόψει ἀπὸ τοὺς πρώτους τὴ χαρὰ—καὶ νὰν τὸ δεῖτε, θἀρθεῖ αὔριο νὰ ξεκουφάνει καὶ τοὺς δεύτερους καὶ νὰν τοὺς κάνει κι αὐτοὺς δυστυχεῖς.

*

Ὁ Σύλλογος ὅμως τοῦ κ. Βικέλα μπορεῖ ἀξιόλογα νὰ μᾶς πεῖ·

— Μπρὲ χριστιανοί μου, ἕνα γιατρικὸ ποὺ βλάφτει τὸ γερὸ ἄθρωπο, γιατρεύει τὸν ἄρρωστο. Παραδέχουμαι λοιπὸν πῶς τὸ Ἐκπαιδευτικό μας σύστημα ἀποστραβώνει τοὺς ἀνοιχτομάτηδες, μὰ τὸ παραδέχου, αἰ μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ παραδεχτῆτε καὶ λόγου σας πῶς τὸ ἴδιο σύστημα μπορεῖ νὰ δώσει φῶς στοὺς στραβούς.

Κ' ἔτσι θἄναι. Οἱ στραβοὶ θὰ γιατρευτοῦνε μὲ τὴν ὁμοιοπαθητικὴ μέθοδο. Similia similibus. Ὅ,τι ἀποστραβώνει τοὺς ἀνοιχτομάτηδες, τὸ ἴδιο θὰ μπορέσει νὰ ξεστραβώσει τοὺς στραβούς. Νὰ τί θἄμα θὰ καταφέρει ὁ Σύλλογος κτλ. ποὺ μπορεῖ νὰ προστέσει κι αὐτὸ ἀκόμα τὸ φοβερὸ ἐπιχείρημα·

— Ἴσια ἴσια χρειάζεται τέτιο ἀποστραβωτικὸ Ἐκπαιδευτικὸ σύστημα στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ μὴ μείνει ποτὲ τὸ σκολειὸ τῶ στραβῶνε δίχως μαθητάδες. Ὅσοι στραβώνουνται στ' ἄλλα σκολειὰ θὰ πηγαίνουνε σ' αὐτὸ τὸ σκολειὸ νὰ ξεστραβώνουνται.

Κόπιασε τώρα ἡ ἀφεντιά σου νὰν τὰ βάλεις μὲ τέτια λογική. Μονομιᾶς ἐξευτελίζεσαι καὶ μεταμορφώνεσαι .... σὲ κεραμιδόχρωμο βιβλίο. Ὁ Σύλλογος δὲν παίζει· ὅταν ταμπουρωθεῖ, καθὼς τοῦ συβαίνει πάντα, πίσω ἀπὸ τὴ Λογική γίνεται ἀνίκητος κ' ἔχει τὸ κουράγιο νὰν τὰ βάλει μὲ ὅλον τὸν κόσμο, καὶ μὲ τὴν ἴδια ἀκόμα τὴ Λογική.

*

Ὄμπρός λοιπόν, παιδιὰ, ραταπλὰν ἡ ρεκλάμα! Σκολειὸ γιὰ τοὺς στραβούς. Ἀδιάφορο ἃ δὲν κάναμε ἀκόμα κανένα σκολειὸ γιὰ τοὺς ἀνοιχτομάτηδες, ἀφοῦ τέτιο ἀκόμα δὲν τὸν εἴδαμε. Τυφλοὶ τὰ τ' ὦτα, τὸν τε νοῦν, τὰ τ' ὄμματα... Ἀδιάφορο ἂν οἱ ξένοι μᾶς φωνάζουν πῶς χανούμαστε, ἃ μᾶς δείχνουν τὴν καταντιά μας, ἂν πασκίζουνε νὰ ξεθολώσουνε τὸ θολωμένο μυαλό μας. Τὴ δουλιά μας ἐμεῖς. Οὔτ' ἀκοῦμε, οὔτε βλέπουμε, οὔτε νιώθουμε τίποτ' ἀπ' αὐτά. Τυφλοὶ τὰ τ' ὦτα, τὸν τε νοῦν, τὰ τ' ὄμματα... Τὸ Σκολειὸ γιὰ τοὺς στραβοὺς μᾶς ἔλειπε. Μὰ ἔχει, κοντὰ στ' ἄλλα Κράτη, καὶ ἡ Ἀμερικὴ τέτιο καὶ διευτύνεται μάλιστα ἀπὸ ἕναν ἀληθινὰ μεγαλόκαρδο καὶ μυαλωμένο πατριώτη μας, τὸν Ἀναγνωστόπουλο. Ἀφοῦ λοιπὸν ἔχει κ' ἡ Ἀμερικὴ κι ἀφοῦ, γιὰ τὴν καλή μας τύχη, βρίσκεται δῶ κι ὁ Ἀναγνωστόπουλος, γιατὶ νὰ μὴν κάνουμε τέτιο σκολειὸ καὶ μεῖς;

Νὰ κάνουμε, μὰ νὰ καλέσουμε καὶ τὸν Ἀναγνωστόπουλο νὰ μᾶς πεῖ ἂν οἱ Ἀμερικάνοι κάνανε πρῶτα σκολειὸ γιὰ τοὺς στραβοὺς καὶ ὕστερα (αὐτὸ τὸ *ὕστερα* ποτὲ δὲ θὰν τὸ χαροῦμε τοῦ λόγου μας) σκεφτήκανε νὰ βροῦνε τέτιο ἀθρωπινὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα ποὺ νὰ μὴ στραβώνει τοὺς ἀνοιχτομάτηδες.

Κι ὁ Ἀναγνωστόπουλος, ποὺ σὰν ἔξυπνος ἄθρωπος θὰ εἶδε τί ἐκπαιδευτικὸ ἀποβλάκωμα μᾶς δέρνει, θὰ μᾶς ἀπαντήσει μὲ τὸν περίφημο στίχο τοῦ Σοφοκλῆ:

— Τυφλοὶ τὰ τ' ὦτα, τὸν τε νοῦν, τὰ τ' ὄμματα!...

Δ. ΚΙΓΚΙΝΑΤΟΣ

ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΜΑΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Μιὰ βραδιὰ τῆς περασμένης βδομάδας προσκάλεσε τὸν κόσμο στὸ Δημοτικὸ Θέατρο ὁ κ. Θ. Κληρονόμος σὲ ἀληθινὴ ἐθνικὴ γιορτή. Τὰ ἐθνικά μας τραγούδια κ' οἱ ἐθνικοί μας χοροὶ εἶταν τὸ πρόγραμμα. Ὁ κ. Θ. Κληρονόμος εἶναι ἄνθρωπος ποὺ τοῦ ἀξίζει κάθε ἔπαινος γιὰ τὴ δουλειὰ ποὺ κάνει. Γυρίζει βουνὰ καὶ κάμπους καὶ μαζεύει τὰ ὄμορφα τραγούδια μας, παίρνοντάς τα ἀπὸ στόμα τῶν τραγουδιστάδων, ὅσο μπορεῖ πιὸ πιστὰ κι' ἀληθινά. Κ' ἔτσι πασκίζει νὰ μὴν πάει χαμένος ὁ πλοῦτος τῆς δημοτικῆς μας μουσικῆς, πλοῦτος ποὺ βρίσκει κι' αὐτὸς σήμερα τὴν περιφρόνηση ποὺ δὲν τοῦ ἀξίζει ἀπὸ τὴ λεγόμενη καλὴ κοινωνία κι' ἀπὸ τοὺς κάθε εἴδους μουσικοδασκάλους.

Ἡ δημοτική μας μουσική, ποὺ σὰν τὴν ἀνάβρα μονάχη ξεπετιέται ἀπὸ τὰ στήθη τοῦ λαοῦ, κλεῖ μέσα της ἴδια τὴ μεγαλόχαρη φύση «μ' ὅλα τὰ πλούτια ποὺχει». Ἀληθινὴ σὰν τὸν κόσμο ποὺ τραγουδεῖ, πλατιὰ σὰν τὶς καρδιὲς ποὺ συγκινεῖ, παλληκαρίσια σὰν τὶς ψυχὲς ποῦ μαγεύει. Καὶ στὸ βάθος της ξανοίγεται, σὰ φόντο πλανευτικό, πέρα ὡς πέρα νὰ λάμπει ἡ ἐθνική μας ψυχὴ ἀδερφωμένη μὲ τὴ ρωμαΐκη ζωή.

Ὁ κ. Κληρονόμος παρουσίασε, γυμνασμένο ἀπὸ τὸν ἴδιο, ἕνα μπουλοῦκι μὲ τριάντα πρόσωπα, ντυμένα τὴ φουστανέλλα τῶν κλεφτῶνε, ποὺ τραγουδήσανε διάφορα τραγούδια κλέφτικα καὶ τσοπάνικα καὶ ποὺ χορέψανε κι' ὅλας. Τὸ «συναπάντημα τῶν κλεφτῶνε» γεμᾶτο λεβεντιὰ, κι' ὁ «Κατσαντώνης», ἕνας πόνος γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ ξακουσμένου παλληκαριοῦ, τραγουδήθηκαν πολὺ πιστά, κ' εἶναι ἀλήθεια ἀπὸ τὰ καλύτερα τραγούδια τῆς τάβλας – ἢ «ἐπιτραπέζια» καθὼς τἄγραφε τὸ πρόγραμμα— ποὺχει ὁ λαός μας.

Ὅμοια, ἀπ' τὰ καλύτερα κλέφτικα εἶταν κ' οἱ «Κολοκοτρωνέοι».

Λάμπει ὁ ἥλιος στὰ βουνά, λάμπει καὶ στὰ λαγκάδια.
Ἔτσι λάμπει κ' ἡ κλεφτουριὰ, οἱ Κολοκοτρωνέοι,
Ποὺχουν τ' ἀσήμια τὰ πολλά, τὶς ἀσημένιες πάλλες.
Καβάλλα πᾶν στὴν ἐκκλησιά, καβάλλα προσκυνᾶνε,
Καβάλλα παίρνονε ἀντίδωρο ἀπ' τοῦ παπᾶ τὰ χέρια.

Ὕστερα ἡ ξακουσμένη «Λαφίνα» μὲ τὸν ἀργὸ ἀργὸ σκοπό της, λὲς κι' ὅλη ἡ Ρωμιοσύνη κλαίει γιὰ τὰ χρόνια τῆς σκλαβιᾶς, εἰπώθηκε μὲ τὸ πάθος ποὺ ταιριάζει στὰ τέτια τραγούδια. Μ' ἀξίζει ἐδῶ νὰν τὸ θυμηθοῦμε ὁλάκαιρο.

Κλάψε με μάννα μ' κλάψε με τὴ νύχτα μὲ φεγγάρι,
Καὶ τὴν αὐγὴ μὲ τὴ δροσιὰ ὅσο νὰ φέξει ὁ ἥλιος,
Ποὺ πᾶν τὰ λάφια στὴ βοσκή, ποὺ πάνε κ' οἱ λαφίνες.
Καὶ μιὰ λαφίνα ταπεινή, λαφίνα λυπημένη,
Ὅλο στοὺς ἥσκιους περπατεῖ, στοὺς ἥσκιους παρατρέχει,
Κι' ὁ ἥλιος τήνε ρώτησε καὶ τὴν ξαναρωτάει.
—Μωρὴ λαφίνα ταπεινή, λαφίνα λυπημένη,
Γιατί στοὺς ἥσκιους περπατεῖς, στοὺς ἥσκιους παρατρέχεις;
—Ἥλιε, πότε μὲ ρώτησες καὶ μὲ ρωτᾷς καὶ τώρα;
Δώδεκα χρόνους ἔκαμα ποὺ λάφι δὲν ἠξέρω,
Κι' ἀπὸ τοὺς δώδεκα κι' ὀμπρὸς ἐγέννησα μοσκάρι.
Ὁλονυχτὶς τὸ ἔκρυβα μέσα στοὺς κάτου λόγγους,
Κι' ὁλημερὶς τὸ ἔκρυβα μέσα στὶς περιβόλες.
Καὶ κεῖ ποὺ βγῆκε ὁ κυνηγὸς νὰ λαφοκυνηγήσει,
Κακὸ καρτέρι τοὔστησε, ρίχνει καὶ τὸ σκοτώνει.

Φανερὸ εἶναι πὼς κάτου ἀπ' τὴ λαφίνα κρύβεται ἡ ταπεινὴ καὶ πολυβασανισμένη πατρίδα. Τήνε ρωτᾷ ὁ ἥλιος—καὶ μὲ τὸν ἥλιο παρασταίνουνται οἱ δυνατοὶ τῆς γῆς, τὰ ἔθνη τὰ πολιτισμένα καὶ προδεμένα— γιατί τάχα νἆναι χαμένη ἀπὸ τὸν κόσμο, καὶ νὰ μὴν ἀκούγεται πιὰ, αὐτὴ ποὺ λάμπει στὴν παλιά της δόξα, παρὰ ὅλο στοὺς ἥσκιους νὰ περπατεῖ. Κ' ἡ λαφίνα ἀφίνει ν' ἀκουστεῖ τὸ παράπονό της. «Ἥλιε, πότε μὲ ρώτησες, καὶ μὲ ρωτᾷς καὶ τώρα; Ἐγὼ δώδεκα χρόνους, δηλαδὴ καιροὺς καὶ καιροὺς, αἰῶνες ὁλάκαιρους, βρίσκουμαι δίχως ἡσυχία, δίχως λευτεριὰ, δίχως ἀγάπη, δίχως σύντροφο. Καὶ μόλις τώρα γέννησα κάποιο μοσκάρι». Μὲ τὸ μοσκάρι ἐδῶ μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς πὼς παρασταίνεται μιὰ ἀπὸ τὶς πρὶν τοῦ 21 ἐπανάστασες. Ἴσως νἆναι ἡ σημαντικώτερη ἀπ' ὅλες ποὺγινε στὰ χρόνια τῆς Ρούσσας Αὐτοκρατόρισσας Αἰκατερίνας Β'. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ μοσκάρι ποὺ τὄκρυβε ἡ λαφίνα μὲ λαχτάρα ὁλημερὶς κι' ὁλονυχτὶς, τῆς τὸ σκότωσε ὁ κυνηγός—ὁ σουλτάνος— κεῖ ποὺ βγῆκε νὰ λαφοκυνηγήσει. Καὶ κανεὶς δὲν τὴ λυπήθηκε, μήτε ὁ ἥλιος, ποὺ τὼρα τὴ ρωτᾷ. Γι' αὐτὸ κλαίει καὶ δέρνεται μονάχη ἡ ἔρμη.

Μὰ ἐξὸν ἀπ' αὐτὰ τραγουδήθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο κ. Κληρονόμο, μὲ τὴ βοήθεια κάποιας καλλίφωνης κόρης, τὸ διαλογικὸ τραγοῦδι « Ρίνα». Ἡ βοσκοπούλα πλανταγμένη ἀπὸ τὴν ἀγάπη, ἄρρωστη κι' ἄραχλη, γυρίζει δῶθε κεῖθε,ὅπου ἀπαντάει τὸν ἀγαπημένο καὶ μ' ὅλη τὴ δείλια καὶ τὸ φόβο τῆς παρθένας, δὲν μπορεῖ νὰν τοῦ κρύψει τὸ σαράκι ποὺ τρώει τὴν καρδιά της. Καὶ κεῖνος ποὺ τὰ νοιώθει ὅλα, τῆς δείχνει πὼς ἡ λευτεριὰ εἶναι ἡ γλήγορη παντρειά τους.

Τ' ἔχεις Ρίνα μ' κι' ἀρρωσταίνεις
Κι' ὅλο δένεις τὸ λαιμό;
Ποιός γιατρὸς θὰ σὲ γιατρέψει;
Τὸ θαμάζουμαι κ' ἐγώ!
Ρίνα μου Κατερίνα
Μὴ φαρμακώνεσαι,
Τὴν Κυριακὴ σὲ παίρνω
Καὶ λευτερώνεσαι.

Τὸ μπουλοῦκι τοῦ κ. Κληρονόμου μᾶς ἔδειξε καὶ τὴ λεβεντιὰ τῶν ἐθνικῶνε μας χορῶν. Τραγούδι μαζὶ καὶ χορός. Πρῶτα συρτός, ὕστερα τσάμικος. Καὶ τελευταῖα ὁ ρυθμικώτατος χορὸς «στὰ τρία», μὲ τὸ χαβᾶ τοῦ τραγουδιοῦ:

Χορεύουν τὰ κλεφτόπουλα καὶ παίζουν καὶ γελᾶνε.
Κ' ἕνα μικρὸ κλεφτόπουλο, δὲν παίζει δὲ γελάει,
Μόν τ' ἄρματα συχνοτηρᾷ....

Χορὸς γλεντιοῦ καὶ γέλιου ποὺ ξαφτερώνει κ' ἐνθουσιαζει. Στὸ ἀναμεταξὺ βρόντησαν κ' οἱ κουμποῦρες τῶν παλληκαριῶν, κ' ἔτσι ἔδωσαν πιστὴ εἰκόνα λημεριοῦ κλέφτικου, ἀπάνου στὸ ξεφάντωμα.

Ἀκούστηκε κ' ἡ φλογέρα. Σκόρπισε τοὺς γλυκούς της ἤχους, καὶ θύμισε βοσκοτόπια, πλαγιές, ξέγναντα, ρουμάνια, κορφές. Ἀπαλὰ ἀπαλὰ σὰ νὰ χαϊδευαν τὸν ἀέρα οἱ φωνές της, πότε ὑψώνονταν κ' ἔπεφταν, πότε ἔστεκαν καὶ πότε ἀκράτητες κατρακύλαγαν...

Μέσα στὴν τόση ψευτιὰ ποὺ γύρω μας οκορπιέται καὶ ζώνει ὁλοῦθε τὴ ζωή, τέτια δείγματα δουλειᾶς κι' ἀληθινῆς ἀντίληψης τοῦ ἐθνικοῦ μας ἐγώ, σὰν τὶς προσπάθειες τοῦ κ. Κληρονόμου, εἶναι φαινόμενα ποὺ ξαφνίζουνε. Σὰ φαινόμενο λοιπὸν χαιρετᾶμε κ' ἐμεῖς τὸ ἄκουσμα τῆς ἐθνικῆς μας μουσικῆς στὸ Δημοτικὸ θέατρο, κ' εὐχόμαστε ἡ τέτια δουλειὰ τοῦ κ. Κληρονόμου νὰ τραβήξει ὀμπρὸς, καὶ νὰ βρεῖ μιμητάδες μέσα στοὺς κύκλους τῶ σπουδασμένω μας μουσικῶν.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΔΑΣΚΑΛΟΠΑΖΑΡΟ

Φίλε Νουμᾶ,

Ἀπ' τὴν καθαρευουσιάνικη πραμάτεια ποὺ σοῦ στέλνω πρέπει τἀπλώσης χώρια στὸ Δασκαλοπάζαρο ὅσα δῆς πὼς εἶναι ἀπ' τὰ δυὸ γνωστά μας ἐργοστάσια Παγανέλου καὶ Φιλαδελφέφ, γιατὶ δὲ θὰ χωρέσουνε στὸ Βαρβαροπάζαρο. Καὶ κοίταξε νὰ ξεκάνῃς πρῶτα τὰ Φιλαδελφέφικα, μὴν τύχῃ κ' εἶναι παραποιημένα κι αὐτὰ ἢ κοῦφια ὅλως διόλου σὰν τὰ παραδείγματα ποὺ θέλησε νἀναφέρῃ μιὰ φορὰ ἀπ' τὸ βιβλίο τοῦ Κρουμπάχερ κάπιος καμαρωμένος μελαχροινὸς καὶ σγουρομάλλης ὑρηγητὴς μὲ μιὰ ἐλιὰ στὸ μάγουλο. Βάλε μαζὶ καὶ τὸ δεῖγμα ποὺ θὰ λάβῃς ἀπ' τὸν κ. Ἔψιλον τοῦ «Σκρίπ», ἂν καὶ θἀδικηθοῦνε λιγάκι ἔτσι οἱ δυὸ μεγάλοι ἐργοστασιάρχηδες. Ὅσα μείνουν δῶσ' τα νὰ πᾶνε στὸ Βαρβαροπάζαρο.

Σὲ χαιρετῶ,
ΣΕΙΛΗΝΟΣ

(Ἀπόλλωνας ἤθελα νὰ ὑπογράψω, μὰ θυμήθηκα πὼς Ἀπόλλωνας σωστὸς κοντεύει νἆναι ὁ κ. Φιλαδελφὲφ καὶ δὲν κάνει νἄμαστε δυὸ Ἀπόλλωνες).

Ἀκρόπ. 3 Μαΐου, Σελ. Β', στήλη Γ'.

.... Κατὰ παράδοξον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀσυνήθη τρόπον, ἐντὸς τῆς μικροσκόπικῆς ταύτης καλιᾶς (πρόκειται γιὰ μιὰ ἔκθεση εἰκόνων ποὔκαναν δυὸ δεσποινίδες) συνηνώθησαν καὶ συνεδέθησαν ἀρρήκτως *δύο τόσον διάφορα τάλαντα, δύο φύσεις, τὰς ὁποίας θὰ ἐφαντάζεσθε μᾶλλον ἀντιμαχομένας καὶ συγκρουομένας ἢ εἰς τοσοῦτον ἁρμονικὸν πλαισιον συμφιλιωμένας καὶ ἀδελφωμένας.*

... Τὸ δὲ περιεργότατον εἶναι, *ὅτι ὡσεὶ* καὶ αὐτὴ ἡ Τύχη, κατειρωνευομένη καὶ παίζουτα, ἀντήλλαξε τὰ ὀνόματά των.... Τίνα φεύγουσαν σύλληψιν ἐπὶ τῆς ὀθόνης νὰ περιγράψω καὶ ἀποθαυμάσω;...

.... Πλειστάκις ὁ κόσμος θαυμάζει μὲ *τόσην* ἀγάπην καὶ ἐνθουσιασμὸν ἔργον τι τέχνης, μουσούργημα, ἐλαιογράφημα ἢ γλυπτόν. Ἀλλ' ἰδοὺ αἴφνης εἰσελαύνει ἡ ὡς «δασκάλα» *φρασεολόγος* Κριτικὴ καὶ καταρρίπτει μὲ μίαν πεννιάν της ὁλόκληρον ἐκεῖνο τὸ *τρόπαιον τῶν θαυμαστικῶν* καὶ τῶν στεφάνων! (Τὸ θαμαστικὸ τοῦ κ. Φιλαδελφέφ)..... Ὅλα ἐκεῖ μέσα εἶναι μαζευμένα φύρδην μίγδην, ἀλλ' ὅλα ὁμοῦ ἀποτελοῦσιν ἓν μαγικὸν σύνολον, μίαν *Πρωτομαγιάν* (ὑπογραμμίζει ἀτός του ὁ κ. Φιλαδελφέφς).

.... ἐὰν ἡ βροχὴ ἠδίκησε τὴν Δευτέραν..., ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου αἱ δύο πάνοπλοι μὲ τοὺς χρωστῆρας ὡς δόρατα καὶ τὰς χρωματοπινακίδας ὡς ἀσπίδας Καρυάτιδες τῆς τέχνης μᾶς παρέχουσι....

.... τοῦ *αἰωνίου* ἀσύλου τῆς Τέχνης, τοῦ «Παρνασσοῦ».... λυποῦμαι ὅτι οἱ *ἅρπαγες τοῦ καλοῦ θἀναρπάσωσι* τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ *θελκτικὰ ἐκεῖνα τοπία*, τὰς μαγευτικὰς ἐκείνας «*νυκτερινὰς φαντασίας*» καὶ «*Φαληρικὰς ἀκτὰς*» τοὺς «*ρεμβασμοὺς*» κπὶ τὰς «*φορτηγίδας*» τὰ *φύκη* τὰ *ρόδα* καὶ «*ταῖς ἀμμουδιαῖς*»....

★

«Ἀθῆναι» 3 Μαΐου, σελ. Α', στήλη Β', ἄρθρο «Ἡ ἀρχαία Σπάρτη» Σπ. Παγανέλου.

.... εἰς τὴν θέαν τοῦ Εὐρώτα ἡ ψυχὴ ὡς εἰς θέαν ἀρχαίου Σπαρτιάτου (στὸν ὕπνο του θὰ τὸν εἶδε καὶ κάνει τὴ σύγκριση) *ὁρμᾷ ἀχαλίνωτος* καὶ ἐντρυφᾷ εἰς ἀνατολήσεις ἡρωϊκὰς καὶ εἰς εὐλαβῆ θαυμασμόν.

Συνεχῶς ὁ Εὐρώτας *περιέλαβεν ἐν ἑαυτῷ* τὴν

Σπάρτην ὁλόκληρον· πάντοτε δὲ ἡ δόξα τοῦ σπαρτιατικοῦ ξίφους *ἀπήχησεν εἰς τὴν ἀνταύγειαν* τοῦ διαυγοῦς ρείθρου του. Διὰ τοὺς Ἀθηναίους δὲν δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐγίνοντο τέκνα τοῦ Ἰλισσοῦ ἢ τοῦ Κηφισσοῦ, ἢ ὅτι *ἐτράφησαν ἐν αὐτοῖς*. Οἱ Σπαρτιᾶται ὅμως ὑπῆρξαν *υἱοὶ τοῦ Εὐρώτα, εἰς τὰ ρεῖθρα αὐτοῦ* ἔλουσαν τὰ ἀθλητικὰ σώματά των, *παρέθηκαν τὰ συσσίτιά των* (πάνου στίς βάρκες;) *ἐπάλαισαν* (ἡ σπαρτιάτικη πάλη θάταν μαζὶ μὲ ψυχρολουσία), *ἔτρεξαν* (τὸ νοῦ της ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ἀγώνων, τὴν ἐρχόμενη φορὰ νὰ βάλῃ στὸ πρόγραμα καὶ τὸ νερόδρομο), *ἔθυσαν* (κρῖμα; στὸ νερὸ ποὺ ματοβαφούτανε), *ἐχόρευσαν* (μὲ τὶς νεράϊδες), *ἐμαστιγώθησαν* (μὲ τὰ νερόφειδα), *ἠγάπησαν* (τὰ κορίτσια ποὔβλεπαν νὰ λούζουνται). *Ὁ Εὐρώτας* εἶναι καὶ τῆς Σπάρτης ἡ *προσωποποίησις* (Καϋμένη Σπάρτη! σοῦβαλε καὶ κέρατα ὁ φίλος σου Παγανέλης, ἀφοῦ σὰν ἀνθρώπους μὲ κέρατα παράσταιναν τοὺς ποταμούς). *Πλατύκοιτος καταφέρεται πρὸς τὴν μεσημβρίαν*, καὶ ἐγγὺς τοῦ ἕλους μιγνύει τὰ *ἀθάνατα* (σὰν τὸ ρετσινάτο τὸ ἀθάνατο) ὕδατά του εἰς τὴν κυανὴν θάλασσαν τοῦ Λακωνικοῦ. Ἀδραὶ καὶ γοργαὶ συγκινήσεις *εὐρύνουσι* τὰσθμαίνοντα στήθη σου (κάνα εἶδος ἀέριο θἄναι αὐτὲς οἱ συγκινήσεις), ὅταν, περὶ δυσμὰς ἡλίου πλανᾶσαι μόνος,... καὶ βλέπεις τὰς ροδοδάφνας καμπτωμένας ὑπὸ τὸν *ἑσπερινὸν ἄνεμον* (κατακέφαλα, φαίνεται, θὰ πέρτῃ).... Ἐνίοτε θρόμβοι δρόσου στίζουσι τὰ πένθιμα φύλλα των. *Σταλάζουσι πρὸς τὸ νᾶμα καὶ πρὸς τὴν γῆν* (δύναμη περιγραφῆς μιὰ φορά!), καὶ ἡ δρόσος ἐκείνη....

Ὁ ρόχθος τοῦ ὕδατος ἠχεῖ τότε ὡς κλαυθμὸς τῆς μεγαλωνύμου Σπάρτης, καὶ ὁ θρῆνος ἐκεῖνος ΑΝΑπάλεται *θλιβερῶς διὰ τοῦ στεναγμοῦ* τοῦ ἀνέμου πνέοντος διὰ τῶν ἰτεῶν καὶ τῶν καλαμώνων καὶ ἐκπνέοντος *χαλαρῶς* εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην (ἐδῶ τὰ φέρνω σκοῦρα στὴν ἑρμηνεία, γιατὶ δὲν εἶμαι τόσο φίνος φυσικός. Φαίνεται πὼς ὁ στεναγμὸς τἀνέμου, ἐκεῖ ποὺ πάει αὐτὸς σὰ σαΐττα νὰ ξεψυχήσῃ στ' ἀντικρυνὸ μέρος, χτυπιέται μὲ τὸ θρῆνο τοῦ νεροῦ ἢ τῆς Σπάρτης—τὸ ἴδιο πρᾶμα εἶναι—κι ὁ θρῆνος ὕστερα πηδάει πρὸς τἀπάνου.

.... καὶ ὑπὸ τὸ κράτος ἀθρόων ἐντυπώσεων, πασῶν *ἡρωϊκῶν* καὶ *πένθος* σεμνὸν *ἀποπνεουσῶν*, κλίνεις καὶ σὺ τὴν κεφαλήν σου (ἀλήθεια τηνὲ κλίνω)...

.... ἐγγὺς ἐφαίνετο ὁ Κολόνας λόφος.... Θεωρῶν τὴν περικαλλῆ ταύτην *τοπογραφίαν* ἔνθα ἐναμίλλως περιίπταται δόξα καὶ καλλονή...

Καὶ ἐν Σπάρτῃ *αἰσθητοτέραν αἰσθάνομαι* τὴν ἀνεπάρκειαν τοῦ χρόνου ἐν σχέσει πρὸς τὸν πόθον τῆς μελέτης καὶ θεωρίας. *Τὸ αἴσθημα τοῦτο αἰσθάνεταί τις*....

Ἀμφότεραι ἀμφοτέρων τῶν πόλεων αἱ Ἀκροπόλεις *ἐξετυλίχθησαν* τότε (σὰν κορδέλλες) ἐνώπιόν μου. Τὰς *προσήγγισα*, τὰς ἀνεπόλησα, τὰς ἐμελέτων. Ἐνῷ εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν *δημηγορεῖ ἡ γλαφυρὰ γλῶσσα* τοῦ Δήμου καὶ *παρελαύνει τὸ ἀνεφίκτως καλὸν καὶ ἰδεῶδες*,....

.... κοσμοπολιτικὸν *πνεῦμα* μᾶλλον *ἠχεῖ* ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Παρθενῶνος.

★

«Σκρίπ» 3 Μαΐου, σελ. Α΄, στηλη Γ΄.

.... Ἐὰν οἱ μεγάλοι ἐπιστήμονες τοῦ Ἰνστιτούτου Παστὲρ δὲν εἶδον ἀκόμη πέριξ των προσκυνητὰς, σημαίνει ὅτι τὰ θαύματα δὲν κάμνουν πλέον θεούς, ἀλλ' ἔγιναν καὶ αὐτὰ ἐργασία, ὅπως ὅλαι. *Ἑπομένως* θεὸς γίνεται σήμερον κάθε ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἠμπορεῖ νὰ ὠφελήσῃ ἢ νὰ σώσῃ τοὺς ὁμοίους του.

ΕΨΙΛΟΝ

ΣΗΜ. Ἐκεῖνο τὸ *ἑπομένως* ἔχει τὴ βάση του ἀπὸ πάνου, σὰν τὶς κολῶνες τῆς στοᾶς τοῦ Ἀρσάκειου.

ΛΕΙΨΑΝΑ ΤΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ

I

Θύμησες μὲ πλανᾶνε καὶ μὲ σέρνουν
Στὸ πάνερμό μας τώρα περιγιάλι·
Τὸ βρέχει ἡ ἴδια θάλασσα καὶ πάλι
Καὶ στὴ φωλιά μας τὰ ἴδια ρείκια γέρνουν.

Ὅμως γητειὰ νεκρὴ μονάχα φέρνουν,
Τὸ κῦμα τώρα χύνει αὔραν ἄλλη,
Ἡ θάλασσα γλαυκὰ δὲν ἔχει κάλλη
Καὶ τ' ὄνειρου τὰ φύλλα ἀνέμοι παίρνουν.

Καὶ μόνος ἐγὼ ἐδῶ κᾶτι προσμένω
Καὶ πλανεμένα μάτια γύρω ἁπλώνω
Ζητῶντας κᾶπιον ἥσκιο ἀγαπημένο.

Φωνὲς ἀκούω γλυκὲς στοῦ νοῦ τὰ βάθη
Ποὺ μὲ ξανακαλοῦν σ' ἀρχαῖο τόνο,
Μὰ ὠΐμὲ ἡ ἐρμιὰ ἀπαντᾶ «τ' ὄνειρο ἐχάθη».

II

Ἀκόμα λαχταρῶ στ' ἀνάβλεμμά σου
Ποὺ σφαχτερὸ στὴ θύμηση ξυπνάει,
Μὰ κᾶτι μέσα μου ρείπιο κυλάει
Σύντας ζητάω τοῦ κάκου τὴ ματιά σου·
Ὅμως μὲ σέρνει τὄνειρο σιμά σου
Κι ἂν στὴ φτωχὴ καρδιὰ τὸν πόνο στάει
Τὴ διαβατάρικη χαρὰ γεννάει
Πὼς μοὔφερεν ἀνάερα τὴν ἥσκιά σου.

Κ' ἔτσι πάντα τροφὴ στὸν πόνο δίνει,
Τὴ θύμηση νὰ μὴν μπορῶ νὰ σβύσω
Στιγμὴ καμιὰ τὸ νοῦ νὰ μὴν ἀφίνῃ.

Κ' ἔτσι θὰ ζῶ σ' ὁλόδακρο καρτέρι
Μὴν ἴσως καμιὰ μέρα κι ἀντικρύσω,
Τ' ὄνειρο ἀληθινὴ νὰ μοῦ σὲ φέρῃ.

ΠΑΥΛΟΣ ΑΡΤΕΜΗΣ

ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΔΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΣΥΓΝΕΦΑΚΙ

IV

Νὰ τὸ σύγνεφο, τὸ σταχτόμαυρο τὸ σύγνεφο, ποὺ τὸ λὲν οἰωνό, φοβερὸ προμήνυμα τοῦ ἀρχαίου Βασιλιᾶ τῶν ἀντρῶν καὶ τῶν αἰθέρων. Νὰ τὸ σταχτόμαυρο τὸ σύγνεφο.

Καθάριος, ὁλοσμάλτινος ὁ οὐρανός· μόνος αὐτὸς σὰν ἀπειρόθολη σκεπὴ, στῆς αὐγῆς τὸ ἀμφίβολο φῶς· ἀκόμη νὰ ροδίσουνε τὰ θέμελα τῆς ἀνατολῆς, ἀκόμη νὰ φανεῖ ὁ κυρίαρχος τῆς Ἡμέρας· ἕνα καὶ μόνο χρῶμα, τὸ ἀπέραντο βαθυγάλανο. Γαλήνη, γαλήνη, παντοῦ γαλήνη.

Μὰ πρὶν τοῦ πάναγνου φωτὸς, προβαίνει τὸ κατάλευκο σύνεφο· καὶ σὲ λίγο σὰ νὰ ροδίζει· ἀνεβαίνει· παίρνει τὴ μορφὴ πλεούμενου καὶ τὴ μορφὴ μεγαθήριου· τώρα σταχτοφέρνει· τώρα σταχτομαυρίζει. Καὶ ἀνεβαίνει λίγο ἀκόμα. Αὐτὸ Κύριος τῶν οὐρανίων ἀπείρων, αὐτὸ μόνο πελώριο σύμβολο τοῦ ψεύτικου κόσμου, τῆς αἰθέριας γαλήνης, καὶ τῆς πρόσκαιρης γαλανῆς, τῆς γλαυκῆς ἠρεμίας.

Καὶ τὰ πουλάκια τοῦ νησιοῦ μου, ἀπὸ τὴ σουσουρήθρα τὴ ἀνήσυχη, ὡς στὴν σιταρήθρα τὴ χαμοπετοῦσα· ἀπὸ τὸ χελιδονάκι τὸ φλύαρο, ὡς στὸ λαίμαργο λαμνοκόπο, τὸ γλάρο, τὰ πουλάκια τοῦ νησιοῦ μου, ἀπὸ τὸ γλάρο ὡς στὸ ναυτόπουλο τὸ περατάρικο, τὸ θωροῦνε ξυπνώντας, ἀνατινάζοντας τὸ φτερωτὸ κορμί τους μὲ κάποιαν ἔκσταση...

Τὸ κατάμαυρο τὸ σύγνεφο... Ἀνεβαίνει, ἀκόμη ἀνεβαίνει· τώρα παίρνει τὸ σκῆμα λληναρισμένης τεράστιας τουλούπας· χάνει τὸ χρῶμά του μὲ τὴ μορφή του· καὶ ἀνεβαίνει.

Καὶ τὸ ναυτόπουλο τὸ θωρεῖ, σὰν κάτι ποὺ τοῦ ἀνατριχιάζει τὸ κορμί.

Καὶ τὰ πουλάκια χωρὶς νὰ κελαϊδοῦνε.

Καὶ ὁ γλάρος χωρὶς νὰνοίγει πρὸς τὸ βύθος τὰ κουπιά του, τὰ σπαθωτὰ λευκαρμενά του.

Καὶ τὸ σταχτοσύγνεφο ἀνεβαίνει... Ὤ τὸ χρυσὸ τὸ συγνεφάκι· ἄ, εἶναι θᾶμα ναν το θωρεῖς· οἱ χρυσὲς ἀχτῖνες ὅλες, λές, γιὰ κεῖνο ρίχνουνε τὶς πρῶτες χρυσόλαμπρες ματιές τους· καὶ τὸ παίρνουν, θαρρεῖς, στὴν μυριοδάχτυλη λαμψη τους καὶ τὸ μαζεύουν, σὰν κᾶτι ποὺ ἀέρινο νῆμα ἐκεῖ στὰ αἰθέρια τὸ ἀνέμιζε, καὶ τὸ κλείνουν στὴν ἀπαλάμη τους καὶ τὸ σβύνουν, τὸ ἐξατμίζουν, κάποιον ἀτμό, κάποια χρυσόσκονη, κᾶτι τι, ποὺ, ἴσως, τὸ λένε στοὺς οὐράνιους ἐκείνους κόσμους... τίποτα.

Καὶ ὅλα τώρα ξυπνοῦν, ὅλα κελαϊδοῦν· καὶ τὸ ἀκρογιάλι φλοιοβλίζει· καὶ ὁ γλάρος πετάει· καὶ τὸ ναυτόπουλο πηδᾶ στὸ βαρκάκι του· καὶ ὁ Ἥλιος λάμπει στὸ γαλανὸ στερέωμα, αὐτὸς Κύριος, ὅλου τοῦ ἀπέραντου γαλανοῦ, καὶ ὅλου τοῦ κόσμου τῆς πρόσκαιρης ζωῆς.

Ὤ συγνεφάκι μου σταχτόμαυρο, τί νὰ προμηνοῦσες, ποὺ ὁ Ἥλιος τὸ πρόλαβε;

Σπέτσες ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΜΑΣ

Φίλε «Νουμᾶ»,

Ὅλοι φωνάζουνε, καὶ περισσότερο ἀπ' ὅλους οἱ φημερίδες μας, γιὰ τὰ ἐκπαιδευτικά μας χάλια κ' ὅμως καμιὰ φημερίδα, ἐξὸν ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη» (καὶ τοῦτο πρέπει νὰν τὸ χρωστᾶμε στὸν κ. Τιμ. Σταθόπουλο ποὺ, καθὼς τὸ λέει κι ὁ ἴδιος, δὲν εἶναι, ἢ τοῦ φαίνεται πὼς δὲν εἶναι, δημοτικιστής) δὲν ἔγραψε λέξη γιὰ τὸ διαγωνισμό σου, ἐνῶ γιομίζουνε στῆλες καὶ στῆλες νὰ ρεκλαμάρουν κάθε φτάρνισμα τοῦ κ. Βικέλα καὶ κάθε προγονοανοησία τοῦ κ. Μιστριώτη.

Ἕνας τέτιος διαγωνισμὸς, ἐθνικώτατος, καὶ νὰ μὴ συγκινήσει καθόλου τὸν τύπο μας! Κρῖμα στὶς στριγγιὲς φωνὲς ποὺ βγάζουν κάθε τόσο καὶ μᾶς ξεσκίζουνε τ' αὐτιά! Φαντάσου πὼς δὲν ἔγραψε λέξη οὔτε τὸ «Ἄστυ» ποὺ διευτύνεται κι ἀπὸ δημοτικιστή, τὸν κ. Ζαχαρία Παπαντωνίου, ποὺ ἀδιάφορο ἂν γράφει τὴν καθαρεύουσα μὰ χρημάτισε, καθὼς θὰν τὸ θυμᾶσαι, καὶ Γραμματικὸς τῆς μακαρίτισας «Ἐθνικῆς Γλώσσας», δηλ. νὰ ποῦμε, Ἀρχιδημοτικιστὴς τῆς Ἀθήνας.

Μὰ κι ἀπὸ ποιὰ Ἀθηναϊκὴ φημερίδα λείπουν οἱ δημοτικιστάδες;

Νὰ χρειάζεται κ' ἐπίλογος σ' ὅλ' αὐτά; Δὲ βαρυέσαι!....

Δικός σου
ΠΑΡΑΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Ἔφυγε πιὰ ὁριστικὰ ὁ κ. Οἰκονόμου ἀπὸ τὸ Βασ. Θέατρο κ' ἔτσι τὸ σκέδιο τοῦ κ. Βλάχου, νὰ διαλυθεῖ τὸ θέατρο αὐτὸ, πιτυχαίνει τρομαχτικά.

— Ὁ κ. Οἰκονόμου μαζὶ μὲ τοὺς Κοτοπούληδες καὶ μ' ἄλλους ἠθοποιοὺς, θὰ κάνει δικό του θέατρο καλοκαιριάτικο στοῦ Ἀρνιώτη, κι αὐτὸ θἄναι τὸ καθαυτὸ Βασ. θέατρο, ἀφοῦ ὁ κ. Οἰκονόμου εἶταν ἡ ψυχή του.

— Ὁ Παντόπουλος θὰ παίξει φέτος τὸ Φάλσταφ τοῦ Σαίξπηρ μεταφρασμένο ἀριστοτεχνικὰ καὶ δημοτικὰ, ἀπὸ τὸν κ. Ν. Πορριώτη. Ὁ Φάλσταφ μὲ τὸν Παντόπουλο θἄναι ἡ μεγάλη θεατρικὰ ἐπιτυχία τοῦ φετεινοῦ καλοκαιριοῦ

— Ὁ «Νουμᾶς» μὲ τὸ συνεργάτη του κ. Λ. Σιγανὸ θὰ παρακολουθήσει ὅλη τὴν καλοκαιριάτικη θεατρικὴ ζωὴ καὶ θὰ σᾶς μιλήσει γιὰ ὅλα τὰ καινούρια ἔργα ποὺ θὰ παιχτοῦν τὸ καλοκαίρι καὶ ποὺ θἀξίζουν κάπως τὸν κόπο νὰ γίνει κουβέντα γι' αὐτά.

— Στοῦ Παντόπουλου θὰ παιχτεῖ καὶ μιὰ ἔξοχη κωμωδία τοῦ Ἄγγλου Sheridan «Τὸ σκολειὸ τῆς Κακογλωσσιᾶς», μεταφρασμένη ἀπὸ τὸ συνεργάτη μας κ. Ἠλία Βουτιερίδη.

— Ὁ φίλτατος κ. Παῦλος Νιρβάνας σ' ἕνα ἀρχαιολογικό του ἄρθρο στὰ τελευταῖα «Παναθήναια» προτείνει νὰ σηκωθοῦνε τἀγάλματα τοῦ Ἑρμῆ ἀπὸ τὸ Στάδιο καὶ νὰ στηθεῖ στὴ θέση τους ἡ «ἀθλητικὴ προτομὴ τοῦ κ. Ταγκοπούλου».

— Τὸν εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν καλωσύνη του, μὰ πιὸ ταιριασμένες θἄτανε ἡ δική του προτομὴ καὶ τοῦ κ. Μιχαηλίδη, ἀθλητικὲς κ' οἱ δυὸ καὶ στολισμένες μὲ περίσσια ἀρχαιολογικὴ ἀξία.

— Ὁ κ. Θωμόπουλος εἶναι ἕτοιμος νὰν τὶς σκαρώσει καὶ τὶς δυό.

— Οἱ «Καιροὶ» σαχλολογήσανε τὴν περασμένη Κυριακὴ, κατὰ τὴν ἀγιάτρευτη συνήθεια τους, γιατὶ οἱ Μαλλιαροὶ πηγαίνουν τἀπομεσήμερο καὶ κάθουνται στὸ ζαχαροπλαστεῖο τοῦ Γιαννάκη.

— Αὔριο μπορεῖ νὰ γράψουνε—γιατὶ ὅλα τὰ γράφουν οἱ «Καιροὶ»—πὼς πρέπει νὰ διωχτοῦν οἱ Μαλλιαροὶ ἀπὸ τοῦ Γιαννάκη.... ὡς ἐπικίνδυνοι εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν.

— Στὸν τελευταῖο τόμο τοῦ «Mercure de France» δημοσιεύτηκε καινούριο ἄρθρο τοῦ κ. Philéas Lebesgue (Δ. Ἀστεριώτη) γιὰ τὰ Ρωμαΐκα βιβλία.

— Τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Lebesgue θὰν τὸ μεταφράσουμε καὶ θὰν τὸ τυπώσουμε στὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κυριακῆς.

Ο ΙΔΙΟΣ

LE MONDE HELLÉNIQUE

Journal français bi-hebdomadaire

Directeur : *S. Pappas*

Bureaux 2 rue des Philhellènes

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ

(Στὴ στήλη αὐτὴ θὰ κρεμάμε κάθε βδομάδα, σὰν κεφάλια λησταῖων, ὅλες τὶς ἀσυνταξίες κι ἀνορθογραφίες ποὺ βρίσκουνται σὲ καθαρευουσάνικα βιβλία. Συνεργάτες τῆς στήλης αὐτῆς θἄναι ὅλ' οἱ ἀναγνῶστες μας, ἀρκεῖ μοναχὰ πλάϊ στὸ βαρβαρισμὸ ποὺ θὰ μᾶς στέλνουνε νὰ σημειώνουν τὄνομα τοῦ βιβλίου καὶ τὸν ἀριθμὸ τῆς σελίδας ποὺ βρίσκεται).

«.... *Ὁ Πλούταρχος ἀκμάσας εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ γλῶσσα ἤρξατο ἤδη νὰ διαφθείρηται, δὲν μεταχειρίζεται τὴν γλῶσσαν τοῦ καθαροῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀλλ' ἔχουσιν εἰσδύσει εἰς αὐτὴν ἐκ τῆς κοινῆς γλώσσης πολλαὶ χρήσεις μὴ καθαρεύουσαι*».

(«Ἑλληνικὴ Γραμματολογία», σελ. 34, Σ. Α. Σακελλαροπούλου *γυμνασιάρχου* ἐν Ἀθήναις, ἀφιερωμένη στὸν πεθερό του Μιστριώτη).

★

«*Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀπονομῆς τῶν βραβείων ἐν τῷ Σταδίῳ κ λ η θ έ ν τ ε ς οἱ Ὀλυμπιονίκαι νὰ λάβωσι τὸν κότινον ἀ π έ σ χ η τ ε...*»

(Ἐφ. «Ἀκρόπολη» 11 τοῦ Μάη, σελ. 2, στήλ. 6, στὸ ἔγγραφο τοῦ **Ἐπιθεωρητῆ** τῶν Δημοτ. Σχολ. Σπ. Προφαντόπουλου, ἀγαπητὲ κ. Φίλιππα Γεωργαντᾶ, τμηματάρχη του!)

ΑΠΕΛΠΙΣΙΑΙ

Ὅταν μονάχη σου ποτὲ σὲ βράχο σταματήσῃς
κ' ἐκεῖ τὸ κῦμα σιγανὰ θ' ἀκοῦς νὰ μουρμουρίζῃ
τὸν βράχο μὴν ἀφήσῃς·
γιατὶ τὸ κῦμα τοὺς καϋμοὺς κἄποιας ψυχῆς σκορπίζει.

Ὅταν μονάχη σου ποτὲ σὲ δάσος περπατήσῃς
κ' ἐκεῖ τ' ἀηδόνι λυπηρὰ θ' ἀκοῦς νὰ κελαϊδήσῃ
στάσου· μὴ προχωρήσῃς·
γιατὶ τ' ἀηδόνι μιᾶς καρδιᾶς τὸν πόνο ἐξηγάει.

Ὅταν τὸ ἄστρο μας χλωμὸ στὸν οὐρανὸ προβάλλει
καὶ σὰν καντῆλι νεκρικὸ θαμπὰ θὰ τρεμοσβύνει
μὴ φεύγῃς· στάσου πάλι
γιατὶ ἡ ψυχή μου δάκρυα θερμὰ γιὰ σὲ θὰ χύνῃ.

Ὅταν ἡ Φύση σκυθρωπή, μαύρη σὰν τὸ σκοτάδι
βάρος θὰ φέρνῃ φοβερὸ, στὴν τρυφερὴ καοδιά σου
αὐτὸ θἂν σημάδι·
πῶς ἡ ψυχή μου πέταξε, πῶς ἔφυγε μακρυά σου.

ΑΝΓΩΝΙΟΣ Π.

(Μάης 1906).

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

τὸ ἕνα, κ' ἕνα φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, πουλιοῦνται στὰ γραφεῖα μας καὶ στὸ Βιβλιοπωλεῖο Σακέτο-(ὁδὸς Σταδίου, ἀντίκρυ στὴ Βουλή) τἀκόλουθα βιβλία:

Τοῦ **Ψυχάρη** «Ταξίδι» (σελ. 502) καὶ «Ὄνειρο τοῦ Γιαννίρη» (σελ. 268).

Τοῦ **Πάλλη** «Ἥλιος καὶ φεγγάρι» (σελ. 120)

Τοῦ **Φωτιάδη** Τὸ «Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ ἐκπαιδευτική μας ἀναγέννηση» (σελ. 405).

Τοῦ **Ἐφταλιώτη** «Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης» σελ. 320) καὶ «Μαζώχτρα, Βρουκόλακας κλπ.» (σελ. 269).

Τοῦ **Ἑρμονα** «Τῆς Ζωῆς» (σελ. 194).

Τοῦ **Φιλήντα** Γραμματικὴ τῆς Ρωμέικης γλώσσας (μέρ. Α') (σελ. 96).

Τοῦ **Λόγγου** «Δάφνης καὶ Χλόη» (χαρτοδεμένο) μεταφρ. Ἠλ. Βουτιερίδη (σελ. 86).

Τοῦ **Εὐριπίδη** «Μήδεια» μετάφρ. Γιάννη Περγιαλίτη (σελ. 59).

Τοῦ **Σοφοκλῆ** Αἴας. Μετάφρ. Ζήσιμου Σίδερη (σελ. 61).

Τοῦ **Χ. Ἀντρεάδη** «Ὁ Μέγ' Ἀλέξαντρος» (σελ. 192).

Τοῦ **Δ. Π. Ταγκόπουλου** «Ζωντανοὶ καὶ Πεθαμμένοι» δρᾶμα—«Ἡ Χρυσαυγὴ» καὶ «Τάφος στὸ Γιαλὸ» διηγήματα (σελ. 78).

Ἡ *ΙΛΙΑΔΑ*, μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν κ. Ἀλέξ Πάλλη (σ. 416) δρ. 2 καὶ φρ. χρ. 2 στὸ ἐξωτερικό.

Ἡ «*ΜΑΤΙΑ*» τοῦ Γ. Ἀβάζου δρ. 1.50

ΦΩΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἀπὸ Πέμπτη σὲ Πέμπτη

Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν ὁ *Ν. Καλογερόπουλος*

Σκοτωμοί. Ἐπαρχίες 4.

Λαβωμοί. Ἀθήνα 4, Περαίας 5, Ἐπαρχίες 4.

Κλεψιές. Ἀθήνα 1, Περαίας 5.

Ἀπαγωγές. Ἀθήνα 2, Ἐπαρχίες 2.

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔντοκοι καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερλίνας ἀποδοτέας εἰς ὡρισμένην προθεσμίαν ἢ διαρκεῖς Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις-εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chégue) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐπιταγὴν τοῦ ὁμολογιούχου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ καταθέτουνεὶς τῶ Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπέζης, ἐν Κερκύρᾳ Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ διὰ τῶν ὑποκαταστημάτων τῆς Ἰονικῆς Τραπέζης.

Τόκοι τῶν καταθέσεων

1	1)2	ταῖς	0)0	κατ'	ἔτος	διὰ	καταθ.	6 μηνῶν
2		»	0)0	»	»	»	1	ἔτους
3	1)2	»	0)0	»	»	»	2	ἐτῶν
2		»	0)0	»	»	»	4	ἐτῶν
4		»	0)0	»	»		5	ἐτῶν

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἀναλογίαν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Χρ. Ἀντ. Πιὸ σύντομα καὶ πιὸ χτυπητὰ τὸ δείχνει ἡ ἀκόλουθη κουβέντα ἀπὸ μιὰ Ἐγγλέζικη κωμωδία·

«Πέτρος... Κανεὶς δὲ λέει κακὸ γι' αὐτόν.

«Ἀντώνης. Μὲ λύπη μου τὸ μαθαίνω· ἔχει βγάλει καλὸ ὄνομα πὼς εἶναι τίμιος ἄθρωπος. Ὅλος ὁ κόσμος λέει καλὰ γι' αὐτόν!... Ἂς εἶναι! τότε θἄχει δώσει στοὺς κακοὺς καὶ στοὺς βλάκες τὴν ἴδια ἀξία ποὺ δίνει στοὺς τίμιους καὶ στοὺς ἔξυπνους.

«Πέτρος. Μὰ πῶς, Ἀντώνη; Τὸν κατηγορεῖς γιατὶ δὲν ἔκαμε ὀχτρούς;

«Ἀντώνης. Βέβαια· εἶναι μεγάλο πρᾶμα νἄχει κανεὶς τέτιους».

—κ. Μήτσ. Καλ. Σὲ παρακαλοῦμε νὰ περάσεις ἀπὸ τὸ γραφεῖο ὁποια μέρα θέλεις, 3—4 τἀπομεσήμερο.

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ

ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

Ὁδὸς Ἀκαδημίας ἀριθ. 82.